

MONOGRAFIA
POKONFERENCYJNA

SCIENCE,
RESEARCH, DEVELOPMENT #17

PHILOLOGY,
SOCIOLOGY AND CULTUROLOGY

Belgrade (Serbia)

30.05.2019- 31.05.2019

U.D.C. 316+8.2+8.1.1.1.1.1 +8.0.1.8+082

B.B.C. 94

Z 40

Zbiór artykułów naukowych recenzowanych.

(1) Z 40 Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej (on-line) zorganizowanej dla pracowników naukowych uczelni, jednostek naukowo-badawczych oraz badawczych z państw obszaru byłego Związku Radzieckiego oraz byłej Jugosławii.

(30.05.2019) - Warszawa, 2019. - 112 str.

ISBN: 978-83-66030-99-2

Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Adres wydawcy i redakcji: 00-728 Warszawa, ul. S. Kierbedzia, 4 lok.103

e-mail: info@conferenc.pl

Wszelkie prawa autorskie zastrzeżone. Powielanie i kopiowanie materiałów bez zgody autora jest zakazane. Wszelkie prawa do artykułów z konferencji należą do ich autorów.

W artykułach naukowych zachowano oryginalną pisownię.

Wszystkie artykuły naukowe są recenzowane przez dwóch członków Komitetu Naukowego.

Wszelkie prawa, w tym do rozpowszechniania i powielania materiałów opublikowanych w formie elektronicznej w monografii należą Sp. z o.o. «Diamond trading tour».

W przypadku cytowań obowiązkowe jest odniesienie się do monografii.

Nakład: 80 egz.

«Diamond trading tour» ©

Warszawa 2019

ISBN: 978-83-66030-99-2

Redaktor naukowy:

W. Okulicz-Kozaryn, dr. hab, MBA, Institute of Law, Administration and Economics of Pedagogical University of Cracow, Poland; The International Scientific Association of Economists and Jurists «Consilium», Switzerland.

KOMITET NAUKOWY:

W. Okulicz-Kozaryn (Przewodniczący), dr. hab, MBA, Institute of Law, Administration and Economics of Pedagogical University of Cracow, Poland; The International Scientific Association of Economists and Jurists «Consilium», Switzerland;

С. Беленцов, д.п.н., профессор, Юго-Западный государственный университет, Россия;

Z. Ćekerevac, Dr., full professor, «Union - Nikola Tesla» University Belgrade, Serbia;

Р. Латыпов, д.т.н., профессор, Московский государственный машиностроительный университет (МАМИ), Россия;

И. Лемешевский, д.э.н., профессор, Белорусский государственный университет, Беларусь;

Е. Чекунова, д.п.н., профессор, Южно-Российский институт-филиал Российской академии народного хозяйства и государственной службы, Россия.

KOMITET ORGANIZACYJNY:

A. Murza (Przewodniczący), MBA, Ukraina;

A. Горохов, к.т.н., доцент, Юго-Западный государственный университет, Россия;

A. Kasprzyk, Dr, PWSZ im. prof. S. Tarnowskiego w Tarnobrzegu, Polska;

A. Malovychko, dr, EU Business University, Berlin – London – Paris - Poznań, EU;

S. Seregina, independent trainer and consultant, Netherlands;

M. Stych, dr, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska;

A. Tsimayeu, PhD, associate Professor, Belarusian State Agricultural Academy, Belarus.

I. Bulakh PhD of Architecture, Associate Professor Department of Design of the Architectural Environment, Kiev National University of Construction and Architecture

Recenzenci:

L. Nechaeva, PhD, Instytut PNPУ im. K.D. Ushinskogo, Ukraina;

М. Ордынская, профессор, Южный федеральный университет, Россия.

ESTABLISHMENT AND DEVELOPMENT OF NEW RELATIONS TOWARDS HANDICAPPED YOUTH IN THE STATE AND SOCIETY Kupalov S. U.	7
CORRELATION BETWEEN AGE AND LANGUAGE LEARNING AND ACQUISITION Tereshchenko S. O.	10
PEJORATIVE MEANINGS OF THE ENGLISH WEB NEOLOGISMS Baranov S.	13
ТИПИ ТЕКСТІВ В ОБЛАСТІ МИСТЕЦТВА: ПРАГМАТИЧНИЙ ТА ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТИ Попова Л. І.	15
THE STUDY OF BABUR'S CREATIVITY IN THE LITERATURE OF THE XX CENTURY Turakulova Z. A.	17
THE ROLE OF SOCIAL WEBSITES IN CITIZENSHIP JOURNALISM Sayfiddinova M., Avalboyeva I.	19
КОРПУСДА СИНОНИМ СЎЗЛАРНИ ТЕГЛАШНИНГ ДАСТУРИЙ ТАЪМИНОТИ МАСАЛАЛАРИ Эшмуминов А. А.	21
РОЛЬ ЦЕННОСТЕЙ В ЖИЗНИ СОВРЕМЕННОЙ МОЛОДЕЖИ Мамиров А.Н.	26
ОТНОШЕНИЕ К ИСТОРИЧЕСКИМ ЦЕННОСТЯМ СОВРЕМЕННОЙ МОЛОДЁЖИ Мамиров А.Н.	31
КОНЦЕПТУАЛЬНА ТА МОВНА КАРТИНИ СВІТУ: ПРИРОДНО-ПРОВОА МОДЕЛЬ ПРАВОРОЗУМІННЯ Євтушок О.О.	35
ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМ ЯК ФІЛОСОФСЬКИЙ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ВИЯВ СВІДОМОСТІ Іваненко О. М.	39
МІСЦЕ МІЖМОВНИХ ОМОНІМІВ В ІТАЛІЙСЬКІЙ МОВІ Ходова Ю. О.	42

ПРИЙОМИ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З КОМПОНЕНТОМ-ДІЄСЛОВОМ “МАКЕ” УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ Омельченко І. В.	44
THE PROJECT METHOD AS A WAY TO MOTIVATE STUDENTS IN ENGLISH LEARNING Фрасинюк Н.І., Колісник М. І.	46
ПСИХОЛІНГВІСТИЧНА ДІАГНОСТИКА РОМАНУ «ВІДЧУТТЯ ЗАКІНЧЕННЯ» ДЖУЛІАНА БАРНСА Шуба Ю.В., Плєскач Н.В.	50
СУБСТАНТИВАЦІЯ ЯК ОБ’ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ Лещіньська А. В.	54
THE STAGE OF FUNCTIONAL AND QUANTITATIVE INTENSIFICATION OF REPRESENTED SPEECH Chikovani M. Sh.	64
LITERAL TRANSLATION OF WORDS HAVING NO CORRESPONDENCE IN TARGET LANGUAGE Крыжак О.Ю.	70
NEOLOGISMS IN ENGLISH LANGUAGE Тимошенко О.С.	72
ПРИНЦИПЫ СЕМАНТИЧЕСКОГО АНАЛИЗА ОБРАЗНЫХ СРАВНЕНИЙ Оленяк М. Я.	74
КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ЯК ОДИН ІЗ КОМПОНЕНТІВ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ Котелевець К.В.	78
ПАРОНИМИ У ПРОФЕСІЙНОМУ МОВЛЕННІ ЮРИСТА Подворчан А.З.	81
VERSE TRANSLATION: PRAGMATIC ASPECT Svider I.	85
TA’LIMDA ZAMONAVIY METODLARNI TADBIFIQI. “O`RIK GULI” METODINI TA’LIMGA JORIY ETISH ISTIQBOLLARI Abdusamatova Sh. X., O`ktamova Sh. R., Pardaboyev G. Sh.	90

USING A PROJECT WORK IN TEACHING ENGLISH

Daminova G.O., Azimov R. K. 93

**DEVELOPMENT OF RECOGNITION VOCABULARY THROUGH
CONTEXTUALIZATION**

Isroilova D.I. 96

DIFFERENT ROLES OF TEACHERS

Kakilova U. B. 99

HISTORY OF THE FANTASY GENRE IN UZBEK LITERATURE

Karimova S., Elmurodov Y., Ko'chimov U. 102

**THE INVALUABLE TIPS RAISED FOR “ ADVANTAGE AND
DISADVANTAGE” ESSAY AND SENSIBLE APPROACHES TO DO WELL
AT IT**

Masharipova G. 105

**DIFFERENT PROBLEMS IN TEACHING ENGLISH AS A FOREIGN
LANGUAGE AT SCHOOLS**

Obidzhonova S.B. 108

ESTABLISHMENT AND DEVELOPMENT OF NEW RELATIONS TOWARDS HANDICAPPED YOUTH IN THE STATE AND SOCIETY

Kupalov Sanjarbek Ulug'bekovich

Assistant Teacher Urgench State University

***Annotation:** The family plays a special role in the system of institutions of the society in terms of their historical-cultural role, demographic characteristics and social pedagogical functions. Older social relations, political, legal and economic factors influence the formation of the family as a separate microinstitute, and, in turn, contribute to the well-being of the family, the ethnocultural and historical development of the family. This article deals with the problems associated with this.*

Key words: family, formation, institution, function.

The educational system in each country has certain goals. The development of the state and the society, its future, is determined by the fact that the state of the country is physically strong and healthy. Unhealthy and disabled childbirth is a tragedy for any family. Therefore, while private (correctional) pedagogy engages in educating members of society who have problems with their development as part of the general pedagogy, they are responsible for ensuring social integration among healthy community members. Therefore, one of the most important tasks facing special pedagogy is to find new ways and means of linking family education with social education, as well as conducting scientific and practical research on this path. In our country, serious attention is being paid to the issues of raising children in the national spirit, intellectual, spiritual, moral and physical development, as well as the promotion of social life in the society at the level of independent, mature citizenship.

Families with a mentally retarded child are facing a lot of difficulties. As a result of conversations with mothers, it is determined that the behavior of their children, such as aggression, inclination, sexual orientation and so on became clear. It is not only a matter of concern, but also anxiety.

Mothers are often unaware of their condition and do not know how to educate mentally retarded children (especially in adulthood). Indeed, those with a disability often have difficulty living independently. They need to be taught self-help, transportation, and much more, but their lives can not be safer. They will be deprived of parental care or assistance from other adults. For many years, the only alternative way for the mentally retarded to live outside the family was the special boarding school. However, it should be noted that the conditions in them did not meet the requirements, so many parents would consider it extremely important to take their children with dis-

abilities to their destination and would easily accept this decision.

In the last decade of the twentieth century, significant improvements have been made to the development of integration in many countries and to the decision-making and development of new relationships between the state and society in relation to children with disabilities, disadvantaged, particularly vulnerable children. At present, there is a system of institutions providing comprehensive assistance to mentally challenging children and their parents. Such institutions are functioning in health, social protection and education systems as non-governmental organizations. These include homes for orphans, rehabilitation centers for children with disabilities, special preschool educational institutions, private (correctional) schools, schools and their private camps and others. These facilities are in different offices, have diversity and specialization. However, their goal is common: all of them are the most effective ways to support young people with disabilities, various ways of promoting them, and finding and implementing work methods.

The words «accompanying» and «integration» are now included in our everyday life, and special research is planned. We believe that this article will provide methodological assistance to pedagogues-defectologists working with mentally retarded children in their work, as well as in organizing cooperation with parents of mentally handicapped children. In addressing these challenges, it is required to raise the role and status of the family in

the education and training of children with different disabilities.

The strength of families is a decisive factor that determines the economic, social, political, national security, development and prosperity of society. At the same time, increasing the threat of political, environmental, internal and external factors, the issue of ensuring proper education of children with disabilities in the family and the issue of their survival, which is the basic way of solving this problem, is a state-of-the-nation that requires a serious, is a topical issue. This issue is a very sensitive and extremely serious matter that never comes down to the agenda, never loses its relevance. Because the development of our society depends on how we deal with this issue today. Specific problems in the development of our society today are the lack of social and cultural deprivation of children in the country, inadequate living conditions for children with disabilities, dangerous ecological situation for children, inadequate nutrition, poor health, psychological and physical dysfunction of children's neuro-mental and somatic health. The effects of these factors can be particularly strong during childhood development. Therefore, during this period children are extremely sensitive to external socio-cultural and psychological-pedagogical factors. Insufficient consideration of these factors may be ineffective in the correctional-pedagogical process that is relevant to children belonging to the risky developmental group (i.e. various physical and mental defects in development). In the process of education and

upbringing of such children, the responsibility of the family, preschools and school educators is a great responsibility. In order for family members to join in and work efficiently, they must have special training.

Leisure time in the family depends on many factors. The family first of all creates a leisure time, depending on their needs, interests, opportunities, interests. It also depends on family members, family budgeting, and more. Educators of private (correctional) nurseries and schools should have a deep knowledge of the clinical and psychological and pedagogical characteristics of children with intellectual disabilities. Parents of the mentally retarded children do not have access to modern methods of correction of their children's defects and their adaptation to society. Many parents feel that their children have suffered a relapse or anxiety because of the disability of their sons or daughters. They often think that their children's problems cannot be resolved. Only a few parents share their

difficulties with others and find it very relaxed. Many are left alone and separated from society because of their illness. Parents usually try to hide the child's mental weakness. Children of pre-school and small school age are primarily in a small circle: family, kindergarten, school and neighborhood. This means that the impact of micro-mobility is largely determined by the collaborative efforts, achievements, educational conditions and the quality of the educational process, the level of interaction and interaction of the kindergarten, school, family and other social institutions.

Used literature:

1. Положение детей в мире на 2005 год. ООН. ЮНИСЕФ. – Нью-Йорк, США, 2005
2. Karimov I.A. Family welfare is the well-being of the nation. / For security and sustainable development. Т.6.
3. Т.: Turkey, 1998,
4. Inomova M. Spiritually and morally upbringing of children in the family. – Т.: Nizamiy nom. TDPU. History Institute of Central Asian Nations. 1999.

CORRELATION BETWEEN AGE AND LANGUAGE LEARNING AND ACQUISITION

Tereshchenko S. O.

English teacher of the faculty of linguistics

NTUU « Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute », Kiev, Ukraine

Keywords: Language acquisition, foreign languages, critical period hypothesis, cerebral plasticity

Every person engaged in teaching languages most likely has encountered a number of myths, common judgements or misconceptions about the different levels of susceptibility to being taught a language for people of different age groups. Notions along the lines of “children learn languages faster”, “adults can not achieve fluency in a language after a certain number of years”, etc. Recent studies show that such claims have no factual proof and in some cases the truth is quite opposite. Learning a language has its peculiarities pertaining only to language learning that can not be extrapolated to other educational spheres but some tendencies remain true for any branch of education. On average, studies suggest, adults are more efficient students given the same educational environment, resources and time. Furthermore, the ability to learn and acquire languages is not lost over time. Effects of age on human brain for older people have been extremely exaggerated during the 20-th century and are not a decisive factor of one’s learning ability. If anything, learning a second language has a number of benefits for physical and psychological health and helps to postpone development of such conditions as Alzheimer’s. People of various

ages can and should benefit from learning a foreign language. [1]

Even though the research on the subject has started in the middle of 20th century, scientists still haven’t come to an agreement on the subject. One of the key notions in the researches conducted is the age at which the learning second language started (age of onset of acquisition). It is still not clear what effect it has on one’s ability to learn a new language. Age of onset of acquisition may start when the person moves to another country or undergoes an immersive foreign language course. It has to be mentioned that these time periods are not precise as, for example, person may still be using their native language even after moving to another country so it further complicates matters of evaluating the relations of age, exposure and time of exposure to a foreign language. Even though the general consensus on the matter is “the younger the student the better” we still do not understand the full extent of reasons behind such conclusion and taking into consideration the fact that various researchers include different factors while making their conclusion and use different evaluation methods for measuring the efficiency of language learning and acquisition

makes some of these conclusions controversial.[2] On one side of the spectrum is a theory that there are fundamental differences between old and young language learners.[3] There are also advocates of the theory that changes in a student's ability to learn a language occur gradually during their lifetime.[4] At the opposite end of the spectrum there are researchers who think that the difference in the results between older and younger students are due to external factors, difference in motivation and are not related to the internal structure of the brain or changes in its functionality.[5] Before we can come to a decisive conclusion, we will have to address the issue of a relatively small number of studies made on the learning of a foreign language by older students as well as the fact that we have suboptimal amount of information on the subject of how process of language acquisition differs in younger and older students. We are also not entirely sure which factors should be included in the evaluation process such as socio-economic, cultural and environmental.

Such a wide variety of thoughts on the subject and lack of agreement may partially be explained by the time that it is required to "disprove" a hypothesis that has been prevalent for a prolonged period of time within the scientific circles. The «*critical period*» hypothesis was introduced in the 1960's and was grounded in the theories of brain development patterns pertaining during the same decade. Current neurologists agree that the notion of «*cerebral plasticity*» (ability to absorb and use new information), being lost after puberty, is quite far fetched and does not represent objective reality. Hence, it does

not make learning a foreign language much more difficult for an adult. [6]

The neurological research that was conducted more recently suggests that, even though the language acquisition process is different for children and adults, because of the differences in brain structures and "circuitry", adults have better learning capabilities in general, and in particular when it comes to languages. Adults enjoy such privileges as that the number of neurons responsible for such linguistic processes as semantics realisation and grammatical relations grows throughout the lifetime. Adults are also better when it comes to the vocabulary and language structure. Older students possess better developed cognitive circuits and are capable of making abstract associations and generalizations. Adults are better at integrating and extrapolating their native language experience to the language they are currently studying. Older students have an added benefit of a better developed long-term memory compared to kids.

As for the uniform mechanisms in the studying of foreign languages by children and adults, the statement about the advantages of young students are only true for the language acquisition under natural conditions. In the case of academic studies the differences are obvious. Adults possess greater ability to use logic; they usually have learning skills that children did not have time to develop; moreover, they are usually more disciplined and cooperative as it is rare for an adult to be doing something they don't want to, don't have need in and at the same time something that is time-consuming and costs money. We can name the following reasons why adults can become

more successful in learning a foreign language: with age, a person becomes more tolerant of temporary setbacks in the hopes of future positive results; the person is ready to work in a group to achieve joint goal; most adults learn foreign languages voluntarily: they choose the course themselves, have a clear goal, resulting in much higher motivation than that of children who often are not presented with a choice.[7]

One of the crucial factors in education is one's ability to arbitrarily focus and pay attention to the information or an object, which is a necessary criterion for determining the child's readiness for school and is not observed in younger children. At the same time, children are often able to spend hours on activities that are engaging for them. Thus, for successful education of children it is necessary to pay attention to their inner motivation and interest. Adults, on the other hand, demonstrate superiority over children due to greater self-discipline and self-control.

At the same time the assumption that it is easier to motivate a child than an adult has a certain degree of merit as the selection of interesting and diverse activities is usually enough to solve motivation problem with children, but not with more self-confident or even cynical adults. However, the children's motivation can be lost much faster than adults', as a result of monotonous and prolonged activity. Here we should rather talk about the stability of adult motivation compared to the "mobile" motivation of children, which is more dependant on external factors.

Age-related features are indeed capable of influencing the learning process in general, and the processes of language learning and acquisition in particular. Age

should be taken into account while creating a curriculum, textbook, etc., as well as when determining the optimal age for the start of training. We should be guided by the results of the most recent experimental and theoretical studies conducted by both the linguists and neurologists working in this field.

Sources:

1. Bialystok, E., Abutalebi, J., Bak, T. H., Burke, D. M., Kroll, J. F. Aging in two languages: Implications for public health:// Ageing Research Reviews. 2016: 6. doi: 10.1016/j.arr.2016.03.003
2. DeKeyser, R. M., Age Effects in Second Language Learning: Stepping Stones Toward Better Understanding:// UNIVERSIDAD TECNOLÓGICA DE PEREIRA FACULTAD DE BELLAS ARTES Y HUMANIDADES LICENCIATURA EN LENGUA INGLESA PEREIRA. 2013: 4. DOI: 10.1111/j.1467-9922.2012.00737.x
3. Bley-Vroman, R. The logical problem of foreign language learning:// Linguistic Analysis. 1989: 9. DOI: 10.1017/CBO9781139524544.005
4. Hakuta K., Bialystok E., Wiley E. A Test of the Critical-Period Hypothesis for Second-Language Acquisition:// Psychological Science. 2003: 8-10. doi:10.2167/jmmd555.0
5. Masgoret A. M., & Gardner R. C. Attitudes, Motivation, and Second Language Learning: A Meta-Analysis of Studies Conducted by Gardner and Associates:// Language learning. 2003: 12-13. doi. org/10.1111/1467-9922.00212
6. Lenneberg, E. H. Biological foundations of language:// New York: John Wiley and Sons. 1967: 1-4. doi.org/10.1002/bs.3830130610
7. Ellis R. R. Measuring implicit and explicit knowledge of a second language:// Studies in Second Language Acquisition. 27 (2005): 141-172. doi.org/10.1111/lang.12010

PEJORATIVE MEANINGS OF THE ENGLISH WEB NEOLOGISMS

Baranov S.

National Technical University of Ukraine
«I. Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»

Keywords: English, pejorative meaning, communicative competence, colloquial style, language experience

Today's English-speaking Internet is an ever-changing, living and breathing entity, subject to ideological, political and cultural trends which often lead to the adoption and discarding of a multitude of new words. Many of them are used in derogatory (pejorative) meaning, thus aiming at expressing disagreement, anger or disdain. It is worth noting that even despite the fact that negative emotions are expressed via pejorative words, this type of connotation should be distinguished from curses, since profanity, as well as swear words, are usually separated from pejoratives.

Currently, vocabulary units with a pejorative meaning make up a much more numerous group than the semantic subgroup of lexical units with a positive-evaluative meaning, that is, ameliorative. It seems that the cause of this phenomenon are extra-linguistic factors. The positive quality of someone or something is taken for granted, while the negative qualities of others are noted with more vehemence. This may be due to the fact that psychologically a person is predisposed to notice such properties of an object that may later pose a danger to him/her [3, p. 29].

Owing to the interaction with the Internet of most members of modern societ-

ies, the language of the Internet quickly enters into the spoken language of absolutely all members of society. However, in contrast to the terms used in technical specialties, most of the terminology of the Internet immediately enters into widespread use, and does not constitute lexical units of specialized use. As a result, at the present time we can already talk about such a new concept for linguistics as web neologisms. Their distinctive characteristics can be listed as virtual, global and interactive. It should also be noted that the specifics of web neologisms are expressed in spelling, lexical and grammatical features. Since web neologisms are a symbiosis of written and oral speech, they bring about a new type of discourse, namely, oral-written discourse [2, p. 786]. Let us take a closer look at the characteristics of web neologisms, supported with examples.

Firstly, web neologisms list an excessive number of slang expressions. Sometimes obscene expressions are used, too. Ex.: "Wha, cap, u just a noob!" (Wha – shortened what; cap – the so-called "Captain Obvious", an Internet character, talking explaining obvious things to everyone; noob – a person unfamiliar with the game,

more often, a person who does not understand certain areas of knowledge).

Secondly, web neologisms are characterized by the use of a large number of abbreviations and acronyms. This feature, in addition to being a means of saving time and effort in the process of communication, can perform the following functions. To start with, the use of a large number of abbreviations and acronyms can act as a symbol of what the speaker belongs to a particular group. Moreover, owing to this, a vulgar, indecent element, often an epithet, which is forgotten in an abbreviated form, and sometimes completely loses the effect of obscenity and becomes only an indicator of a conversational informal style of communication, can be hidden [2, p. 778]. It is also worth noting that in some cases, abbreviations can be subjected not only to individual words and phrases, but also whole sentences. Ex.: “tnx” – thanks, “mb” – maybe, “pm” – personal mail.

Syntax and punctuation. A characteristic feature of the web neologisms is the orientation towards deviation from the generally accepted norms of the literary language. However, it cannot be argued that disregard of punctuation marks has become a popular hobby in various communities. Examples of correct placement of punctuation marks, fortunately, are still present. Characters that are not part of traditional punctuation, such as * and #, are very widely used. With the help of these symbols, as a rule, censorship in profanity is indicated. Also, sometimes one come across completely non-standard combinations of punctuation marks used alongside web neologisms [1, p. 135]. For

example, multiple dots (...), which are used to express a dramatic pause), hyphens (--) or commas (,,,). The expressive attitude towards something or the accentuation of something can be transferred by the indiscriminate use of punctuation: !!!!! or ?!?!.

Most Internet studies of slang show a clear decline in literacy. Frequent abbreviations of words with violations of the rules of the English language, the irrelevance of using various expressions, the unwise use of unfamiliar words, often simply taken out of context and heard without any explanation, lead to this. It should be noted that the Internet discourse enriches the quantitative composition of youth slang, however, if you think about the qualitative component of these words and phrases, you cannot be completely sure that they serve the benefit of society in general and young people in particular. Pejorative vocabulary of mass communication has an adverse effect on the culture of speech of a modern person, introducing non-literary layers of vocabulary into his/her vocabulary. The mass media, and in particular the Internet, are full of colloquial words, slang expressions, jargon, vulgar and disapproving words that are firmly fixed in consciousness and over time begin to be taken by society for granted.

REFERENCES:

1. Ayto, John. 2006. *Movers and Shakers: A Chronology of Words that Shaped our Age*. Oxford: Oxford University Press. – 256 p.
2. Cichocki, Wladyslaw. 1996. *Data Analysis*. In: *Contact Linguistics 1 HSH 12.1*. Berlin–New York, pp. 776–787.
3. Metcalf, Allan. 2002. *Predicting New Words*. Boston: Houghton Mifflin Company. – 224 p.

ТИПИ ТЕКСТІВ В ОБЛАСТІ МИСТЕЦТВА: ПРАГМАТИЧНИЙ ТА ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТИ

Попова Л. І.

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського»

Ключові слова: мистецтво; тексти; тенденції; інформація; між культурна комунікація.

Keywords: art; texts; trends; information; cross-cultural communication.

З середини ХХ століття в багатьох країнах світу спостерігається значне економічне зростання та покращення матеріального становища людей. Відповідно змінюються їх потреби. У структурі потреб значне місце починає займати задоволення духовних потреб [1, с. 70]. У зв'язку з цим спостерігається тенденція, коли все більше людей проявляють зацікавлення до предметів образотворчого мистецтва. В залежності від освітнього та культурного рівня людей, а також від матеріального стану, люди приділяють увагу творам мистецтва різного художнього рівня та матеріальної цінності. Люди цікавляться не тільки безпосередньо творами мистецтва. Виникає потреба у більш широкій інформації про такі твори, про авторів художніх творів, про події, пов'язані з творами мистецтва, про роль мистецтва в суспільстві. Спеціалізовані тексти в галузі мистецтва створюються для підкреслення значення та цінності як окремих творів, так і мистецтва в цілому. Поряд з традиційними видами образотворчого мистецтва (графіка, живопис, скульптура) набуває значення декоративно-ужиткове мистецтво. Спостерігається значний інтерес

до художнього оформлення та художнього конструювання предметів побуту та дозволя.

В такій ситуації набувають значення тексти про предмети мистецтва та про людей мистецтва [2]. У зв'язку з появою значної кількості технічних засобів відтворення зображень творів образотворчого мистецтва з'являються тексти, в яких розглядаються особливості репродукцій таких творів (типографське виконання, фотографія на папері, електронні форми відтворення предметів мистецтва). В таких текстах розглядають проблеми, як найбільш адекватно відтворити предмет образотворчого мистецтва у формі репродукції, при цьому передати на репродукції особливості фізичного матеріалу твору, які є засобами передачі авторського задуму. Досліджують також характерні особливості оригінального твору образотворчого мистецтва, які неможливо відтворити на репродукції для масового використання за допомогою технічних засобів. Дискусійною є проблема популяризації оригінальних творів високого рівня та середнього рівня. В одних випадках пропонують відбирати конкретні твори образот-

ворчого мистецтва високого рівня та розповсюджувати їх у формі копій або репродукцій. В інших випадках перевага надається оригінальним творам, можливо не високого рівня, які, однак, є унікальними за творчим задумом, виконані з традиційних матеріалів, в яких відчувається рука художника.

Интерес суспільства викликають також твори, пов'язані з особистістю авторів предметів образотворчого мистецтва. Часто особистість автора, особливості його життя та діяльності привертають увагу до творів мистецтва. Такий твір мистецтва незалежно від його форми та художнього рівня може розглядатись та зберігатись як пам'ятна річ, нагадування про певні історичні періоди та події.

Твори традиційного національного декоративно-ужиткового мистецтва все частіше перетинають кордони своїх країн, викликають зацікавлення та здобувають прихильників серед представників інших народів та культур. Вони поповнюють музейні експозиції, приватні колекції, можуть служити для прикрашання приміщень та для ілюстрування ідей добра, які з'являються та набувають популярності у суспільстві. Твори традиційного декоративного мистецтва різних країн також можуть служити прекрасним символом об'єднання людей доброї волі всього світу, які прагнуть жити в атмосфері дружби та порозуміння. Композиції з таких творів можуть прикрашати приміщення, де відбуваються масові заходи, головною метою яких є підкреслення значення дружби та співробітництва різних народів.

Прагнення багатьох людей високої культури звернути увагу суспільства на цінність мистецтва та його значення для людини обумовлює виникнення різноманітних текстів, присвячених проблемам збереження творів мистецтва. Така проблема пов'язана як з заходами держави у цій області, так і з підвищенням культурного, освітнього та матеріального рівня людей. Не тільки держава, яка закріплює у своєму законодавстві обов'язок зберігати культурне надбання та сприяти розвитку мистецтв, але і будь-яка людина, яка має матеріальні можливості для збереження творів мистецтва (кошти для придбання конкретних предметів та для утримання приміщення з необхідними умовами), підтримують мистецтво. Це також стає тематикою текстів, пов'язаних з мистецтвом.

Висновки. Для сучасної інформаційної епохи характерним є різноманіття форм та напрямків образотворчого мистецтва, зокрема, форм мистецтва, пов'язаних з використанням нових технологій. В такій ситуації виникає велика кількість текстів, присвячених різним напрямкам образотворчого мистецтва. Йдеться про тексти як просвітницького, так і комерційного призначення. Перспективним для подальших досліджень є спостереження особливостей текстової популяризації мистецтва в умовах використання нових технологій.

Література

1. Кравченко А. И. Классики социологии менеджмента. СПб.: РХГИ, 1998. 320 с.
2. Уильямс Г. Как писать об искусстве. Диалог искусств. 2017. №1. С. 130-132.

THE STUDY OF BABUR'S CREATIVITY IN THE LITERATURE OF THE XX CENTURY

Zamiraxon Alimdjanovna Turakulova,

teacher at Andijan State University, Republic of Uzbekistan
turakulova.1971@mail.ru, +998914907718

The great statesman and poet Zahiridin Muhammad Babur first taught his domination in Central Asia and Afghanistan, and in 1526, the establishment of "The Great Baburids Empire" in India was a significant factor in the medieval term and the beginning of the new era.

All historical sources point out that the training of the kingdom of Baburids is indeed a turning point in the history of India and the beginning of a new era.

At the age of forty-eight, Babur spent his thirty-six years on the throne. After losing Samarkand's throne for twenty years, he created a great empire in India. Unfortunately, he could not see the mockery of this empire. Especially in 1556, the young prince Akbar Mirzo came out on the path that India opened on Babur's path. This method of management was implemented in a timely manner. That is why the "Great domination of the Baburids" has risen to a position of legendary beauty, prosperity and majesty.

The son of Umarshayk Mirzo, the late Temur's grandfather, founded Babur in India in "The Grand Empire of Baburids." He was a scientist. He wrote down his daily memo "Tuzuki Baburid". It is not only memorable but also an important source of coverage of India and Central Asia.

Babur wrote this work in his mother tongue, so experts who did not know

Turk could not analyze it. In 1589, by the order of Prince Akbarshoh, Abdurrahim Han translated that work into Persian.

Establishing the Royal Society in Calcutta, studies and interpretation of Persian texts have been started. Mrs. Berwick was handed over the translation of Baburnama. The work of Henri Beverij was not the complete translation of the English translation of the "Akbarnama", so it was necessary to revise its foreshadow. Nevertheless, translating the work into English was not an easy task.

A. Beverij wrote that it took several years to translate the work, but the results of the study were not perfect because it was difficult to understand the style of writing of Abul Fazl. Translation work took Henry a lot of time because he was a very careful interpreter. He wrote: "The translation work was based on the India Library, but in the translation, I also addressed many copies of the British Museum, the Indian Office Library, and the Royal Asia Library." This work was published in 1902.

The reader acquires knowledge and enlightenment, knowledge and intelligence, advanced educational and scientific views, intelligence, understanding, happiness, morality, purity, chastity, patience, and health through a few of these works and tales. Intelligence is the most

valuable thing for a person. A person with this quality will succeed in every job.

References:

1. Baburism abroad (research, interpretation and articles). Get Ready to Post. The author of the lead is H. Boltaboev. T., 2009
2. Baburnama. M. Thackston. Oxford University Press, 2012
3. "Baburnama" is a literary process in the world. Filol. F. d-ri diss. T., 1994;
4. As-Salam G. Jahongashta "Baburnama." T., 1996;

THE ROLE OF SOCIAL WEBSITES IN CITIZENSHIP JOURNALISM

Sayfiddinova Manzura, Avalboyeva Iroda

The student of international journalism faculty of Uzbekistan State world Languages University

Annotation:

This article aims to contribute to an informative research agenda for investigating the advantage sites of the internet, citizenship journalism and social news. The article immerses to the advantages which come from internet and citizenship journalism like: timekeeping, being informed about any announcement on time in any place, great quantum of the materials with their analytical meaning in miscellaneous format. The article calls for a research agenda that investigates new form of gatekeeping and agenda-setting power within social news and citizen journalism networks.

Keywords

Agenda, agenda-setting gatekeeping, miscellaneous, citizen journalism.

Until recent years scientists divided journalism into four types: the press, the radio, the television and the Internet. At the end of XX century a new type – citizenship journalism came into existence. Actually, all types of journalism like the previous types give information via familiar genres (news, information, report, interview and etc.). However, the Internet and citizenship journalism using all the permanent genres of journalism properly, with their own peculiarities and convenience raised the Mass Media to a new level.

Important tips of gaining information via Internet are as following: if newspaper is printed a month, or two, three, four times a week, TV and radio channels give information the exact hours a day, but the Internet has more opportunities and bigger sphere for texts and to renew and to broadcast the information. Citizenship journalism has increased the opportunity for several times to broadcast the infor-

mation at that time of happening, to inform the people the “hot” news from all over the world rather than Internet. Recently citizenship journalism has created development tendency through the social websites. Because thousands of people of Uzbekistan, millions of people of the world has already begun to use “Facebook”, “Instagram”, “Telegram”, “Twitter”, “Odnoklassniki.ru” and people are observing them very carefully. They have already been adapted to read all necessary news from social websites through brief and short news there, instead of reading the types of the press, listening to the radio, losing their time with watching broadcasts on TV. However, we cannot tell that this case is not serving for good sphere. Because only for this reason the attention among people to other types of Mass Media. TV and radio channels have already been adapted to people’s needs in order to attract their attention and inter-

ests. Principal projects, TV broadcasts decreased, show programs and comic TV broadcasts increased respectively. In spite of the fact that, coming into existence of citizenship journalism is doing the task for triumph for bloggers and people are leaving their social, political, cultural “posts” and advertisement of reasonable and analytic materials are considered as the achievement of civil society.¹

Looking at positive sides, because of the development of citizenship journalism, we have the opportunity to be aware of our district’s life style, social-economical cases in our districts, even though we are so away from our district, even we are in any part of the world. In addition, development of citizenship journalism in the period of globalism and being a type of Mass Media is providing a good chance to know about the cases in the far territories on time, with the format of video or photo form. In these spheres, social websites have developed so much.

For example, if some cases (traffic accident, different kinds of incidents and even fights) on the streets, the witness to those cases can record them in the format of video or photo, he or she can place them in social websites and can inform to people all over the world. The other Internet sites relying on that person’s page,

1 https://soglom.uz/jarayon/fuqarolik_jurnalistikasi

delivered the information as a second showing the authorization of that person.

However, by the time newspapers and journals, TV and radio channels show that news, the level of interest and significance rate has already been lost.

Some people are really interested in the connection between citizenship journalism and other types of Mass Media. Its answer is simple and we can explain it with some peculiarities. They are popularity, globalism, being interesting, effectiveness, and interactivity.

In some cases citizenship journalism pays attention to rumors and lose its trust to the reality, defends efficiency and loses objectivity. However, whatever happens, citizenship journalism has showed to use new technologies and inspired us to live. Watching online presentations, electron mails, which can increase the audience of media news, texts, blogs are enlarging our impression.² In addition, every illness has its own cure. Nowadays citizenship journalism – bloggers’ movement are using widely all over the world, and this movement is attracting every person in the world. Because people missed not complex “indefiniteness”, simple, popular expression and simplicity.³

2 Martin Conboy Journalism studies. Printed in the USA, 2013.P.154.

3 <https://kun.uz/news/2017/07/17/monopoly> ha ended in national information sphere.

КОРПУСДА СИНОНИМ СЎЗЛАРНИ ТЕГЛАШНИНГ ДАСТУРИЙ ТАЪМИНОТИ МАСАЛАЛАРИ

Эшмуминов Асқар Алламурадович

eastar@list.ru Термиз давлат университети ўқитувчиси (Ўзбекистон)

Калит сўзлар: Корпус, лемма, синонимик база, миллий корпус

Ўзбек тилининг корпуси ўз номи билан Миллий корпус ҳисоблангани учун, унинг синонимлар базасини шакллантириш амалиёти қатор тамойиллар эвазига бажарилиши лозим. Хусусан, базага киритилаётган маълумотлар қайси тамойиллар эвазига сараланади?

Саралаш тамойиллари синонимлар базасининг лингвистик қийматини белгилайди, бинобарин, у билан боғлиқ амалга ошириладиган тадқиқотлар самарадорлиги ҳам шунга мувофиқ белгиланади. Бунда бевосита куйидагилар инobatта олинади:

Синонимлар базасига киритилаётган бирликларнинг қайси қатламга мансублигини белгилаш;

Базавий маълумотлар ҳажмини белгилаш;

Базага киритиши лозим бўлган матн манбаларининг тури, шакли, жанри ва б. хусусиятини белгилаш;

Синонимик материалларни мазкур ходисанинг тилнинг қайси қатламига тегишлилигига кўра саралаш;

Киритилаётган birlikнинг частотасига эътибор бериш;

Базага киритилувчи маълумотларнинг даврийлик жиҳатини белгилаш.

Маълумки, корпус материалларини саралаш амалиёти дастлаб Р.Г. Пиотровскийнинг 1965-1980 йиллар ораллигидаги тадқиқотлари эвазига мукаммаллаштирилган. Бу борада Л.Н. Засоринанинг частотали луғати ҳам назардан четда қолдирилмаган. Кўринадики, сараланаётган тўплам, унинг статистик кўрсаткичлари, даврий кесим бизнинг тадқиқ объектимиз – синонимлар базасини яратишда ҳам муҳим ўрин эгаллайди.

Корпус матнларининг асосий бирлиги сифатида сўз, сўз бирикмалари, ўзак (асос, леммалар) ҳамда жумлалар танланиши мумкин. Албатта, базанинг ҳажми уни яратувчиларнинг мақсадига кўра аниқланади, бу, одатда, тадқиқ предмети ўрнида танланган материалларнинг кўламига нисбатан белгиланади.

Юқорида таъкидлаганимиз сингари, корпусга киритилаётган синонимлар базаси, даставвал, синонимик луғатларни тартибга солиш талабини ўртага ташлайди. Ҳолбуки, лексикографик асарларнинг тури уларнинг энциклопедик ва лингвистик хусусиятига нисбатан белгиланади. Бинобарин, энциклопедик луғатларда предмет, тушунча, ходиса ҳақида ахборот берилса, лингвистик

луғатларда сўзлар ҳақида маълумот берилади. Зеро, лингвистик луғатлар бир тилли, икки тилли, кўп тилли сингари турларга бўлинадики, кўп тилли луғатлар, одатда, таржима мақсадида тузилади. Бир тилли луғатларда сўз маъноси шу тил асосида тушунтирилса, икки тилли луғатларда муайян сўзнинг маъноси икки тилдаги қиёси эвазига тушунтириб берилади.

Лингвистик луғатларнинг бир тури ҳисобланган изоҳли луғатлар эса дескриптив ва норматив турларга бўлинади. Дескриптив луғатлар тегишли соҳага оид сўзни тўлиқ изоҳлашга хосланган бўлади, уларда ҳатто релевант ҳолатларга ҳам шарҳ берилади. Бундай луғатларга Ўзбек тилининг изоҳли луғатларини (1981, 2006 йилги нашрлари) мисол қилиш мумкин. Норматив луғатларда эса, бундан фарқли, меъёрдан оғишган сўзлар таркибдан чиқарилади.

Синонимлар базасига киритилаётган маълумотлар сирасида ҳам худди шу масалага ойдинлик киритиб олиш талаб қилинади. Яъни адабий тил ҳам, диалект, чегараланган лексика (жаргонлар) ҳам ўз меъёрига эга. Бу ҳолда ҳар бир бирлик лотинча Vs (*Versus*нинг қисқартмаси) белгиси билан аниқланади.

Хусусан, она доминантаси ўз синонимик қаторига ая (Фарғона диалекти), ача (тожикча), аба (Сурхон диалекти), опа (Самарқанд/Тошкент диалекти), эна (Сурхон, Қашқадарё, Самарқанд диалекти) сўзларини қабул қилади. бу ўринда тузилаётган луғатнинг хусусиятидан қатъий назар, бизнингча, ушбу бирликларнинг барчаси синонимик базага киритилиши лозим.

Тезаруслар – тегишли билим, фаолият, соҳасига доир тушунча, изоҳ ва терминларни ўзида жамлайди. Тезаруслар соҳавий алоқадорлик эвазига тузилади.

Идеографик луғатлар – бунда сўзлар алифбо тартибида эмас, лексик маъносига кўра тартибланади; алифбо тартибида тузилган луғат орқали фойдаланувчи муайян сўз ҳақида маълумотга эга бўлса, идеографик луғат ёрдамида фойдаланувчи тегишли маъно ҳақида билимга эга бўлади. Масалан, муайян маъно/мазунни қайси сўзлар ёрдамида ифода этиш мумкинлиги ҳақидаги ахборотга эга бўлади.

Умумий ҳолда, луғатлар этимологик, сўзлашгич, диалектал, орфографик, поэтик лексикага оид, частотали, тесқари ва ҳ. турларга бўлинади.

Шулардан частотали луғат устида қисман тўхталиш мумкин. Негаки, синонимлар базасига киритилиши лозим бўлган аксар лисоний бирликлар, дастлаб, истеъмол кўламига кўра сараланиши лозим. Юқорида лисоний бирликларни синонимлар базасига киритиш тамойиллари сирасида ҳам бу борада тўхталган эдик. Бинобарин, частотали луғатни саводхонлик тузиш эвазига синонимик қаторнинг мукамал тузилиши, пардигмага тўғри тартиб бериш, матнни тўғри таснифлашга эришиш мумкин. албатта, бу вазиятда лемматизация, лисоний омонимия ҳодисасини ҳам назардан четда қолдирмаслик лозим бўлади. Зеро, синонимларни саралашда частотали луғатга мурожаат

қилишнинг асосий сабабларидан бири – доминантани тўғри белгилаш, тегишли синоним изоҳида хатоликларга йўл қўймасликдир. Шу ўринда частотали луғатлар 1) леммалаштирилган ва 2) леммалаштирилмаган турларга бўлинишини инобатга олиш керак бўлади. Шунингдек, синонимлар базасини шакллантиришда частотали луғатларнинг ўрни доминанта ёхуд парадигма иштирокчисинг маъно қўламини аниқлаш, унинг услубий хусусиятини аниқлаш имконини беради.

Кўп ҳолларда маъновий бирлик бир неча компонентли шаклда келади. мазкур қурилмаларнинг кетма-кетлик тартиби юқори бўлган ҳолларда коллокация юзага келади. Табиийки, коллокацияда қурилманинг умумий маъноси компонентлар ташиган мусақил маъноларга тенг бўлмайди (мехр булоғи \neq мехр + булок). Уларнинг орасида идиомалар (илон ёғини ялаган, қўли очик), топонимлар ва алоҳида олинган ономаalar ҳам мавжуд бўлиб, бу ҳолда семантик разметкалар амалиёти бироз мураккаблашади. Корпусда қўлланилувчи конкорданс эвазига мазкур вазиятда сўзлар маъносини ойдинлаштириш имконини эса, ўйлаб кўриш керак бўлади. Зеро, конкордансга мўлжалланган қатор дастурларнинг имконияти юқоридаги вазиятга ечим топиб беради. Шу ўринда корпус лингвистикаси учун муҳим бўлган янги тоифадаги интеграциявий коллокациялар луғатини яратиш зарурати ҳақида қисқача тўхталиш зарур. Бундай луғат турғун бирикмаларнинг изоҳига бағишланган бўлиб, унда фразема ва бошқа тоифадаги турғун қурилмаларга изоҳ берилади. Бу турдаги луғатлар ҳам, асосан, частотани аниқлаш тамойили асосида тузилади. Коллокациялар луғатининг объектини ташкил этувчи бирикмалар биграмма кўринишида тадқиқ этилади. Яъни тегишли сўзнинг ассоциатив хусусияти тўғрисида у мавжуд бўлган маъно қўламига мос тарзда хулосалар берилади. Буни куйидаги жадвалда кузатишимиз мумкин (I.6- жадвал):

Компонент	Лемма	Компонент	Маъноси	Денотат	Синоним
беш	юз		Микдор белгиси	Микдор	
	юз	бора	Микдор белгиси	Микдор	
гул	юз		сифат (инсоний хусусият)	Гўзал	+
анор	юз	+ли	сифат (инсоний хусусият)	Гўзал/истарали	+
ширмой	юз	+ли	сифат (инсоний хусусият)	Гўзал/истарали	+

Коллокация нафақат турғун, балки эркин қурилмаларни декомпозиция (қайта қуриш, шаклини ўзгартириш) қилишда ҳам аҳамиятлидир. Хусусан, “Айёр вазир” ўзбек халқ эртаги қаҳрамони бўлмиш вазир семик таҳлилда вазир = [ақли] [уддабурон] [мансабдор] [эркак]; эркак = [одам] [эркак жинсли] шаклида келади. Бироқ бу ўринда айёр ўрнида тулки метафорасини қўллаш ноўрин бўлади: “Тулки вазир” ифодаси миллий одобимиз доирасига тўғри

келмайди. Шунингдек, Афанди, Хўжа Насриддин образи таҳлилида ҳам тулки Афанди, тулки Хўжа Насриддин деб бўлмайди. Демак, коллокация берилган синоним сўзни семантик таҳлил этишда тўғри натижани олиш имконини туғдиради. Мисол учун, биз паловни еймиз – ичмаймиз, шўрвани ичамиз – емаймиз, шунингдек, стулга ўтирилади – ётилмайди, китоб ўқилади, дафтарга ёзилади ва х. Бироқ коллокация қўлбола усулда амалга оширилгани боис, кўп вақтни талаб қилади. Шунга карамай, бу усулда денотатни тўғри белгилаш ҳамда разметкани беҳато амалга оширилса, келажакда Ўзбек тили Миллий корпусини яратишдаги синонимлар базасини тузиш амалиётида қўллаб кўриш фойдадан холи бўлмайди.

Умуман, синоним сўзлар тадқиқоти учун олинган сўзлар жамланмасининг семантик таҳлилида, шунингдек, қуйидаги формула асосида иш кўриш тўғри бўлади. Тўғри, мазкур формуланинг муаллифи тилшунос олим В.Н. Поляков бўлиб, у мазкур формулани тилларни ўзаро таснифлашда қўллайди. Аммо бизнинг вазиятимизда ҳам ушбу формула тўлиқ мос келади.

$$\vartheta(m) = \frac{\sum_i k(i, j)}{|I|}, \quad i = \overline{1, m},$$

Бунда i – синоним сўз, j – конкрет белги, $k(j, i)$ – тегишли сўзга оид белгилар жамланмаси, m $I =$ – тадқиқ учун танланган синонимик қатордаги сўзлар миқдори. Қолаверса, мазкур белгиларни қуйидаги:

$$X = \{x_1, x_2, \dots, x_n\} \quad Y = \{y_1, y_2, \dots, y_n\} \quad S = F(a, b, c, d)$$

формула тарзида ҳам тушунтириш мумкин.

Хулоса ўрнида шуни айтиш мумкинки, мазкур ёндашувлар, тамойиллар, пировардида, ўзбек тили синонимлар луғатини қайта ишлаш, тўлдириш амалиётини амалга ошириш заруратини туғдиради. Негаки, синонимларга оид лексикографик асарлар мукаммаллаштирилмай туриб, синонимларнинг семантик разметкасини беҳато амалга ошириб бўлмайди. Мазкур тадқиқотимизда эса мавжуд материаллардан унумли фойдаланган ҳолда, ўзбек тили синонимлари базасини яратишнинг назарий ва амалий асосларини ёритишга ҳаракат қилдик. Ваҳоланки, бугунги кунда биз томонимиздан ишлаб чиқилиб, фойдаланиш учун тақдим этилган “Ўзбек тили синонимлари базаси” келажакда мукаммаллаштирилиб, бойитилиб борадики, бу ҳам кенг фойдаланувчилар оммаси ҳамда лингвистик тадқиқотлар учун қони фойда бўлади, деб умид қилиб қоламиз.

Фойдаланилаган адабиётлар

1. Захаров В.П., Богданова С.Ю. 3-38 Корпусная лингвистика: учебник для студентов гуманитарных вузов. – Иркутск: ИГЛУ, 2011. – 161 с.
2. Боярский К. К. Введение в компьютерную лингвистику. Учебное пособие. – СПб: НИУ ИТМО, 2013. – 72 с
3. Поляков В.Н. Компьютерные модели и методы в типологии и компаративистике. Монография / В.Н. Поляков, В.Д. Соловьев. – Казань: Казанский государственный университет им. В.И. Ульянова-Ленина, 2006.–208 с.
4. Интеллектуал мулк агентлигининг 2019 йил 4 апрелдаги DGU 06200 сонли гувоҳномаси.

РОЛЬ ЦЕННОСТЕЙ В ЖИЗНИ СОВРЕМЕННОЙ МОЛОДЕЖИ

А.Н. Мамиров

ТГТУ старший преподаватель кафедры «История Узбекистана»

***Annotation:** this article deals with the problem of the relationship between modern youth and spiritual values and its methods of solution.*

***Аннотация:** в данной статье рассматривается проблема взаимоотношения современной молодёжи и духовных ценностей и его методы решения.*

Ключевые слова: ценности, социальное, общечеловеческий, ценностные ориентации, аксиология.

Жизненные ценности очень важны, потому что они формируют наши отношения, поведение, решения и человека в целом. Поэтому, не определив жизненных ценностей, невозможно сделать в жизни так, как задумано, потому что для нее просто не будет фундамента. Многие не могут понять, почему они не достигают целей, о которых так мечтают. Другие же достигают успеха, но все же чувствуют пустоту и неудовлетворенность.

Большая часть, таких людей ставят цели согласно внешним проявлениям, тому, чего от них хотят окружающие, или тому, что они думают то, что хотят для себя. Получается, что цель не соответствует истинным желаниям человека.

Обычно все внимание уделяется постановке целей и их достижению, но мало кто задумывается о жизненных ценностях. Однако, цели, поставленные и достигнутые без согласования с ценностями человека, окажутся пустыми и бесполезными. Человек будет чувствовать разочарование и пустоту, потому что цели и достижения не со-

гласуются с тем, кем он на самом деле является.

Следовательно, необходимо сначала определить жизненные ценности, чтобы понять, что действительно важно в жизни. Иногда вопрос ценностей упускают, потому что, кажется, что на него очень трудно ответить. И даже самый решительный человек может не сразу определить, что для него важно, а что второстепенно. Далеко не все люди, хорошо, понимают, что такое «ценность», и путают это понятие с понятием «цель».

Актуальность данной темы состоит в том, что в настоящее время проблемы молодёжи представляют собой проблемы не только современного молодого поколения, но и всего общества в целом, от решения которых зависит не только сегодняшний, но и завтрашний день нашего общества. Наиболее актуальными проблемами, на мой взгляд, являются проблемы связанные с установками и ценностями жизни в обществе молодёжью. Ценностью мы называем то, что наиболее важно для

человека, за что мы готовы платить самую большую цену. В социологии под ценностями понимают относительно устойчивое, социально обусловленное избирательное отношение человека к совокупности материальных и духовных общественных благ. Ценности могут быть как личными, так и групповыми. Система ценностей отдельной личности и различных социальных групп является фундаментом стабильности общества в целом. Поэтому сегодня достаточно много говорят о системе ценностей современной молодежи, т.к. именно она является будущим нашего общества и ей отводится роль передачи системы ценностей предыдущих поколений последующим. Процесс становления современной российской молодёжи происходил и протекает в условиях ломки «старых» ценностей советского периода и формирования новой системы ценностей и новых социальных отношений.

Понятие «ценностные ориентации» появилось достаточно давно и рассматривается различными науками. Зачастую люди приравнивают понятия «ценности» и ценностные ориентации». Существует множество определений данных словосочетаний, и все они являются правильными, но необходимо выяснить какое из них подходит больше к социологии.

Слово «ценность» впервые упоминается еще в античных источниках. Диогеном Лаэртским в описании философских рассуждений стоиков, для стоиков «ценность ... есть, во-первых,

свойственное всякому благу содействие согласованной жизни; во-вторых,... польза, содействующая жизни, согласной с природой;... в третьих, меновая цена товара, назначаемая опытным оценщиком».

Однако, есть и другие предположения, по этому поводу, например, Л.Н. Столович полагает, что первым упоминанием данных понятий является древнеиндийский политический и экономический трактат, составителем которого считается Каутилья, «Артхашастра» («артха» ценности, блага).

Л.Н. Столович отмечает, что в языках многих народов мира слова «оценка» и «достоинство» воспринимаются как синонимы слова «ценность». В русском языке слова «ценность» и «оценка» были связаны со словом «цена». В современном словоупотреблении термин «цена», в основном, выражает товарно-денежные отношения.

В понятие «ценность» соединились три аспекта значения: - характеристика внешних свойств вещей;

- психологические качества человека;
- отношения между людьми, их общение.

Как отмечает Л.Н. Столович, в каждом из «классов ценностей своеобразно сочетаются основные значения ценности? вещественно-предметное, психологическое и социальное».

Впервые упоминание понятия «ценность» в категориальном смысле принадлежит немецкому философу XX века Ф. Лотце, которое изучалось в науке аксиология. У понятия «ценность» были многочисленные синони-

мы, например: «благо», «добро», «красота», «истина», «сила», «величие», «счастье», «справедливость», «закон», «блаженство», «идея», «польза» и многие другие. В средние века утверждаются три высшие ценности: истина, добро и красота.

Сегодня ценностные ориентации (или реже – предпочтения) рассматривают как определенную совокупность иерархически связанных между собой ценностей, которая задает человеку направленность его жизнедеятельности.

Таким образом, ценностные ориентации – это:

– идеологические, политические, моральные, эстетические и другие оценивания конкретным субъектом окружающей действительности и ориентация в ней;

– способ определенной дифференциации индивидом объектов по их значимости.

С учетом проведенного анализа понятий «ценности» и «ценностных ориентаций» следует отметить, что если первое из них (ценности) принадлежит категориальному аппарату социологии, то второе (ценностные ориентации) социологии и социальной психологии. То есть ценностные ориентации в большей степени являются собственно социологическим понятием, поэтому именно его феномены, прежде всего, подлежат изучению в социологии. Социолог исследует не столько ценности, сколько ценностные ориентации как процесс и результат интериоризации личностью (груп-

пой) этих концептов, поскольку именно они, как подчеркивает А.А Ручка, выступают «связующим звеном между индивидом и обществом».

Как полагают ученые, маленький ребенок еще не имеет нравственных представлений, поэтому родители и внушают ему нравственные ценности такие, как уважение к старшим, умение дружить, вежливость, поведение в обществе, мораль.

Именно в семье усваиваются, копируются образцы реагирования на различные ситуации, по отношению к различным объектам и явлениям жизни. Чаще всего копирование проходит на бессознательном уровне, близком к тому процессу, который называется импринтингом («запечатление»). Такой подход не требует от родителей специальной работы с детьми, но делает значимым их родителей и их поведение. Родители не только стихийно приобщают детей к нравственным ценностям, но и осмысливают различные методы и приемы посредством чтения книг, просмотра мультфильмов с обсуждением нравственных или безнравственных качеств героев, бесед на нравственные темы, игр.

В наше время, бабушка, к сожалению, авторитетом для ребенка бывает редко, а большинства современным родителям постоянно нет дела до своего ребенка, свою доброту, заботу и воспитание они переносят на технику, которую покупаю детям, лишь бы ребенок не надоедал лишний раз. Таким образом, остаются только сверстники и знакомые, которые постарше. С по-

следними дружить интересно и престижно, а их мнение по любому вопросу котируется весьма высоко.

Желая сохранить круг общения и иметь поле деятельности для самоутверждения, ребенок будет всячески подстраиваться под правила поведения конкретной группы людей, а, следовательно, будет перенимать те или иные ценностные ориентации, которые могут носить как положительный, так и отрицательный характер.

Еще один из важных фактор влияния формирования ценностей это СМИ. СМИ – это публичность, т.е. неограниченный круг пользователей; наличие специальных технических приборов, аппаратуры; непостоянный объем аудитории, меняющейся в зависимости от проявленного интереса к той или иной передаче, сообщению или статье. Понятие «средства массовой информации» не следует отождествлять с понятием «средства массовой коммуникации» (СМК). К СМК относятся кино, театр, цирк и т.д., все зрелищные представления, которые отличаются регулярностью обращения к массовой аудитории, а также такие технические средства массовой коммуникации, как телефон, телеграф, телетайп и т.д. К основным подсистемам СМИ относятся: печатная продукция, телевидение, радио, Интернет. На примере телевидения, можно обозначить комплекс проблем, которые стали особенно острыми в современном обществе:

– усиление воздействия рекламы на воспитание личности;

– вытеснение «взрослой» субкультурой детской субкультуры, снижение количества и качества передач для подростков;

– вытеснение отечественной культуры созданной для подростков, доминирование далеко не лучших образцов западной массовой культуры;

– снижение художественного и интеллектуального уровня ряда передач для подростков.

Проблема телевизионного насилия, западных стран является очень острой проблемой. Практически во всех современных сериалах, фильмах, и даже мультфильмах существует насилие. Термин «телевизионное насилие» давно используется в научном лексиконе и объединяет в себе демонстрацию нанесения повреждения или ущербов персонажам телевизионных программ или фильмов, на фоне этого и формируются негативные ценностные установки у молодежи.

Помимо негативного влияния СМИ на формирования ценностных ориентаций у современной молодежи, можно выделить позитивные моменты:

– СМИ держит молодежь в курсе всех происходящих событий, таким образом, удаляя «информационный голод»;

– средства массовой информации повышает общую, в том числе и политическую культуру населения;

– СМИ служит для взаимного формирования властей и населения;

– СМИ снимают социальную напряженность.

Рассмотрев факторы, следует сделать вывод о том, что наиважнейшими формирующими факторами являются

- семья;
- улица или круг общения;
- СМИ.

Несмотря на всё у каждого человека свои ценности. Каждый воспринимает то что имеет по разному. Богатство и слава дарованная одним может оттолкнуть одних, в свою очередь простота и искренность притягивать. Все наши ценности определяются тем, что мы имеем. Мы ценим то, чего добивались тернистым трудом и большим усилием и теряя ценности и значимости легкодоступных вещей.

К сожалению, на сегодняшний день главными ценности у большинства людей стало: слава, богатство, внешность, роскошь. Период чрезмерной привязанности к материальному. Которому мы взрослые сами же приучили детей на собственном пример. Но не стоит забывать, то что найдется тот, кто лучше вас.

Список литератур:

1. Люшер М. Какого цвета ваша жизнь. М. 2003.
2. Ильин И. Пути духовного обновления. М., 2003.
3. Камю А. Бунтующий человек. / Человек и его ценности. Ч. I. – М., 1988

ОТНОШЕНИЕ К ИСТОРИЧЕСКИМ ЦЕННОСТЯМ СОВРЕМЕННОЙ МОЛОДЁЖИ

А.Н. Мамиров

ТДТУ старший преподаватель кафедры «История Узбекистана»

Аннотация: в данной статье мы рассматриваем проблемы в отношениях современного молодежи к разным ценностям.

Ключевые слова: глобализация, информационно, социум, цивилизация, методология, идеал.

Мы живём в 21 веке – эпоха научно-технического прогресса и глобализации.

Когда буквально за сутки человек может попасть на другой конец планеты, когда люди разделённые множеством километров могут общаться не взирая на расстояние, когда человеку лень сделать несколько простых телодвижений для удовлетворения собственных нужд, когда информации настолько много что человек поглощает её постоянно и без прерывно и уже жить не может без информационной подпитки. Из-за всего выше перечисленного мир стал двигаться настолько быстро что людям сложно задумываться о ценностях жизни они просто не успевают думать об этом в бешеном потоке информации 21 века.

Молодёжь как неотъемлемая часть любого общества, вовлеченная в многочисленные процессы изменения и совершенствования социума, является не только своеобразным индикатором происходящих перемен, но и формирует потенциал будущего инновационного обществ .

Важную роль в интеграции системы личности и социума играют

ценности. Молодёжь является довольно широкой социально-демографической группой, составляющей основу будущего. От предпочтений нынешней молодёжи полностью зависит дальнейшая жизнь общества, его развитие в культурном и материальном плане. Поэтому вопрос о ценностях современной молодёжи приобретает всё большее значение.

В широком смысле ценности человека – это значимость явлений и предметов реальной действительности с точки зрения их соответствия или несоответствия потребностям общества, социальной группы, личности; в более узком смысле – нравственные и эстетические требования, выработанные человеческой культурой. Личная, так и общественная жизнь с необходимостью требуют ценностных стандартов, в отношении которых должно доминировать всеобщее согласие.

Молодёжь, по сути, народ общительный и дружелюбный. С иным мировоззрением отличающимся от более старшего поколения. С другими слова-

ми и с новым смыслом в речах. Молодежь есть отражение современного мира и быта. Современный молодой человек ценит связи в обществе и считает своей главной ценностью. Общественные и различного рода взаимодействия личности с обществом и очень сильно влияют на формирование ценностей в его жизни.

В силу особой восприимчивости студенческой молодежи возникновение новых жизненных ценностей и девальвация прежних затронули эту социально-демографическую группу в большей степени, чем другие слои общества. Именно поэтому представляется актуальным сравнительное изучение жизненных ценностей современного студенчества, выявляющее основные направления, по которым происходит их изменение, а также в какой степени эти изменения подвержены влиянию. Рассмотрение данной проблематики важно с социологической точки зрения.

Первые философские представления о ценности сложились в эпоху Античности, но само понятие было введено в философию только во второй половине XIX века. Общетеоретическое раскрытие проблемы опирается на теоретико-методологические принципы, заложенные в работах, в рамках которых дается философское определение специфики ценностей.

Уточнено понятие «жизненные ценности» – это основные жизненные ориентиры, которые детерминируют направленность, содержание и ведущие виды деятельности человека в

различные периоды жизни. Общими ценностями являются: семья, хорошая работа. Доказано, что в современных условиях динамично меняющегося мира жизненные ценности студенчества характеризуются неустойчивостью и отсутствием оснований для их поддержания, сохранения на протяжении всего жизненного пути.

Интерес к истории – неотъемлемая часть человеческой цивилизации, духовных потребностей людей. Изучение истории – это желание познать законы мироздания, понять окружающий мир, жить в гармонии с ним, выявить смысл существования. Развитие исторического знания уходит в глубь веков, фокусируясь в достаточно традиционных для различных этносов, народов, цивилизаций формах и образах. Вариативные элементы современности в обязательном порядке содержат историческое знание. Введение или самостоятельное вхождение в историю происходит с первых шагов становления индивида: сказки, фольклорные и религиозные традиции, праздничная культура, познание научных основ, etc. – всё это, в той или иной степени, есть обобщенный образ прошлого в его эволюционном развитии.

В любой абстракции существует зашифрованная цивилизацией логика исторического процесса, через сохранение конкретного образа, имевшего места факта или первоначального знания. Эпистемность исторического знания позволяет познавать всеобщее через единичные факты. История обла-

дает философской глубиной прочтения социальной роли человека, преемственности поколений. История не только исследует прошлое, т. е. то, что происходило, но и осознает, анализирует его. Это придает мировоззренческий характер историческому познанию, складываясь из простой фактологичности в системность, структурированную на отдельные элементы знания об устройстве жизни, о духовности и нравственности, о религии и экономике, политике и культуре, этике и эстетике, сфокусированных в общечеловеческих ценностях.

Аксиологичность истории в постоянном поиске приоритетов, ценностных ориентиров, оценочных суждений, позволяющих сравнивать, выявлять ценностные отношения. История – это диалог прошлого и настоящего, самопознание, самопонимание, самоотношение, ответственность перед прошлым и будущим, где ценности предстают как некие духовные опоры, помогающие упорядочить действительность, реализующие смысл жизни.

Значимость исторического сознания как одного из мощных регуляторов общественной жизни, необходимость его формирования была осознана еще на ранних ступенях развития общества. В былинах, сказаниях, героическом эпосе утверждался культ предков, закреплялись традиции знать и чтить прошлое своей общности, следовать её обычаям как нормам отношения к труду, природе, вещам, к людям своей среды и другим народам. В

эпоху древних цивилизаций история воспринималась как наставница жизни, дающая образцы для социального воспитания человека, как память народа, формирующая его этническое сознание. В начале Нового времени в общении с прошлым виделся способ познания мира человека, средство просвещения, самопознания и развития личности. Сегодня очевидно, что только на основе изучения истории возможно овладеть всем опытом развития цивилизации, всеми ценностями общечеловеческой культуры и одновременно ощутить самобытность своей Родины, проследить, как Россия впитывала на протяжении веков все лучшее, что было создано в мире, и сама обогащала человечество своими достижениями. Говоря о значимости исторического сознания, Августин Аврелий отмечал в своей знаменитой «Исповеди»: «Есть три времени – настоящее прошедшего, настоящее настоящего, настоящее будущего. Эти три времени существуют в нашей душе, и нигде в другом месте я их не вижу: настоящее прошедшего это память, настоящее настоящего – его непосредственное созерцание; настоящее будущего – его ожидание»¹. Он подчеркивал, что без настоящего прошедшего не существует ни настоящее настоящего, ни настоящего будущего. Другими словами, центральное место в данной триаде занимает историческое сознание, значение которого трудно преуменьшить.

Говоря об актуальности исследования нельзя не упомянуть и о том, что

последние десятилетия XX и начало XXI в. ознаменовались глубокими изменениями в структуре и содержании социального и гуманитарного знания, в самой методологии социальных и гуманитарных наук. Если говорить в самом общем плане, то произошла радикальная перестройка современной гуманитарной науки, выразившаяся в так называемом «культурном повороте», следствием чего стала интенсивная разработка ключевых аспектов картин мира, особенностей ценностных систем и содержания культурных идеалов, исторического сознания, культурной памяти разных исторических социумов в культурологи-

ческой, антропологической, исторической и социологической науках.

В заключение, изменения и приспособления молодежи неразрывно связаны с развитием мира и изменениями в нем. В будущем основа всех моральных, культурных и всех других ценностей в целом останется прежней, а отдельные части будут обновлены для нужд сегодняшнего дня и, возможно, даже для завтрашнего дня.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Новейший философский энциклопедический словарь. – М.: 2001
2. Сорокин П.А. Человек. Цивилизация. Общество. – М. 1992.

КОНЦЕПТУАЛЬНА ТА МОВНА КАРТИНИ СВІТУ: ПРИРОДНО-ПРАВОВА МОДЕЛЬ ПРАВОРОЗУМІННЯ

Євтушок О.О.

студентка юридичного факультету Донецький національний університет імені Василя Стуса.

Науковий керівник – *Жаровська О.П.*,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української філології і культури Донецький національний університет імені Василя Стуса.

***Анотація:** У статті здійснено аналіз концептуальної та мовної картини світу в юридичному аспекті. Описано характерні особливості концепцій права, що формують категорію «тип праворозуміння», визначено основні принципи їх дії у правовому полі.*

***The summary:** This article deals with the conceptual and linguistic world views. The main characteristics of the law concepts that form the category «type of legal thinking» were described. The basic principles of their influence in the legal field were determined.*

Ключові слова: картина світу, концепція, концептуальна картина світу, мовна картина світу, праворозуміння.

Keywords: world view, concept, conceptual picture of the world, linguistic picture of the world, legal thinking.

Концептуальна та мовна картини світу характеризуються неоднаковим понятійним апаратом, способом тлумачення різними етносами і сприйняттям кожної з систем індивідами. Тобто особливість картин світу полягає у їх інтернаціональному характері та рівні менталітету, що панує в певній групі людей, і формує наукову категорію – праворозуміння, яке виражається в ставленні до права як до цілісного соціального явища.

Концептуальна та мовна картини формують своєрідну базу для загальної картини світу: перша вважається проявом взаємодії методів вивчення правових явищ, виокремленні багатьох властивостей права та факторів,

які впливають на нього, дослідженні концепцій, що базуються на юридичній техніці та використовуються у правотворчості і правореалізації; друга є інтерпретацією правової дійсності на основі індивідуального і колективного досвіду, а також забезпечується силою мононорм і табу. Співвідношення цих понять викликає безліч питань, суть яких полягає у визначенні, яким чином отриманні знання зберігаються у свідомості людини та використовуються за необхідності.

На сучасному етапі проведення активних реформ державотворення та правотворення важливою науковою проблемою є визначення чіткого праворозуміння громадян, зміни концеп-

туальних та мовних складових буття і загальнотеоретичних підходів вивчення їхнього впливу на загальний стан держави на політичній арені. Внаслідок корінних змін за останні десятиліття, зокрема в Україні, що проявляються на пострадянському фоні, об'єкт дослідження загальнотеоретичної юриспруденції та її особливостей значно трансформувалася. Держава набула ознак універсальної, політико-територіальної, суверенної організації, головним призначенням якої є забезпечення прав, виконання обов'язків та втілення інтересів кожного члена суспільства в життя.

Варто зауважити, політична ментальність формується на психологічному тлі суспільства, що є одним з найважливіших факторів впливу зовнішнього середовища на інституційно-процесуальний вимір політичної системи. Проте політичний зріз ментальності залишається недостатньо вивченим, оскільки на даний момент необхідно вирішити проблеми теоретичної ідентифікації ролі та місця української політичної ментальності серед чинників впливу зовнішнього середовища на функціонування політичної системи загалом та отриманні нових знань про психологічну обумовленість етнополітичного розвитку України.

У сучасній юридичній науці відображення реального світу людини обумовлене виникненням, розвитком та функціонуванням держави і права, співвідношенням цих фактичних об'єктів з концептуальною та мовною картинами світу. За допомогою визна-

чення ролі і місця мовної та концептуальної картини світу ми можемо розкрити об'єктивні властивості держави і права в їх поняттєво-юридичному розумінні та вираженні, що склалися впродовж тривалого періоду.

Розвиток будь-якого народу, суспільства, нації, його складових елементів проходить під впливом концептуальної та мовної картини світу, які абсорбовані свідомістю та діяльністю суб'єктів. Необхідно розуміти, що головними факторами визначення національного характеру є приналежність до етносу, національної культури та проживання на певній території. Найширшим поняттям серед зазначених факторів визначено національну культуру, функціональні компоненти якої мають великий вплив на формування політичних переконань і політичної культури загалом. У свою чергу, сутність і зміст політичної культури і політичних переконань зумовлюють формування державного менталітету. Державний менталітет – це сукупність соціально і генетично визначених ознак, відображених у поглядах, вчинках і діях щодо несвідомих та свідомих складових певної нації, які зароджуються під впливом зовнішніх чинників та життєвого досвіду кожного громадянина. Визначальними ознаками є спосіб мислення, групові рішення, система цінностей і норм поведінки. В Україні – це демократичність, верховенство права і влади, вищий пріоритет прав і свобод людини і громадянина, незалежність і самостійність державної влади.

Концептуальна картина світу – ширше поняття за мовну. Вона є своєрідною інформаційною системою, що складається зі знань, вірувань та уявлень – ідеальних утворень, які вийшли за межі слова. Аналіз генезису права показує, що воно є складним для розуміння явищем, оскільки рефлексує складні соціальні, економічні та політичні відносини. Природа права зумовлює наявність в ньому двох ключових елементів: природного і позитивного – саме з цього бере початок концептуальна картина (сутність пізнання і соціального призначення права).

Питання про мовну картину світу тісно пов'язане з юридичною мовою, яка свідчить про розуміння права та його сутності. Для юридичної мови характерним є використання спеціальної термінології, юридичних конструкцій, фразеологізмів, юридичних дефініцій, стилістичних засобів, тенденцій до розширення юридичного словника за рахунок неологізмів, взаємодії власних мовних ресурсів і запозичень. Стилiстична диференційованість юридичної мови характеризується широкою і розгалуженою сферою застосування: законодавство, судочинство, нотаріат, діловодство, правова інформація, юридична освіта і наука, права публіцистика. Актуальністю питання розвитку юридичної мови залишається необхідність абстрагування лінгвістичних недоліків, які впливають на правовий процес України.

Основні аспекти юридичної лінгвістики полягають у побудові та функціонуванні спеціального юридичного

мовного апарату, законодавчого регулювання конфліктів, пов'язаних з використанням мовлення, регулювання соціально-мовлинневих відносин всередині та поза межами держави. У свою чергу багатофункціональність юридичної мови виражається у специфічному наборі функцій, які реалізуються у різноманітних юридичних випадках: аксіологічна, гносеологічна, комунікативна, культуруносна, регулятивна, естетична і виховна.

У лінгвістиці правових приписів особливими засобами висловлення правового змісту є: термінологія як система вербального вираження понять і категорій права; юридичні конструкції як вид юридичної техніки; юридична аргументація; моделювання і тлумачення норм права; текстуальне вираження юридичного мислення і репрезентації правового значення; юридично-технічні правила конструювання і формування правових норм на основі вироблених методів і прийомів.

Концептуальна картина значно складніша за мовну, адже вона є динамічнішою та універсальнішою у своєму розвитку, здатна реагувати та адаптуватися до будь-яких змін у навколишньому середовищі.

Концептуальна картина світу поєднує в собі загальнолюдські, національні та особистісні умови: представників різних епох, різних вікових, соціальних груп, різних областей наукового значення та інші. За допомогою мовної картини світу існує можливість краще пізнати власне специфіку розвитку юридичної лінгвістики,

характерні ознаки її вираження, сферу застосування, методи отримання інформації про навколишню правову реальність та способи тлумачення права.

Вивчення загальної картини світу через концептуальний та мовний аспекти є пріоритетним, тому що розгляд культурологічної складової народу свідчить про його національний рівень менталітету, універсальність категорій устрою та формування праворозуміння.

Література:

1. Волинка К.Г. Поняття праворозуміння та його основні напрями. Київ.: К.: МАУП, 2003. – 240 с.
2. Козюбра М.І. Про українське право / Переосмислення предметного поля вітчизняної загальнотеоретичної юриспруденції як одна з умов її включення в євроінтеграційні процеси в галузі науки й освіти. 2009., Ч.IV. С. 34–41.
3. Кияк Т.Р. Нова філологія. Фахові мови та проблеми термінознавства. 2007. № 27. С. 208.
4. Леонтьев О.М. Психологія особистості. Тексти. Мотиви, емоції, особистість. 1982. М.: Наука. С. 71–81.

ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМ ЯК ФІЛОСОФСЬКИЙ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ВІЯВ СВІДОМОСТІ

Іваненко О. М.

студентка юридичного факультету,
Донецький національний університет імені Василя Стуса.
Науковий керівник – *Жаровська О.П.*,
доцент кафедри української філології і культури
Донецький національний університет імені Василя Стуса

Ключові слова: буття, екзистенціалізм, людське існування, свобода.

Keywords: existence, existentialism, human existence, freedom.

Екзистенціалізм є важливою частиною філософії та культури, головні ідеї якого впливали і продовжують впливати на напрямки мистецтва.

Екзистенціалізм – світогляд, який утверджує унікальність існування світу людської суб'єктивності. Формування екзистенційного способу мислення пов'язане з творчістю філософа К'єркегора, який отожднює поняття «екзистенція» з особливим, притаманним людині способом буття, оскільки етимологія цього слова вказує на дії, пов'язані з порушенням сталості, певних меж чи норм просторово-часової наявності речей, процесів, явищ [1, с.743]. Конфлікт суспільства і особистості є головною проблемою для екзистенціалізму. Відчуження між ними виникає з визнання незмінної природи людини. Бо суперечність між особистістю і свободою є повсякденністю життя, але розглядається як таке, що не може бути вирішеним. Екзистенціалізм звертається до критичних проблем та кризових ситуацій аби зрозуміти поведінку людини у період над-

звичайних подій. Філософію екзистенціалізму визначає трагічність людського існування, адже у двадцятому столітті людство поглинає технічний прогрес, котрий спрямовує до внутрішнього руйнування. Звідси походить ідея безглуздість людського існування, розгубленість особистості у світі. З'являються нові песимістичні фарби у всієї екзистенціальної філософії. Вчені використовують поняття «істота екзистенціалізму», зазвичай, це смерть, народження, любов, доля, розпач або каяття. Під «модусами існування» вбачається відчуття страху, совісті, ненависті, турботи та туги. Проблема життя та смерті – постає центральною проблемою екзистенціалізму. Бо тільки перед загрозою смерті або через думки про скінченність життя та його сенс, людина повертається до побуту, до самого буття від повсякденності. Спочатку філософія екзистенціалізму виникає у 20-х рр. XX ст. у Німеччині. Основоположниками німецького екзистенціалізму вважаються М. Гайдеггер і К. Ясперс. Згодом у Франції

з'явилася власна школа екзистенціалізму, її представниками були Г. Марсель, А. Камю та Ж.-П. Сартр. В історії екзистенціалізму можна виокремити два протилежні напрямки: перший – релігійний, його попередниками були Карл Ясперс, Габріель Марсель, Микола Бердяєв; другий – атеїстичний, за нього виступали Мартін Гайдеггер, Жан Поль Сартр та Камю. Їх відмінність полягає у тому, що у релігійному напрямі є Бог, до якого, у своїй свободі, рухається кожна особистість. А в атеїстичному є ніщо, яке означає, що людина створює себе сама, своїми власними діями, саме тому перед кожною особистістю може відкриватися безліч різноманітних варіантів дій і вона змушена зробити свій власний вибір, здійснюючи який, людина і творить свободу. З творчості французького філософа Жан-Поль Сартра, який дотримувався атеїстичного напрямку філософії, набуло розповсюдження поняття «екзистенціалізм». Вперше він вжив цей термін в лекції, яку він провів у паризькому клубі «Майнтенант». У своїх роботах Сартр прагнув описати те, що називав «людською реальністю», пояснюючи усього два способи людського існування: буття і ніщо. Також Сартр виділяв об'єкт або річ, і свідомість. Річ просто існує, і не має жодного уявлення про себе чи про щось навколо, коли свідомість – це «ніщо», яке не має сутності. Згодом, Сартр пояснив свій погляд на те, що тільки особистість може вносити життя і єдність у соціальні кола й у життя в цілому. Сартр вважав, що існування

передують сутності отже, спочатку людина – ніхто і ніщо, а вже потім кожен окремих вчинок створює з людини особистість. Так і наша суб'єктивність постійно змінюється, формується під впливом способу життя та дій Особливість людської екзистенції полягає і в тому, що людина «закинута» у світ без сутності. «Існування людини, – стверджує Сартр, – випереджує її сутність». Будь-яка наявна річ має певну сутність, а саме найголовніший, визначальний зміст, який зумовлює особливості існування речі [2, с.637-638]. Існування людини, на думку екзистенціалістів, нічим не визначено. Людина не є ні хорошою, ні поганою «від природи», відсутні будь-які чинники, які б були визначені у ній наперед. Людина особисто будує свою сутність в процесі життя, від народження людської сутності вона не має, людиною їй ще потрібно стати, створити себе. На думку науковців у людському існуванні неможлива ситуація, коли людина остаточно «завершилась» у своєму самостворенні. Людина повинна не тільки творити себе з нічого, але й увесь час долати сама себе, виходити за власні межі, перевершувати себе [3].

Інший варіант свободи пропонує А. Камю, який полягає у тому, аби звільнитися від «тиранії суспільного цілого», через активний опір, бунт та протест до уставлених норм життя, традицій і поведінки, які нав'язуються суспільством. Альбер Камю, прозаїк та публіцист, хоч і заперечував свою належність до філософії екзистенціалізму, але він допоміг популяризувати та

поширити її ідеї в широких колах європейської інтелігенції. Камю не був професійним філософом, але був відомим та талановитим письменником. У його творах знаходять своє відображення думки автора стосовно дійсності, буття та сенсу. Автор переконаний, що усе у світі алогічне та безглузде.

Абсурд – ключ до всієї проблематики творів А. Камю. Він заперечує віру в Бога, називаючи її самообманом. Камю вважає все реальне – чужим для свідомості, а тому – абсурдним. Альбер Камю також вважав, що, не дивлячись на те, що світ абсурдний, на шляху до свободи кожен все одно завжди може зробити ще один крок. «Я бунтую, отже, я існую» – ось кредо Камю [4, с.138].

Отже, до визначальних рис екзистенціалізму належать: абсурдність буття, почуття самотності, страждання, страху та смерті. А також відчуже-

ність та абсурдність – взаємопов'язані поняття, а вища життєва цінність людини полягає у її свободі. Також екзистенціалізм вказує на те, що людина може нести відповідальність за свої дії лише тоді, коли діє вільно, має свободу вибору, волі і засоби їхньої реалізації. Шляхи прояву людської свободи у ризику, творчості, пошуку сенсу життя, грі та ін.

Література:

1. Зарубіжна філософія ХХ ст. – К., 1993. – 239 с.
2. Камю А. Бунтующий человек. Философия. Политика. Искусство. М., 1990. 138 с.
3. Митрохин Л.Н. Буржуазная философия ХХ века. – М., Политиздат, 1974. – 335 с.
4. Старовойт І.С., Сілаєва Т.О., Орендарчук Г.О. Філософія. Навчальний посібник. – Тернопіль: Астон. – 1997.
5. Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002. – 743 с.

МІСЦЕ МІЖМОВНИХ ОМОНІМІВ В ІТАЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Ходова Юлія Олександрівна

студентка ОС «Бакалавр» спеціальності

«Мова та література (італійська)»

Маріупольський державний університет, м. Маріуполь

Ключові слова: запозичення; семантика; міжмовні омоніми; переклад; мова-предок, мова-джерело.

Key words: loan-words; semantics; bilingual homophones; translation; language-ancestor, source language.

Фальшиві друзі перекладача, хибні друзі перекладача або міжмовні омоніми – це пари слів або фраз із різних мов або діалектів, які мають однаковий вигляд або однакове звучання, але означають різні речі. Хибні друзі часто ускладнюють вивчення мови і викликають помилки в перекладі [6].

У лінгвістиці хибними друзями називають всі слова і вирази однієї мови, які мають значну морфологічну та/або фонетичну схожість і часто спільне походження зі словами та виразами іншої мови, але відрізняються за значенням [5].

В ході дослідження, було виявлено декілька причин походження цього явища, а саме: а) зсув семантики в процесі розвитку споріднених мов; б) зміна семантики запозичення; в) паралельне запозичення; г) випадковий збіг [6].

Отже, зсув семантики в процесі розвитку споріднених мов – це слово, яке з мови-предка набуває різних значень у процесі окремого розвитку мов-нащадків, значних розбіжностей у семантиці. Так, наприклад, латинь –

мова-предок італійської мови, яка є мовою-нащадком [6]. В обох мовах є слово *virus*, але в латині *virus* можна перекласти як слиз у першому значенні, у другому – отрута, у третьому – уїдливість, дошкульність, у четвертому – сморідний, смердючий, у п'ятому – гострий (на смак); у свою чергу в італійській мові *virus* має лише одне значення – вірус, яке не збігається з жодним варіантом у латинській мові.

Зміну семантики запозичення можна пояснити як заміна значення слова при його запозиченні з іншої мови, і воно стане неточним відповідником слова-джерела. Нерідко нове значення походить від одного зі значень слова у мові-джерелі [6]. Таким чином, італійське слово *latte* (українською – «молоко») в багатьох країнах вживається в значенні різновид кави з додаванням молока, в той час як самі італійці заперечують існування кави з назвою «Latte».

Паралельне запозичення можна пояснити як використання власного та запозиченого терміна в різних сферах. Наприклад, дискусія – спір, суперечка;

уніфікація – об'єднання; ілюстрація – зображення і т.д [1].

Випадковий збіг – випадкові збіги звучання слів. Частіше за все це трапляється у неспоріднених (чи віддалено споріднених) мовах [6]. Таке явище можна прослідкувати на прикладі порівняння української та італійської або англійської та італійської мов. Наприклад, випадковий збіг англійської та італійської мов: (англ.) delusion (обман, омана) – (італ.) delusion (розчарування); (англ.) to attend (відвідувати) – (італ.) attendere (очікувати); (англ.) cold (холодно) – (італ.) caldo (тепло); (англ.) educated (освічений) – (італ.) educato вихований); (англ.) maroon (червоно-коричневий) – (італ.) marrone (коричневий); (англ.) novel (роман) – (італ.) novella (новела). Випадковий збіг української та італійської мов: (італ.) firma (підпис) – (укр.) фірма (azienda); (італ.) cara (дорога) – (укр.) кара (punizione); (італ.) banca (банк) – (укр.) банка (baratollo); (італ.) viso (обличчя) – (укр.) visto (віза); (італ.) camera (кімната) – (укр.) камера (cinpresa) [2,3,4].

Фальшивих друзів перекладачів неможливо віднести до однієї групи. А деякі, які схожі за написання та вимовою, частіше за все відносяться до спеціальних сфер мови. Аби не плутати значення слів треба чітко знати її переклад та не порівнювати зі схожими словами інших мов.

Література

1. Білозерська Л. П., Возненко Н. В., Радецька С. В. Термінологія та переклад. Навч. посібник для студентів філологічного напряму підготовки. Вінниця: НОВА КНИГА, 2010. С.37
2. Зорько Г. Ф. Новій большой итальянско-русский словарь. 3-е изд., стереотип. Москва: Дрофа: Рус.яз. – Медиа, 2011. 1230с.
3. Петраковський О. Ю. Сучасний українсько-російський та російсько-український словник. Харків: Промінь, 2002. 800с.
4. Петраковський А.Ю. Современный англо-русский русско-английский словарь. Харьков: Промінь, 2006. 800с.
5. [Електронний ресурс] https://it.wikipedia.org/wiki/Falso_amico
6. [Електронний ресурс] https://uk.wikipedia.org/wiki/Фальшиві_друзі_перекладача

ПРИЙОМИ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З КОМПОНЕНТОМ-ДІЄСЛОВОМ “MAKE” УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Омельченко І. В.

Викладач; Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»

Ключові слова: фразеологізм, переклад, прийом перекладу.

Переклад є великим мистецтвом. Для досягнення адекватного перекладу, в нашому випадку перекладу фразеологізмів, необхідно декілька умов. Для адекватного відтворення значення фразеологізмів потрібно не просто досконало володіти як мовою оригіналу, так і мовою перекладу, також треба мати знання про культуру, побут та світосприйняття.

Фразеологія кожної мови не існує ізольовано від цілісної системи мови. Вона є тою ділянкою мови, де зосереджена уся її специфіка. Історія народу, звичаї, культура, цивілізація, література, навіть погода й прийом харчування – усе це знаходить відображення у фразеології [2, с.11].

Саме тому вміння відтворювати фразеологічні одиниці свідчить про високий рівень кваліфікації перекладача, його всебічну розвиненість та вміння користуватись мовою як знаряддям праці. На думку Я. Й. Рецкера, великий вплив на переклад фразеологічної одиниці має контекст, який може стати для перекладача як безцінним помічником, так і головною перешкодою. Я. Й. Рецкер зазначає, що жодний словник не в змозі передбачити всіх можливостей

фразеологізму в контексті [3, с. 145]. Тому контекстуальний аналіз є невід’ємною частиною перекладу.

В нашій роботі ми проаналізували 468 фразеологічних одиниць, вибраних зі словника, укладеним К.Т. Баранцевим, з компонентом-дієсловом “make” у своєму складі. Визначивши прийоми перекладу, якими користувався перекладач для передачі змісту, ми встановили, що найчастіше використовується лексичний переклад, а саму у 29% випадків. Тобто для перекладу фразеологізму перекладач передає значення одиниць одним словом. В такому випадку втрачається стильове забарвлення та прагматичний потенціал. Наприклад:

- *make a boast of something* – вихвалитися;
- *make a fool of one* – обдурити;
- *make an appearance* – з’явитись;
- *make a poor mouth* – прибіднятися [1].

В 25% фразеологічні одиниці передаються українською мовою, використовуючи описовий переклад, тобто подаючи тлумачення фразеологічного звороту. Дані фразеологічні одиниці не мають аналогів в українській мові, і без опису були б незрозумілими при дослівному перекладі. Наприклад:

- *make a leg* – вклонитися по-старомодному;
- *make a head* – набирати війська;
- *make a book* – займатися букмекерством;
- *make a bag* – настріляти багато дичини [1].

Що стосується повних або часткових еквівалентів, їх досить мало (2%). Оскільки дві нації, їхні культура та світогляд значно відрізняються. Наприклад:

- *make black white* – робити чорне білим;
- *make history* – робити історію [1].

На противагу повним еквівалентам, часткових еквівалентів та аналогів багато в українській мові (21%). Наприклад:

- *make choice of one of two evils* – вибирати з двох лих менше;
- *make a long nose at one* – показати «носа» комусь;
- *make a joke of something* – обернути щось на жарт [1].

Що стосується аналогів, вони були застосовані у 18% випадків. В українській мові велика кількість аналогів англійських фразеологічних одиниць. Наприклад:

- *be made of money* – грошей кури не клюють;
- *make a cat's paw* – чужими руками жар загрібати;
- *make a clean up* – зірвати великий куш;
- *make a livelihood* – заробляти на шматок хліба;
- *make an escape* – п'ятами накивати [1].

5% фразеологізмів складає дослівний переклад (калькування). Завдяки каль-

куванню отримуємо вираз, який легко сприймається українським читачем. Наприклад:

- *make a feast* – влаштовувати бенкет;
- *make a compliment* – зробити комплімент;
- *make a curtsy* – робити реверанс;
- *make a move* – зробити крок [1].

Досить суперечливим є питання, який ж саме прийом використав перекладач. Адже часто застосовується декілька прийомів для передачі змісту іншою мовою. Незважаючи на це, ми вказували лише один прийом, яким користувався перекладач. Отже, для передачі фразеологічних одиниць з дієслівним компонентом “*make*” українською мовою найчастіше використовувався лексичний переклад (29%). У 25% випадків застосовано описовий переклад. Велика кількість фразеологізмів була перекладена фразеологічним способом: повним еквівалентом (2%), частковим еквівалентом (21%) та аналогом (18%). Дослівно було перекладено 5% фразеологічних одиниць.

Література:

1. Англо-український фразеологічний словник / Уклад. К. Т. Баранцев. – К.: Знання, 2005. – 1052 с.
2. Зорівчак Р. П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія (на матеріалі перекладів творів української літератури англійською мовою) / Р. П. Зорівчак. – Л.: Вид-во Львів, ун-ту, 1989. – 216 с.
3. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика / Я. И. Рецкер. – М.: Р. Валент, 2006. – 244 с.

THE PROJECT METHOD AS A WAY TO MOTIVATE STUDENTS IN ENGLISH LEARNING

Фрасинюк Н.І.,

кандидат філологічних наук,
Камянець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка

Колісник М. І.,

викладач гуманітарних дисциплін кафедри інформаційної діяльності
документознавства і фундаментальних дисциплін
Подільського спеціального навчально-реабілітаційного
соціально економічного коледжу.

The article is devoted to the value and role of project method in the teaching of English. Particular attention is paid to the advantages and disadvantages of the project method. The idea is substantiated that the use of the project method leads to the development of communicative competence and aims to create a sustainable motivation to learn English.

Keywords: project method, teaching, English.

In recent years, learning English has been a very prevalent tendency and it has become more and more popular. English is viewed as a passport to one's future success, thus, more and more people are becoming interested in English learning.

Knowledge of a foreign language makes it necessary to search for new forms and methods of teaching in order to increase the motivation of students in higher educational institutions.

While teaching the foreign language there is some need for innovative teaching methods which motivate students to work better and more creatively. Teachers pay great attention to the principles of the student-centered approach, in which the student's personality is at the heart of the training. The main technologies of this approach include the project method.

In the early 20th Century, William Heard Kilpatrick, an American prominent educator of the 20th century expanded the project method into a philosophy of education. Kilpatrick saw school not only fulfilling an intellectual purpose but also a social one. For Kilpatrick, education was about the social development of the child rather than their cognitive development through the mastery of content. The emphasis was on learning to think and not focusing on what to think. The curriculum should come from real-life and not compartmentalized subject matter. This idea calls for a need for an integrated curriculum that stressed maximum student participation. These beliefs led Kilpatrick to create a unique form of teaching.

According to Kilpatrick, a project is a whole-hearted purposeful activity pro-

ceeding in a social environment. Kilpatrick has classified the project method in four types:

1. Constructive. When learners have to construct some things related to social life. e.g. charts, models, maps, parcels etc.

2. Artistic. These projects are generally allotted in the aesthetic fields of life. e.g. in music, drawing, painting art and culture.

3. Problem-Solving. These projects are given to solve the problems related to any life-situation or related to any subject e.g. how to operate bank accounts? Or how to send an email or letter. These general problems if solved, will make a child efficient for social-life.

4. Group-Work. A team of students is assigned a work to be performed. e.g. to develop a garden in the school [4, p. 320].

Unlike traditional education, proponents of the project method attempt to allow the student to solve problems with as little teacher direction as possible. The teacher is seen more as a facilitator than a deliver of knowledge and information. A project method classroom focuses on democracy and collaboration to solve “purposeful” problems.

There are advantages and disadvantages of the project method.

Advantages of this method include its educational, social and integrating potential, especially: enabling the realization of educational activities (with cognitive, educational and upbringing targets – and also therapeutic ones in case of projects bringing the emotional satisfaction); developing the interrogative thinking, abilities of creative, concept, analytic charac-

ter; forming the aesthetic sensitivity, achieving the emotional satisfaction; mastering one’s intellect; mastering the ability to group-work, co-operation and responsibility for one’s own work; mastering one’s particular abilities; significance of a team-work adjusted to hobbies of particular team members; developing the interrogative (way of) thinking, abilities of creative, concept, analytic character; sharing the results of community work; forming the democratic habits; developing the experimental mentality; developing the transgressive thinking; the possibility to express one’s opinions, thoughts, ideas regardless of the opinions and beliefs of the others.

The main disadvantages are: the project cannot be planned for all subjects and whole subject matter cannot be taught by this strategy; it is not economical from the point of view of time and cost; it is very difficult for a teacher to plan or to execute the projects to the learners and supervise them [1, p. 130].

There are six main features of the project method:

1. Impact. The project approach makes it possible, even in a short period of time, to pass through all stages from an idea to its implementation and analysis of the results, as it proposes to work immediately with a specific task. This fits the format of a summer camp, where groups, in a very short period of time, squeeze in a wide variety of experiences.

2. Activity. A child has the right to make assumptions, to make mistakes, to acquire practical knowledge and to apply it, and finally to take pleasure in their

own successes and the successes of their friends.

3. Independence. The role of the adult is changing. They are ceasing to be the mere bearer of knowledge, but becoming coordinators and consultants who guide children and provide them with a field of study.

4. Practicality. This often provides children with what they do not receive in a regular school environment: self-motivation and understanding of why they gain knowledge and how this knowledge can be applied in real life.

5. Critical Thinking. The world is in a state of constant flux. The whole career roadmap, built ten years ahead, is now becoming obsolete in five or less. Entirely new spheres of activity and professions are emerging. Since the search for information has been greatly simplified with the development of the Internet, the first plan is not to obtain actual knowledge from a teacher, but rather to develop tools such as critical thinking and the ability to look for non-standard solutions.

6. Competence. A child doesn't obtain this or that skill passively, but applies them to specific tasks under the guidance of a professional. Therefore, our experts are real scientists and IT pros from Apple, Microsoft and Yandex, professional musicians and artists, theatre directors, and sports coaches, all of whom are happy to share their knowledge and skills with children [2].

So, the project method requires special skills and training from the teacher. The teacher's role and the student

changes significantly. Teachers should not only conduct classes in the form of lectures, but need to be flexible, in a certain extent artistic, interesting, and interested in a subject.

The project method is a teacher-facilitated collaborative approach in which students acquire and apply knowledge and skills to define and solve realistic problems using a process of extended inquiry. Projects are student-centered, following standards, parameters, and milestones clearly identified by the instructor. Students have control over the planning, refining, presenting, and reflecting of the project [4, p. 331]. It "gives a real opportunity to form not only the communicative, but also the linguistic and cultural competence of students" [3, p. 46]. Project training "significantly increases the motivation of students, making the learning process more dynamic, opens freedom to the activities of teachers" [5, p. 61].

The teacher should always keep up with the times and give as much current information as possible and help students in subject's mastering. In the context of this method, students play the role of flagship, and the teacher is only a navigator on this huge ship sailing to knowledge.

The idea of implementing project method is justified by the fact that its using leads to communicative competence's development and is aimed to creating a sustainable motivation for learning English. Interesting and unusual tasks create conditions for successful language learning, as students are involved in educational process. However, do not assume that the project method can exist sepa-

rately from all other teaching methods. Only in combination with all pedagogical methods and techniques we can achieve positive results.

Список використаних джерел

1. Медведева Л.І. Проектна методика вивчення іноземної мови в контексті сучасних педагогічних технологій. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія Педагогіка. Тернопіль, 2011. № 4. С. 129-134.
2. Coffey H. Project-based learning. [Electronic resource].Access mode: <http://www.learnnc.org/lp/pages.4753>
3. Howell R. T. The Importance of the Project Method in Technology Education. Journal of Industrial Teacher Education. No 31 (3), 2003. PP. 45-57.
4. Kilpatrick, W.H. (2000). The project method: Teachers College, Columbia, p.319-335
5. Knoll, M. The Project Method: Its Vocational Education Origin and International Development. Journal of Industrial Teacher Education. No 34 (3), 1997. PP. 59-80.

**ПСИХОЛІНГВІСТИЧНА ДІАГНОСТИКА РОМАНУ
«ВІДЧУТТЯ ЗАКІНЧЕННЯ» ДЖУЛІАНА БАРНСА**

Шуба Ю.В.

Кандидат філологічних наук, доцент

Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького

Плескач Н.В.

Студентка-магістрантка

Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького

У статті описуються домінуючі типи текстів роману «Відчуття закінчення» британського письменника-постмодерніста Дж.Барнса, виявленні в процесі психолінгвістичної діагностики зазначеного твору.

Ключові слова: психолінгвістична діагностика, роман, текст.

Key words: novel, psycholinguistic diagnostics, text.

Британський письменник-постмодерніст Джуліан Барнс відомий своїми експериментами з романним жанром, адже митець дотримується власного правила письма: «Для того щоб писати, ви маєте переконати себе, що це – нова відправна точка не тільки для вас, а й для усієї історії роману» (цит. за: [4]). «Відчуття закінчення» – це четверта і вдала спроба Джуліана Барнса отримати Букерівську премію, після невдалих спроб з романами «Папуга Флобера» (1984), «Англія, Англія» (1998), «Артур і Джордж» (2005). Голова судейської комісії Стелла Рімінгтон, пріоритетом для якої є читабельність, пояснила в інтерв'ю причини, що спонукали суддів зупинити свій вибір на творі «Відчуття закінчення» Джуліана Барнса: «Він (роман) має ознаки класичної англійської літератури. Він витончено написаний, має майстерно вибудований сюжет і виявляє нові глибини з кожним наступним прочитанням» [3].

Психолінгвістична діагностика текстів «Відчуття закінчення» надає можливість визначити емоційно-змістову домінанту зазначеного твору, яка є організуючим центром цього роману, виокремити різні типи свідомості, представлені Дж. Барнсом в межах твору, і прослідкувати як міняється свідомість оповідача і його роль протягом життя. За когнітивною типологією художніх текстів Беяніна В. П. роман «Відчуття закінчення» є прикладом змішаного тексту, тобто тексту у якому можна побачити опис як мінімум двох типів свідомості [1, с. 81–82]. Домінуючими у зазначеному творі є втомлений, сумний і простий («темний») тексти.

Серед ознак втомленого тексту – відсутність предикатів з яскравим емоційно-позитивним забарвленням; наявність, як правило, предикату «несміливий»; більша правдоподібність в зображенні зовнішніх вчинків персонажів, ніж їх внутрішнього світу; ідея пожаліть слабкого, оскільки це текст –

про життєві труднощі і розчарування в житті [там само, с. 67–68]. Таким спочатку і здається Тоні Вебстер, який характеризує себе словом «*peaceable*» (сумирний), це слово оповідач застосовує десять разів протягом оповіді. Життя для нього – спорожніле, оскільки жоден з його проєктів не був реалізований: «Also, in my more emptied life, I came up with various ideas which I termed “projects,” perhaps to make them sound feasible. *None of them came to anything*» [2, с. 54].

Його перша дівчина Вероніка вважає його «*quite cowardly*», «*who never understands*», адже він ніколи не має сміливості для рішучих дій і їх стосунки не розвиваються. Колишня дружина Маргарет була спочатку спантеличена його несміливістю: «Margaret was a little puzzled that I'd been so slow off the mark – not in losing my virginity, but in having a serious relationship; but also, I thought at the time, a little charmed. *She said something about shyness being attractive in a man*» [2, с. 69], але потім залишила свого чоловіка заради іншого, нетакого сумирного власника ресторану. Незважаючи на те, що подружжя не життя йому подобалося, Тоні усвідомлює, що у будь-якому разі шлюб не протримався б довго, оскільки він (шлюб) був «*perhaps too quiet – too peaceable – for my own good*» [2, с. 54]. Отже читачеві залишається лише повспівчувати такому позитивному, на перший погляд, герою.

У сумному тексті спостерігається повернення героїв до місць їх юності і/або опис картин щасливого дитинства;

семантичний компонент таких текстів – жаль і завершення, в них все завершується, закінчується, проходить, припиняється; структура – досить проста; часто спогади виникають після випадкової зустрічі; герой сумного тексту часто все втрачає, він не бачить сенсу боротися, чинити опір, не здатний ні до якої дієвої ініціативи [1, с. 69–70]. Ось і Ентоні Вебстер на покої починає свою оповідь з шкільних років, адже все почалося саме там, саме там він потоваришував з Едріеном Фіном. Він згадує свою молодість, свої мрії, але водночас розуміє, що так нічого і не досягнув, хоча і отримав таку омріяну другу відзнаку вищого рівня (2:1) з історії в Брістолі: «*I remember a period in late adolescence when my mind would make itself drunk with images of adventurousness. This is how it will be when I grow up. I shall go there, do this, discover that, love her, and then her and her and her. I shall live as people in novels live and have lived. <...> There was a moment in my late twenties when I admitted that my adventurousness had long since petered out. I would never do those things adolescence had dreamt about*» [2, с. 93]. Звичайно, час від часу життя надає йому можливість обрати інший шлях, змінитися, але власна пасивність чи сумирність утримує його.

Проаналізувавши своє життя і порівнявши його з коротким, але насиченим життям Едрієна, Ентоні розуміє, що життя пройшло повз нього: «*What did I know of life, I who had lived so carefully? Who had neither won nor lost, but just let life happen to him? Who had*

the usual ambitions and settled all too quickly for them not being *realised?*» [2, с. 142]. Можна стверджувати, що втомлено-сумний тон є базовим для роману, але однорідність звучання роману переривають авторські вставки простого тексту, в яких негативні емоції, що переживає герой по відношенню до Вероніки, дедалі зростають.

В. П. Белянін, даючи розлогу характеристику простого («темного») тексту, вказує на притаманні йому описи дій, що повторюються, і на наявність опозиції «простий» – «чужий і небезпечний ворог», який замислив недобру справу. Негативний герой «темного» тексту має злий і підступний розум, йому приписується предикат «складний», що має значення – дуже розумний, заумний, злий, той, що багато знає, спостерігає. Його дії та напад на позитивного героя детально описується автором. Герой простого тексту – це нормальна людина з простими бажаннями і прагненнями, зірок з неба не хапає, але при цьому він не дурний, дуже не любить, коли до нього не виявляють належної поваги. Якщо простий герой відчув приниження, він готовий помститися тим, хто його принизив, нерідко вдаючись до жорстокості. На відміну від «активних» текстів, де боротьба йде за істину вищого порядку, у «темному тексті» боротьба пов'язана з екзистенціальною істиною, суто фізіологічною. [1, с. 89–91].

У романі «Відчуття закінчення» опозиція представлена Ентоні Вебстером і Веронікою Форд, вищість якої

починалася з належності до вищої суспільної ланки, багатшої родини, довгого імені – Вероніка Елізабет Мері Форд, вона мала програвач «Блек Бокс» на противагу Тоніному «Денсетт», кращий музичний смак. Її книжкові полиці, де було багато поезії, значно відрізнялися від старих книжок Тоні в м'яких обкладинках. Не зважаючи на те, що Тоні мав «удосталь правильних імен» (*enough right titles*) у своїй бібліотеці, він робить невтішний висновок: «Further, they seemed to be an organic continuation of her mind and personality, whereas mine struck me as functionally separate, straining to describe a character I hoped to grow into. *This disparity threw me into a slight panic* <...>» [2, с. 24]. І хоча Вероніка була старшою за Тоні лише на п'ять місяців, часом вона змушувала його почуватися так, нібито їх вікова різниця була у п'ять років. Коли вони розійшлися, він відчув полегшення, адже протягом двох років він постійно страждав від почуття власної недосконалої, нездатності зрозуміти дівчину. Намагаючись хоча б якось відплатити Вероніці за зневагу, він відносить її подарунок до благодійної крамниці Оксфам, де б вона могла його побачити у вітрині, але дівчина випередила Тоні і тут.

Лист від Едрієна, де він просить дозволу в Тоні зустрітися з Веронікою, викликав хвилю ненависті в Тоні до обох. Тоні був впевнений, що ідея належала Вероніці, яка хотіла ще раз принизити його: «I also liked the hypocrisy of a letter whose point was not just to tell me something I might not have

found out anyway (or not for quite a while), but to let me know how she, Veronica, had traded up: to my cleverest friend, and, what's more, a Cambridge chap like Brother Jack» [2, с. 41]. Відповівши на листа як годиться, Тоні викреслив обох з свого життя, розуміючи, що у своєму протистоянні з Веронікою він програв. Тож, коли через сорок років доля зводить його з Веронікою, яка знов, як йому здається, продовжує знущатися з нього і відмовляється віддати йому щоденник Едріена, що належав йому за заповітом, Ентоні вирішив виграти цю війну за будь-яку ціну і допекти їй: «*I said I wanted to get under her skin, didn't I? It's an odd expression, and one that always makes me think of Margaret's way of roasting a chicken. She'd gently loosen the skin from the breast and thighs, then slip butter and herbs underneath. Tarragon, probably. Perhaps some garlic as well, I'm not sure. I've never tried it myself, then or since; my fingers are too clumsy, and I imagine them ripping the skin*» [2, с. 109]. Бажання помститися зникає у Тоні, коли він отримує ксерокопію свого юнацького листа до Едріена і Вероніки та знайомиться з сином Едріена. Каютя і сум, розуміння того, що він втратив усі можливості змінити життя, охоплюють головного героя напри-

кінці його оповіді. Ентоні Вебстер підводить підсумок: «*There is accumulation. There is responsibility. And beyond these, there is unrest. There is great unrest*» [2, с. 150], але його накопичення майже дорівнює нулю – немає друзів, нема сім'ї, немає коханої жінки, і за все це він сам несе відповідальність.

Таким чином, змінюючи тональність художнього твору шляхом комбінації різних типів тексту, Джуліану Барнсу вдається уникнути монотонності, зберегти інтригу до останньої сторінки, і разом з тим передати читачеві відчуття закінчення.

Література

1. Белянин В. П. Психолінгвистические аспекты художественного текста. М.: Издательство Московского университета, 1988. - 123 с.
2. Barnes J. The Sense of an Ending. London.: Jonathan Cape, 2011. - 160p.
3. Brown M. Booker prize 2011: Julian Barnes triumphs at last // The Guardian. 2011. October, 19. – Режим доступа : <https://www.theguardian.com/books/2011/oct/18/booker-prize-julian-barnes-wins> (Дата звернення 14.05.2019).
4. Stout M. Chameleon Novelist: // The New York Times on the Web. 1992. November, 22. – Режим доступа : <https://www.nytimes.com/1992/11/22/magazine/chameleon-novelist.html?searchResultPosition=4> (Дата звернення 15.05.2019).

СУБСТАНТИВАЦІЯ ЯК ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

Лещінська А. В.

Викладач

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця

***Анотація.** У статті розкрито сутність поняття субстантивація прикметників в англійській мові. Проаналізовано різні підходи до визначення цього поняття вітчизняними та зарубіжними науковцями. Стаття освітлює властивості субстантивованого прикметника сучасної англійської мови. А саме: субстантивація / конверсія як спосіб у системі словотвору, транспозиція як різновид граматичної субстантивації, класифікація субстантивованих прикметників.*

Продемонстрована актуальність даної проблеми яка зумовлена необхідністю з'ясування закономірностей переходу мовних одиниць з однієї граматичної категорії в іншу у сучасній англійській мові.

Ключові слова: субстантивація, прикметники, конверсія, транспозиція, класифікація, мовні одиниці.

Актуальність дослідження. Актуальність полягає в поглибленні і розширенні наукових уявлень щодо категоріальних властивостей субстантивованих прикметників та зумовлена необхідністю з'ясування закономірностей переходу мовних одиниць з однієї граматичної категорії в іншу у сучасній англійській мові. Для студентів філологічних факультетів дана тема має багато протиріч тому потребує подальшого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Субстантивації та її сутності присвячено чимало праць відомих науковців, серед яких варто згадати В. В. Виноградова, О. О. Потєбню, О. О. Шахматова, Л. В. Щербу. Крім них, явище переходу частин мови досліджували такі вітчизняні мовознавці: В.

С. Ващенко, І. Р. Вихованець, Д. Г. Гринчишин, В. О. Горпинич, І. Джонка, М. А. Жовтобрюх, О. А. Шапорєва та зарубіжні А. А. Байгарін, І. Бальтейро, Л. Бауер, Р. Візе, М. Докуліл, Й. Дон, Ф. Кіфер, О. С. Кубряков, П. Стекауер, П. М. Фогель, Д. Шенефельд та ін.

Мета даної статті полягає у з'ясуванні особливого статусу і властивостей субстантивованого прикметника сучасної англійської мови.

Виклад основного матеріалу. Субстантивація – вияв морфолого-синтаксичного способу словотвору, для якого характерне спеціальне граматико-лексичне переосмислення того чи іншого слова.

Серед науковців не існує єдності поглядів щодо сутності субстантивації як одного із способів словотвору і

його місця в словотворчій системі сучасної англійської мови; відкритим є питання про співвідношення конверсії й субстантивації; не встановлений ступінь продуктивності даного способу словотвору у різні періоди розвитку сучасної англійської мови; мало вивчене питання про стилістично-образотворчу функцію субстантивованих прикметників.

Вікіпедія дає наступне визначення субстантивації: субстантивація – семантично-синтаксичний перехід *прикметника* й *дієприкметника* (зрідка й ін. частин мови) в *іменник*, причому даний прикметник уживається вже лише у функції іменника (повна субстантивація – первісно це *атрибути* до іменників, які тут давно забулися), або поруч можливе ще й прикметникове вживання (гайовий, минуле, невідома). Субстантивація широко вживається, зокрема, в науковій термінології [11].

Субстантивація, в словнику лінгвістичних термінів О. А. Ахманової, трактується як процес переходу в розряд іменників з іншої частини мови внаслідок набуття здатності безпосередньо вказувати на предмет [1]. Субстантивація являє собою один з видів морфолого-синтаксичного словотвору, при якому відбувається перехід прикметника в іменник з усіма його ознаками (морфологічними та синтаксичними).

Процес субстантивації вчені розуміють по-різному. У. Добосевич упевнений, що «сукупність названих ознак, що реалізуються у слові, засвідчує його

здатність субстантивуватися не лише на рівні мовлення, а потенційно переходить у статус між частиномовного омоніма. На цій базі достатньо прозоро інтерпретується продуктивна субстантивація прикметників, які, виражаючи атрибутивність (ознаку предмета), семантично тісно взаємозв'язані з предметністю як загально категоріальним значенням, що реалізується у граматичних категоріях роду» [5].

Л. В. Каушанська вважає, що «сутність процесу субстантивації полягає в переосмисленні категоріального значення вільних слів в значення предметності, тому субстантивацію частини мови можна розглядати як граматико-семантичний спосіб словотвору. Зміна категоріального значення слова, а також перехід з однієї частини мови в іншу викликає зміну граматичних категорій. У процесі субстантивації продукує слово (або його будь-яка форма) обов'язково набуває граматичних категорій іменника, тобто категорії роду, числа, відмінка» [8].

Н. Є. Лихошерстова у своєму дисертаційному дослідженні викладає детальний аналіз наукових досліджень з субстантивації. Так, М. Я. Немировський розуміє субстантивацію як вживання прикметників у значенні іменників. О. О. Шахматов розглядає її як перехід прикметників в іменники. Й. О. Дзєндзелівський та Г. М. Гнатюк вважають, що субстантивація – це перехід слів з інших частин мови в розряд іменників. Л. В. Винокуров розуміє субстантивацію як процес переходу в розряд іменників слів, що належать до

інших частин мови, без афіксації. М. Ф. Лукін розуміє це явище як процес трансформації слів інших частин мови в розряд іменників без зміни їх зовнішньої форми, але зі зміною їх значення та граматичних особливостей. О. М. Пешковський вважає, що перехідні факти серед частин мови є наслідком звукових та значенневих змін, які відбуваються в окремих словах. Таким чином, Н. Є. Лихошерстова на основі проведеного дослідження стверджує, що субстантивація полягає у переході (внаслідок зміни лексичного значення) однієї або кількох слів окремого слова з певної частини мови в розряд іменників, у той час як само слово може вживатися в своїй частиномовній парадигмі [10].

Л. В. Каушанська, аналізуючи субстантивовані прикметники у сучасній німецькій мові, вважає, що субстантивація – це «перехід слів з класу іменників в інший граматичний клас без застосування словотворчих засобів засобів» [8].

Великий внесок у розкриття сутності субстантивації внесли видатні вітчизняні мовознавці: О. О. Потебня, О. М. Пешковський, Л. В. Щерба, В. А. Богородицький та ін. Особливої уваги заслуговує положення О. О. Потебні про генетичну спільність іменника й прикметника, як основі переходу прикметників в іменники.

Л. С. Кінах вказує, що дослідження феномену субстантивованих прикметників у сучасній німецькій мові характеризується різноаспектними підходами, серед яких існують щонайменше

три основних: субстантивація прикметника розглядається як синтаксичне явище (Ф. Блатц, Г. Брінкманн, С. Ользен, І. Ціммерманн); як вид словотвору (І. Барц, В. Генцен, М. Д. Степанова, В. Флейшер); як синкретичне явище, у якому поєднуються два попередні підходи і постулюється позиціонування субстантивованих прикметників на межі синтаксису і словотвору (П. Ейзенберг, В. М. Павлов, А. А. Смірнова).

В іноземній лінгвістичній літературі існує два основних напрямки у вирішенні питання про сутність субстантивації прикметників:

1) субстантивація розуміється як вживання прикметника в нетиповій для нього функції, тобто функції іменника (Г. Пауль, О. Бехагель, Ф. Блатц, О. Ердман, Г. Вундерліх та ін.). Вона розглядається як вживання інших частин мови в синтаксичній функції іменника і виключається з навчання про словотвір і повністю відноситься до синтаксису;

2) субстантивація розглядається як один з видів німецького словотвору, представники цього напрямку по-різному підходять до його оцінки. Деякі лінгвісти (В. Вільманс, Ф. Клуге, Л. Димер) лише констатують наявність цього словотворчого способу, не намагаючись пояснити його специфіку й сутність, інші (М. Г. Еллинок, Ф. Маурер) відносять субстантивацію до типу синтаксичного словотвору, у певній мірі наближаючись у її розумінні до представників синтаксичної концепції. Навіть, якби ці напрямки не роз-

різнялися в підході до явища субстантивациї, їхнім загальним недоліком є схематизм та однобічність в оцінці цього явища, що, власне кажучи, зводиться лише до синтаксичного критерію як головного й вирішального [8].

Праці вчених-мовознавців свідчать про те, що в лінгвістиці піднімалося питання про причини появи і активізації явища субстантивациї як виду конверсії. Неморфологічний спосіб творення слів, що полягає у переході однієї частини мови до іншої без участі афіксів, називається конверсією.

Однак при визначенні і характеристиці конверсії та субстантивациї були висловлені різні, часом суперечливі точки зору. Одні лінгвісти вважають субстантивацию видом конверсії, інші асоціюють її з абсолютно іншими лінгвістичними процесами. Згідно з останнім припущенням, конверсія – це одноразовий акт створення нового слова, в той час як, субстантивация являє собою поступовий перехід слова однієї частини мови в слово іншої частини мови. Конверсія діє тільки в сфері іменників і дієслів, субстантивация – у сфері прикметників і іменників.

О. І. Каріда аналізує структурно-семантичну характеристику субстантивациї середнього роду на матеріалі німецької мови. До особливостей середнього роду належить субстантивация будь-якої частини мови за допомогою середнього роду [7]. Конверсія інших частин мови в іменник зустрічається найчастіше, але тільки половина з них набуває середнього роду. Семантична характеристика субстантивациї склада-

ється з різнорідних граматичних сем. Субстантивациї різних частин мови мають риси подібності та відмінності. При субстантивациї відбуваються такі процеси: семою першого ступеню усіх субстантивованих частин мови стає тема предметності, яка є характерною для класу іменників. Опредмечена якість субстантивованих прикметників відображає абсолютизацію якості, ізоляцію якості від тих предметів, для яких воно характерно, узагальнення даної ознаки як субстантивация. Завдяки семі предметності, будь-яка частина мови приєднується до класу іменників. Семою другого ступеню виступає тема такого класу слів, який підлягає субстантивациї, у інфінітивів зберігається значення процесуальності, яке може бути реалізовано темами дія або стан, у прикметників зберігається тема якості, у прислівників – тема темпоральності, локальності та ін.

На відміну від субстантивованого інфінітиву, який, відриваючись від дієслова, що бере на себе деякі категорії іменника (роду, відмінку), які є «власними» категоріями для цього лексикограматичного розряду, субстантивовані прикметники втрачають тільки не-власну категорію граматичного роду.

Серед визначних досліджень останнього часу на увагу заслуговує дисертаційне дослідження Л. С. Кінах, у якому науковець аналізує номінативні та комунікативні властивості субстантивованого прикметника сучасної німецької мови, приділяючи увагу явищу частиномовної транспозиції, яка відіграє велику роль у продукуванні та

функціонуванні субстантивованого прикметника. Л. С. Кінах поділяє точку зору науковців (А. А. Байгаріна, І. Бальтейро, Л. Бауер, Р. Візе, М. Докулл, Й. Дон, Ф. Кіфер, О. С. Кубрякова, П. Стекауер, П. М. Фогель, Д. Шенефельд та ін.) щодо того, що безафіксальна транспозиція є одним із різновидів субстантивації прикметників і погоджується, що субстантивація прикметників є одним із продуктивних способів словотворення в сучасній німецькій мові (І. Барц, В. Генцен, М. Лодє, М.Д. Степанова, В. Флейшер та ін.). Л. С. Кінах зазначає, що процесу субстантивації може піддаватися будь-яка мовна одиниця – від фонемі до цілого речення, проте найбільшим потенціалом свого субстантивного перетворення наділені інфінітив і прикметник. Вживання прикметника у значенні та функції іменника відбувалося в усі періоди розвитку німецької мови. Перехід прикметника в іменник призводить до своєрідної конденсації ознак прикметника й іменника в одному імені [9].

Поняття транспозиції увійшло в науковий обіг завдяки праці Ш. Баллі «Загальна лінгвістика і питання французької мови» (1932). Науковець вважав, що транспозиція – це заміна однієї частини мови іншою без зміни змісту всього повідомлення. Він наголошував, що слід розрізняти функціональну транспозицію, яка стосується виключно граматики, та семантичну, що пов'язана з лексикою.

Транспозиція, де прикметник виконує функцію іменника, морфологіч-

но переходить у категорію іменника, називається граматичною субстантивацією. Субстантивовані прикметники виконують ті ж самі синтаксичні функції, що й іменник: є підметами, додатками, іменними частинами складених присудків, мають при собі залежні слова. Вони можуть передавати значення або прикметника, або іменника, що визначається контекстом й береться до уваги їхня граматична роль у реченні. При субстантивації, яка здійснюється за схемою «словосполучення – субстантивованій прикметник (або дієприкметник)», фонетичне слово залишається формально незмінним, хоча отримує граматичні категорії роду, числа, відмінка іменника.

О. Житар досліджує транспозицію як одну з перекладацьких трансформацій, висловлюючи думку, що при перекладі виділяють обов'язкову та факультативну транспозицію. Вона спирається на той факт, що у сучасному перекладознавстві явище транспозиції частин мови при перекладі було комплексно досліджено в наукових студіях К. Недбайло, здійснених на основі вивчення англо-українського перекладу. В них описуються випадки повної та неповної транспозиції. Повна транспозиція слова у цільовому реченні зумовлює його перехід внаслідок перекладу в іншу частину мови, тоді як неповна транспозиція пов'язана з між категоріальними переходами при перекладі слова без зміни його належності до певної частини мови [6].

Досить поширеними на сучасному етапі розвитку мови є субстантивовані

прикметники чоловічого роду на означення різних цехів, де відбувається процес виробництва. Однак слід зауважити, що ступінь субстантивації таких прикметників слабкий, як субстантивовані вони виступають тільки у контексті. Серед лексем на позначення результату дії найчастіше зустрічаються субстантивовані прикметники, утворені на базі дієслів із семантикою приготування їжі, які позначають різні види страв. Субстантивовані прикметники на позначення конкретних страв, здебільшого, корелюють з суфіксальними іменниками з тотожною семантикою. На думку авторів «Граматики української мови», «транспозиція, де прикметник виконує функцію іменника, але морфологічно не переходить у категорію іменника, називається синтаксичною субстантивацією». Однак І. Джонка вважає, що у цьому випадку маємо явище морфологічної транспозиції, де засобом вираження виступає конверсія: «Семантичний ступінь переходу дієслова у прикметник вирізняється своєю неоднорідністю, відображаючи неоднаковий вияв семантичного віддалення від вихідного дієслова [4]. Таким чином, функціональна транспозиція у парадигмі віддієслівних похідних представлена двома ступенями: морфологічним і семантичним.

У кількісному плані в межах похідних субстантивів морфологічний і семантичний рівні представлені майже рівномірно. Серед похідних ад'єктивів більшість реалізують морфологічний ступінь, зокрема пасивні дієприкметники, ад'єктивовані на їх базі прикмет-

ники. Засобами вираження морфологічної транспозиції виступають афіксація та конверсія.

Здебільшого, субстантивовані прикметники не мають у мові суфіксальних відповідників іменників, «вони якраз і з'являються у мові, щоб заповнити ту прогалину, яка утворюється внаслідок відсутності суфіксальних іменників та аббревіатур, необхідних для вираження тих чи інших понять об'єктивної дійсності» [3].

Між субстантивованими прикметниками та суфіксальними іменниками на позначення тих же понять виникають відношення словотвірної синонімії. Незважаючи на те, що й іменникові суфікси, й суфікси-флексії субстантивованих прикметників виконують одну й ту ж функцію, служать назвами осіб та предметів, між такими номінаціями у переважній більшості випадків спостерігаються відмінності: або в семантиці, або в сфері вживання, або в частоті використання. Так, О.М. Пешковський вбачав відмінність між такими утвореннями в тому, що іменники означають предмет з сукупністю ознак, а субстантивовані прикметники тільки одну з ознак, втілену в предмет. Л. Б. Герльмуттер вказує на те, що «кожен іменник, утворений від даного прикметника, завжди конкретніший від відповідного субстантивованого прикметника». Однак субстантивовані прикметники і суфіксальні іменники не завжди відмінні за семантикою. Натомість такі лексеми різняться або сферою вживання, або стилістичним використанням. Суфіксальні іменники

переважно є нейтральними щодо стилістичного забарвлення, тоді як субстантивовані прикметники здебільшого використовуються «з стилістичною настановою – надати опису емоційного відтінку урочистості» [3]. Синонімічні суфіксальні іменники та субстантивовані прикметники здебільшого розрізняються семантичними відмінностями, сферою вживання та стилістичним використанням.

Субстантивовані прикметники, які функціонують у мовленні, утворюють своєрідний «континуум» номінативних одиниць із різним ступенем лексикалізації (В. М. Павлов). Узуальні субстантивовані прикметники, з якими мовна свідомість пов'язує домінантне референтне значення «носій ознаки», є, як правило, стилістично нейтральними, тоді як виникнення оказіональних субстантивованих прикметників зумовлено експресивними інтенціями й лінгвокреативними можливостями мовця та передбачає здійснення певного емоційного впливу на адресата [9].

Л. С. Кінах упевнена, що «субстантивація прикметників зумовлена когнітивно-комунікативними потребами мовця, відбувається за певними словотвірними моделями на базі вже існуючого в мові лексичного матеріалу та вирізняється високим рівнем продуктивності, однак закріплення нових субстантивованих прикметників-номінацій в узусі здійснюється вибірково – залежно від фактору «соціальна потреба» [9].

Субстантивацію прикметників традиційно поділяють на повну/морфоло-

гічну і неповну / синтаксичну (П. Ейзенберг, Г. Пауль, Г. Фатер).

Так, повна субстантивація – перехід прикметника або діеприкметника в іменник, при якому вихідне слово остаточно перейшло в категорію іменника і уже не вживається у сучасній мові як прикметник або діеприкметник. Під неповною субстантивацією розуміють перехід прикметника або діеприкметника в іменник, при якому вихідне слово використовується і як іменник, і як прикметник.

Крім того, виділяють узуальну та оказіональну субстантивацію. Узуальна (або лексична) субстантивація – повний перехід прикметників або діеприкметників в іменник. Оказіональна (або синтаксична) субстантивація – неповний перехід прикметників або діеприкметників в іменник, коли вони ще можуть уживатися в своєму основному значенні. С. Г. Ільєнко, аналізуючи явища граматичної перехідності, зокрема субстантивацію прикметників, пропонує розмежовувати абсолютну і відносну субстантивацію. Абсолютною називається субстантивація, при якій «словоформа набуває не тільки всі морфологічні та загальні синтаксичні ознаки іменника, а й тотожне з ним функціонування в тексті» (набуває синтагматичні зв'язки нової частини мови, рівні можливості в передачі конкретної і узагальненої інформації). Відносною вважається субстантивація, при якій «зміна морфологічної і синтаксичної природи словоформи не супроводжується її повним текстовим переродженням».

У результаті субстантивації прикметника з'являється нова номінативна одиниця, яка поєднує в собі категорію значення предмету й ознаки, що передбачає одночасне виконання нею двох функцій – найменування особи, предмета, явища та характеристику, яка дається їм за певною актуальною ознакою.

М. Баланюк, опрацювавши статті англomовних журналів, знайшов наступні випадки субстантивації прикметників: 1) прикметники, вжиті з означеним артиклем для позначення всіх представників певної категорії людей: «*the poor*», «*the rich*», «*the official*»; 2) діеприкметники, які перейшли в розряд прикметників, вжиті у значенні іменників: «*the unemployed and underemployed*», «*the accused*»; 3) прикметники, що позначають національну приналежність, особливо ті, що закінчуються на *-ch ma -sh*: «*the English*», «*the Dutch*»; 4) прикметники, що позначають абстрактні поняття: «*the past*», «*the future*», «*the good*»; 5) інші прикметники, що набули значення предметності і перейшли в розряд іменників: «*the Mediterranean*», «*the chief*».

О. І. Каріда ретельно аналізує субстантивовані прикметники сучасної німецької мови, звертаючи увагу і на граматичний рід іменників, і доходить висновку, що граматичний рід субстантивованих прикметників з «невласної» категорії перетворюється на «власну» і набуває самостійного значення. Субстантивовані прикметники зберігають «невласну» категорію від-

мінка прикметників, тим самим вони не втрачають зв'язок з прикметниками. Серед субстантивованих прикметників середнього роду, які означають предмети, існує 6 ніш з інтегральною семою предметності, яка виникає при субстантивації будь-якої частини мови. Загальною є також сема якості, ознака усіх прикметників. Завдяки цим двом семам значення субстантивованих прикметників можна охарактеризувати як якість певного предмета. До цих сем приєднуються семи середнього роду: узагальненість, неозначеність, які в деяких нішах нейтралізовані внаслідок метонімії.

О. І. Каріда наголошує, що умовно виділяються такі ніші (на наш погляд, можемо це тлумачити як класифікацію або типологію субстантивованих прикметників): 1) кольори та фарби; 2) назва одягу; 3) карткова масть та шахові фігури; 4) предмети косметики, фарбників та хімічних засобів; 5) рослини; 6) назва продуктів харчування та напоїв; 7) мови: цю нішу репрезентують два варіанти, що мають різну формальну маркованість. Таким чином, прикметники, субстантивовані в короткій формі, служать назвами мов при їх конкретній характеристиці (мова певної епохи, певної місцевості, певного кола людей та ін.), тобто тут виявляється лексична обмеженість: *das Deutsch*, *das Plattdeutsch*, *das Beamtendeutsch*. Прикметники, субстантивовані у повній формі за своєю функціональною стилістичною характеристикою, представлені назвами мов поза межами їх конкретної (часової,

територіальної та індивідуальної належності; 8) зовнішні або внутрішні якості предмета. Внаслідок того, що субстантивації підлягають прикметники усіх ступенів порівняння, можна вважати, що це відкрита ніша; 9) контекстуально обумовлені конкретні поняття. Сама якість предмету реалізується за допомогою контексту як конкретний предмет, тобто під впливом контексту субстантивації даної ніші набуває семи конкретності. Деякі оказіональні субстантивовані прикметники середнього роду мають яскраво виражену семантику прикметника; 10) абстрактні поняття. Як і усі субстантивації ця ніша має сему предметність, як і усі прикметники – сему якість. Семи неозначеність та узагальненість створюються семантикою середнього роду. Від попередньої ніші ці субстантивації відрізняються тим, що в їх основі лежать абстрактні прикметники, в яких навіть контекст їх не конкретизує [7].

Стійкі та особливо оказіональні субстантивації середнього роду часто вживаються або створюються авторами із стилістичною метою, для вираження більшої експресії та образності.

Висновки. Отже, результати наукового пошуку дають підстави стверджувати, що субстантивації підлягають прикметники усіх ступенів порівняння, але це відкрита ніша щодо подальшого дослідження. Науковець Л. С. Кінах, проаналізував номінативні та комунікативні властивості субстантивованого прикметника сучасної німецької мови, приділяючи увагу

явищу частиномовної транспозиції, яка відіграє велику роль у продукуванні та функціонуванні субстантивованого прикметника.

Використана література

1. Ахманова О. С. Словарь Лингвистических Терминов. / О. С. Ахманова. – М.: Издательство «Советская Энциклопедия», 1969. – 606 с.
2. Вихованець І. Р. Частина мови в семантико-граматичному аспекті / І. Р. Вихованець. – Київ: Наукова думка, 1988. – 256 с.
3. Гринчишин Д. Г. Явище субстантивації в українській мові (субстантивація прикметників) / Д. Г. Гринчишин. – К.: Наук. думка, 1965. – 112 с.
4. Джонка І. Функціональна транспозиція у парадигмі віддієслівних похідних / І. Джонка // Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Філологія. – 2006. – Вил. XI-XII – Івано-Франківськ: Видавничо-дизайнерський відділ І ІД», 2006. – С. 134-143.
5. Добосевич У. Субстантивація як вияв транспозитивних можливостей різних частин мови. – Лінгвістичні студії: зб. наук. праць / Донецький нац. ун-т; наук. ред. А. П. Загнітко. – Донецьк: Дон НУ, 2011. – Вип. 22. – С. 91 – 96.
6. Житар О. Функціональні особливості транспозиції частин мови (на матеріалі українських перекладів творів сучасної французької літератури: [Електронний ресурс]: Режим доступу: www.chnu.edu.ua/res/chnu.edu.ua/BinderInyaz.pdf (дата звернення: 25.04.2019 року).
7. Каріда О. І. Структурно-семантична характеристика субстантивації середнього роду // Актуальні проблеми науки та освіти: Збірник матеріалів XVII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. К. В. Балабанова. – Маріуполь: МДУ, 2015. – С. 222-224.

8. Каушанська Л. В. Субстантивовані прикметники в німецькій мові в сучасній технічній літературі та їх переклад українською //Л. В. Каушанська // Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Сер.: Філологічна. – 2013. – Вип. 36. – С. 323-325: [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzpuoaf_2013_36_100: (дата звернення: 17.05.2019 року).
9. Кінах Л. С. Номінативні та комунікативні властивості субстантивованого прикметника сучасної німецької мови. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук: Спеціальність: 10. 02. 04 – германські мови / Ліліана Стефанівна Кінах. – Харків, 2013. – 23 с.
10. Лихошерстова Н. Є. Семантико-стилістичний аспект субстантивації діеприкетників в українській мові. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук: Спеціальність: 10.02.01 – українська мова / Наталія Євгенівна Лихошерстова. – Харків, 2001. – 24 с.
11. <https://uk.wikipedia.org/wiki>

THE STAGE OF FUNCTIONAL AND QUANTITATIVE INTENSIFICATION OF REPRESENTED SPEECH

Chikovani M. Sh.

Assistant Professor, Doctor of Philology Kutaisi Akaki Tsereteli State University

Abstract: *Different forms of represented speech functioning in the modern fiction have been evolving within cultural-literary epochs. In this article the stage of functional and quantitative intensification of represented speech is being considered in the frame of 19th century critical realism. The focus of interest is placed on an individual and his/her inner changes in the new environment.*

At the stage of functional and quantitative intensification of represented speech, the utterance appears to be an important device to realize artistically important changes in the narrative structure. The following process might be observed in the utterance: 1. an increase in lexis; 2. syntax shift to spontaneous quality of speech; 3. subjective-objective plane correlation; contamination becomes salient feature of the utterance. Three types of represented speech can be distinguished: 1. uttered represented speech; 2. internal (unuttered) represented speech, which creates: a) brief reactions; b) interior monologue and 3. perceptive represented speech.

The stylistic importance of represented speech is a fact of a conscious quality on the part of writers. The preponderance of represented speech is notable to depict a character's inner world. It follows from this that interior represented speech is as active form as uttered represented speech at this stage. The process of intensification of this or that type of modification of represented speech entirely depends on the writer's individual style of writing, on his artistic aim.

Key words: contamination, inner speech, consciousness, interior monologue, vision.

In the article we attempt to consider the stage of evolution of represented speech in the frame of 19th century critical realism. In this period an individual and his/her inner changes in the new environment is a focus of interest. Accordingly, there is an increasing tendency for literature to become psychological. Two tendencies develop in parallel in a literary text—authorial speech becomes more subjective while a character's introspection becomes objective. The image

of a character alters from the object of observation to self-aware, self-observing subject. The omniscient author-commentator tries to disappear behind his characters.

The study has revealed that represented speech is extensively employed in the 19th century epic prose. In the narrative structure represented speech turns out to be the utterance presenting artistically significant changes: 1. represented speech is used to reproduce more extended

speech; 2. represented speech has become an active stylistic device.

In this respect the works of Charles Dickens and W.M. Thackeray represent a transitional stage in which author-commentator's presence is still noticeable. However, the innovations of works of L. Stern and J. Austen have affected the fiction of these writers in a certain way. As a result, we are presented with the form in which the author's voice merges with that of a character and the utterance is the perfect example of contaminated narration. According to the study, represented speech is an active form to convey another's thought in Dickens's and Thackeray's fiction. Only, the extensive use of this or that type of modification entirely depends on the writer's individual style of writing. Dialogue is one of the key elements in Dickens's works. It is for this reason that external (uttered) represented speech is widely used in Dickens's fiction.

I. The Miss Pecksniffs, according to a custom they had, were amused beyond description at the mention of Mr. Pinch's sister. Oh, the fright! The bare idea of a Miss pinch! Good Heavens!

II. Mr Jinkins explained. He was merely doing the honours for his friend Moddle, who had ceased to reside in the house, and had not yet arrived.

III. 'Martin will be married very soon now, I suppose?' said John. She supposed he would....

But seeing that another of those alarming pauses was approaching, she remarked that he would have a beautiful wife. Didn't Mr. Westlock think so?

'Ye-yes,' said John, 'Oh, yes.' She feared he was rather hard to please – he spoke so coldly.

IV. *Again Miss Merry pouted, and looked down, and plucked the grass, and shrugged her shoulders. No. She didn't know that she had. She was pretty sure she hadn't. Quite sure, she might say. She "didn't mind it," "Has it ever occurred to you,"...*

In the given excerpts Dickens uses represented speech with different stylistic function: 1. character's speech is partially reproduced – only certain phrases from original speech are artistically transformed and intervened in the narrator's plane (ex.1); 2. original speech of character is reproduced verbatim. In such cases represented speech is formed as a structure with two members. Sometimes it takes the shape of indirect speech (it resembles 'embryonic' form) but sometimes it does not exhibit subordination (ex.2); Frequently, the individual characteristics of factual speech is maintained to greater extent in these modifications as well. Spontaneity, inner rhythm and intonation of the utterance is reproduced and there is the effect of immediate perception (ex.4);

We have previously mentioned that Thackeray actively employs external (uttered) represented speech in his fiction.

V. *When Osborne heard that his friend had found her (Amelia), he made hot and anxious inquiries regarding the poor child. How was she? How did she look? What did she say?*

VI. *He said as much himself, 'Fanny', Bows said; and Fanny asked, through her sobs, 'Why, why should he wish he had*

never seen her? Had she ever done him any harm? Oh, she would perish rather than do him any harm.

VII. *Mrs. Bolton began to talk with all her might, and with a wonderful volubility: and Lor! she was 'appy to see Mr. Penden- nis, and how well he was a lookin' (E) and we'd been talkin' about Mr. P. only just be- fore – hadn't we, Fanny?*

And if this was the famous Hepsom races that they talked so much about, she didn't care, for her part, if she never saw them again. And how was Major Penden- nis, and that kind Mr. Warrington, who brought Mr. P's great kindness to Fanny; and she never would forget it, never' and Mr. Warrington was so tall, he almost broke his 'ead up against their lodge door (E). You recollect Mr. Warrington a knock- ing of his 'ead – don't You, Fanny? (D)

In example 5, represented speech fol- lows the 'thematic indirect speech'. Repre- sented speech reports on the communica- tive act (primary speech level), in which the last phrases are involved. There are interrogative sentences in succession, which create stylistic effect: Osborn's vague sense of excitement, impatience and embarrassment is reproduced at the mention of Amalia's name.

In example 6, the utterance contains transformed dialogue – stimulus and re- action. Direct speech is used to report the first replica, but represented speech is used to report the second one. Only per- sonal pronouns and verb undergo trans- formation (mood, interjection, syntactic constructions stay the same).

In example 7, represented speech re- produces Mrs. Bolton's a rather extended

speech. The utterance maintains not only syntactic and morphological peculiarities, but also phonetic peculiarities. Only cer- tain phrases are reproduced through di- rect speech.

It follows from this that critical real- ism fiction retains the peculiarities of ex- ternal represented speech at all levels (morphological, syntactic, phonetic). Furthermore, the utterance is frequently used to transform dialogues, which en- able, the utterance to insert the replica in the narrative. Thus, the type of repre- sented speech changes its structure as well as function in terms of quantitative and qualitative plane.

In the following passage syntactic structure presenting character's plane clearly contrasts the norms of epic narra- tion. This is the type of utterance known as **personal type – AoP** (A stands for author, P stands for character) (3, 179). The utterance displays extended inner speech of a character transformed through represented speech. These are not brief inner reactions or "insertion" of reasoning reactions for a brief moment. Author's plane is realized through mor- phological peculiarities whose charac- teristic features in the novel are almost always the presence of 3-dp-person pro- noun and past tense, which correspond the form of narrative report. Accumula- tion of interrogative and exclamatory sentences, the use of parallel syntactic constructions, polysyndeton, anaphoric location of the verb **would**, syntactic convergence of homogeneous parts serve to exhibit not only emotional plane of character, but also the tendency of a

writer to depict character's natural and spontaneous speech more skillfully.

VIII. *“As the morning advanced, and the windows opened one by one, and the dew began to dry upon the flowers and grass, and youthful feet began to move upon the lawn, Florence, glancing round at the bright faces, thought what was she could learn from these children? It was too late to learn from them; each could approach her father, fearlessly, and put up her lips to meet the ready kiss and wind her arm about the neck that bent to caress her. She could not begin by being cold. Oh! Could it be that there was less and less hope as she studied more and more and more!”*

And now Florence began to think, if she were to fall ill, is she were to fade like her dear brother, would he then know that she had loved him; would she then grow dear to him; would he come to her bedside, when she was weak and dim of sight, and take her into his embrace, and cancel all the past? Would he so forgive her, in that changed condition, for not having been able to lay open her childish heart to him, as to make easy to relate with what emotions she had gone out of his room that night; what she meant to say is she had the courage; and how she had endeavored, afterwards, to learn the way she never knew in infancy?”

(CH. Dickens)

We should single out the modification of represented speech in which certain lexical units serve to portray character's attitude to the facts of reality on the basis of authorial speech. In the excerpt underlined words make us feel subjective evaluation of character. By showing character's

excitement, when he watches his wife's friend full of enthusiasm, who in contrast to his miserable wife always earns attention and respect, the writer tries to reproduce steady inner disposition of character. In Thackeray's fiction similar kinds of lexical “insertion” realizes contrast sounding in author's voice.

IX. *“He thought her gay, brisk, arch, distinguée, delightful. In their little drives and dinners, Becky, of course, quite outshone poor Emmy, who remained very mute and timid while Mrs. Crawley and her husband rattled away together, and captain Crawley (and Jos after he joined the young married people) gobbled in silence.”*

(W. M. Thackeray, Vanity Fair, 159)

In Thackeray's fiction similar kinds of lexical “insertion” creates different contrasting effect in author's voice – the effect of irony, humor, parody:

X. *“A year before the arrangement by which Rebecca had been admitted into her house, and when Rebecca was sixteen years old, Miss Pinkerton majestically, and with a little speech, made her a present of a doll – which was by the way, the confiscated property of Miss Swindle discovered surreptitiously nursing it in school- hours.”*

(W. M. Thackeray, Vanity Fair, 20)

The words *majestically*, *confiscated property*, *surreptitiously* acquire extra meaning. Official and knowledgeable sounding of words displays Pinkerton's exact portrait, which reveals his arrogant and snobbish ambitions.

In the second half of the 19th century extensive use of represented speech is particularly noticeable. The world's great-

est novelists the Brontë sisters, G. Eliot, G. Meredith are distinguished by psychological studies of character and a highly subjective view of life that, far ahead of their time (7).

Classical rationalism contrasts with romantic-psychological inner vision. In the fiction of above mentioned writers represented speech appears to be an effective means of artistic transformation of real world and human nature. “*Die Er ist meh rein Stillmittel unter anderen, sondeswird die sprachliche form fur das im roman sunszusagende Wesentliche*” (4).

Frequent use of represented speech and the process of its functional-structural intensification is observed in Eliot's fiction. By showing contrast between outer reality and inner world of character, he creates his aesthetics of “moderate” realism. He achieves the illusion of credibility and intimacy with negligible author interference (2,25). The author-commentator is felt neither within nor in outer context of the structure of represented speech. Such changes in the author's context lead to the formation of refined non-verbalized forms of represented speech in 20th c. fiction, in which the events of outer world is exhibited through character's perspective. This is the depiction of the flow of consciousness (2,9).

In Meredith's fiction examples of perceptive represented speech are obvious:

XI. *Colonel de Craye advanced to her, certainly good-looking, certainly cheerful, by no means a bad talker, nothing of a Creesus, and variegated with faults.*

(G. Meredith)

In the example, a woman's impression of a young officer is viewed through her perspective. It is her subjective point of view. But, compared to the perceptive represented speech in the literature of stream of consciousness, it is the act of complete perception on the part of character. This is the product of verbalized act occurring in the mind of character.

At this stage contamination is an obvious marker of represented speech. It incorporates all sentences in which there is the evidence of merging the author's plane with that of character.

In conclusion, at this stage of evolution there are the following types of represented speech: 1. uttered represented speech, 2. interior represented speech, which reproduces a) brief reactions; b) interior monologue; 3. perceptive represented speech. There is the tendency of forming the represented speech in which character's plane dominates due to an increasing tendency for literature to become psychological.

REFERENCE

1. Goncharova E.A.. Micro forms of represented speech and their stylistic functioning in the author's narration. In: Collection of scientific works. Stylistics of literary speech act. A.I. Herzen State Pedagogical Institute, Leningrad, 1973.
2. Humphrey R.. Stream of consciousness in the modern novel. A study of James Joyce, Virginia Woolf, Dorothy Richardson, William Faulkner, and others. University of California Press, Berkeley and Los Angeles, 1965.
3. Leech Geoffrey N.. Short Michael H. Style in Fiction. A linguistic introduction to English fictional prose. Longman Group Limited, 1981.

4. Neubert A.. Die Stillformen der Erlebte Rede im neuen englischen Roman. Haale, 1957.
5. Sakvarelidze N.. Structural-compositional forms of artistically transformed inner speech (based on the material of English and American Literature), Doctoral Thesis (handwriting). Tbilisi, 1975.
6. Wierzbicka A.. The Semantics of Direct and Indirect Discourse. Papers in Linguistics, 1974. vol.7.
7. <https://www.britannica.com/biography/George-Meredith>

LITERALY TRANSLATION OF WORDS HAVING NO CORRESPONDENCE IN TARGET LANGUAGE

Крыжак О.Ю.

преподаватель факультета лингвистики

Национальный технический университет Украины

«Киевский политехнический институт имени Игоря Сикорского»

Keywords: transcription, transliteration, explanation, footnotes, descriptive translation

There are several ways of translating such words. The simplest way is to transcribe them (lobby – лобби, lump – ламп, etc.). This method is widely used for rendering personal names, place names, titles, etc.

Sometimes transliteration is used for the same purpose, but transcription is preferable because it renders the original sound-form of the word, while transliteration is based upon its graphical presentation (for example, two ways of rendering the name of Shakespeare in Russian: its transcription is Шекспир while its transliteration is Схакеснеапе).

It is evident that for the purposes of oral communication it is necessary to know the sound-form of the names, so with the growth of contacts between the countries transliteration is being gradually ousted by transcription. Those names, which have already been rendered by means of transliteration, are now traditionally used in this form (King George – король Георг, not король Джордж) and there is no need to change them. Such names should not be translated anew, they have their translated equivalents.

However, in translating those names, which have no equivalents, it is preferable

to use transcription. Being a very good way of rendering proper names, transcription is not very convenient for translating notional words. Substitution of the Russian sounds for the English ones does not make the English word understandable for the Russian readers. The words “драгстор” or “ламп” are hardly more informative for them than the original “drugstore” or “lump”. That is why transcription is often combined with footnotes or explanations introduced into the text by the translator. As soon as the new word is thus explained it can be freely used in the text in its transcribed form.

It is necessary to remember that explanations and footnotes contain additional information, which is not expressed directly in the original text and is introduced by the translator.

Therefore, it demands great knowledge on the part of the translator. The next method of translating words having no correspondence in TL is based on approximate rendering of the notion. It can be described as “translation on the analogy”. If a word in SL expresses some notion that has no name in TL, it is necessary to look for some analogous, similar (though not identical) notion in TL.

E.g.: if we are not translating a cookery book but a story or a novel it is quite possible to translate the Russian “кисель” as “jelly”, though actually they are different things (they use starch for “кисель” and gelatin for jelly).

The last way out of the difficulty caused by lack of correspondence between words of SL and TL is the so-called descriptive translation. In this case the meaning of one word in SL is rendered by a group of words in TL (“spacewalk” – “выход в открытый космос”, “районирование” “division into districts”, etc.).

Therefore, above where ordered some ways of translating words that have no direct lexical correspondences in TL. They all have certain drawbacks and their use is limited both by linguistic and extra linguistic factors (explanations make the text too long and sometimes clumsy, analogues are not always accurate enough, etc.).

However, proper combination of these means makes it possible to translate any literary text rendering all the necessary information. When choosing the means of translating it is also important to keep in view stylistic characteristics of the text itself and of different words in both the languages. Special attention should be paid to peculiarities of word combinability in TL, which may differ greatly from that of SL.

References

1. Пиввуева Ю.В., Дройнина Е.В. Пособие по теории перевода (на английском материале). – М., 2004. – 36-38с.
2. Рецкер Я.И., Тархов В.И. Лингвистика перевода.-М., Просвещение, 1961. – 57-58с.
3. Ширияев А.Ф. Перевод и прикладная лингвистика.-М., Высшая школа, 1983. – 76-79с.
4. Bellin N.F. Theory of translation.-М., 1983. – 142р.

NEOLOGISMS IN ENGLISH LANGUAGE

Тимошенко О.С.

преподаватель факультета лингвистики

Национальный технический университет Украины

«Киевский политехнический институт имени Игоря Сикорского»

This article is devoted to the study of English Language Neologisms. Day by day life is changing and attitude towards the language is becoming more important. Neologisms are newly born words. Most of them are terms. The layer of terminological neologisms has been rapidly growing since the start of the technological revolution. The sphere of the Internet alone gave birth to thousands of new terms, which have become international.

Keywords: new words, neologisms, barbarisms, foreignism, technological revolution, words of the year (WotY).

It is a well-known fact that the word-stock of any language is constantly changing and renewing. Old words die and new words appear. Before disappearing, a word undergoes the stages of being obsolescent, obsolete and archaic. The beginning of the aging process of a word is marked by decrease in its usage. Rarely used words are called obsolescent. To English obsolescent words belong the pronoun *thou* and its forms *thee*, *thy* and *thine*, the verbs with the ending – *est* {*though* *makest*) and the ending – *th* {*he maketh*), and other historical survivals. Obsolete words have gone completely out of usage though they are still recognized by the native speakers (*methinks* = *it seems to me*; *nay* = *no*).

Archaic words belong to Old English and are not cognized nowadays. The main function of old words is to create a realistic background to historical works of literature.

Neologisms are newly born words. Most of them are terms. The layer of terminological neologisms has been rapidly

growing since the start of the technological revolution. The sphere of the Internet alone gave birth to thousands of new terms which have become international (*network*, *server*, *browser*, *e-mail*, *provider*, *site*, *Internet Message Access Protocol*, *Hypertext Transfer Protocol*, *Microsoft Outlook Express*, *Internet Explorer*, *Netscape Communicator*, etc).

The Internet is an immense virtual world with its own language and its people, good or bad. *Hacker* means “someone who uses a computer to connect to other people’s computers secretly and often illegally in order to find or change information”. *Spammer* means “someone who sends emails to large numbers of people on the Internet, especially when these are not wanted”. Recent discoveries in biochemistry, genetic engineering, plasma physics, microelectronics, oceanography, cosmonautics and other sciences demanded new words to name new concepts and ideas. Neologisms are also enlarging the vocabulary of our everyday

usage. Bancomatj, means “a European system of automatic cash ejecting machines”. Bankcard means “a small plastic card that you use for making payments or for getting, money from the bank”.

The social and cultural reference of neologisms proves that they are more the products of our conceptual system and not simply meaningful language signs. They codify new cultural experience of society and provide evidence concerning the current trends of its development. For this reason by studying neologisms of a certain language we can learn about present-day cultural values, way of thinking and living of the community which speaks this language. [1] For example, neologism couch commerce ‘buying goods online from one’s home’ may indicate popularization and wide-spread occurrence of the Internet industry; staycation (from to stay and vacation) meaning ‘a holiday spent in one’s home country rather than abroad’ may indicate current economic crisis which affects people’s lives. The fact that neologisms are often chosen as the ‘words of the year’ (WotY) also adds to the advantages of teaching these lexical units to students. WotY is a set of assessments as to the word or expression, which reflects the most important concept in the public sphere during a specific year. In the USA among the chosen words of the year were bushlips (1990), ‘insincere promise of a politician, reference to «Read my lips: no new taxes» by then U.S. President George H.W. Bush’, prefix e- [1] ‘as in e-mail or e-commerce’, hashtag (2012) etc. (available at www.americandialect.org). Thus, by teaching neologisms one can demonstrate the vitality of the language.

Sociologists around the world claim there is a change in the perception of time in the 21st century.

People seem to feel rushed, busy, there is a time-scarcity problem [2]. Naturally, this change has been registered by language. In the English language, there appeared such neologisms as hurry sickness ‘an urgent and persistent need to feel busy or productive’, time suck ‘activity which makes one waste his/her time’, sight jogging ‘visiting a foreign city by jogging around it’. The principle of language economy or the principle of least effort also helps speakers to save time to achieve maximum communication result.

In conclusion, we want to add that in every sphere of our life neologisms are getting spread day by day. Each person who studies foreign language must take into consideration that neologisms are also one part of the learning language, and it should be taught in a proper way, in order to understand each other and be appropriate during one’s speech.

References

1. Simpson J. Neologism: The long view. *Dictionaries: Journal of the Dictionary Society of North America*, 2007. 28 (1). P. 146-148.
2. Urry J. *Sociology beyond societies: Mobilities for the twenty-first century*. Routledge, 2012. P. 110-115.
3. Mieder, Wolfgang and Alan Dundes. (1994). *The wisdom of many: essays on the proverb*. (Originally published in 1981 by Garland.) Madison: University of Wisconsin Press.
4. Mieder, Wolfgang. (2001). *International Proverb Scholarship: An Annotated Bibliography. Supplement III (1990-2000)*. Bern, New York: Peter Lang.

УДК 81'37

**ПРИНЦИПЫ СЕМАНТИЧЕСКОГО АНАЛИЗА
ОБРАЗНЫХ СРАВНЕНИЙ**

Оленяк М. Я.Кандидат филологических наук, доцент ДонНУ имени Василя Стуса, Винница

***Аннотация.** В публикации представлен один из возможных подходов к семантическому анализу образных сравнений безотносительно к исследуемому языку. Новизна предлагаемого принципа заключается в двухуровневом анализе художественных сравнений. Описываемые макро- и микроуровни исследования семантики образных сравнений позволяют сделать выводы касающиеся глобальных тенденций образных высказываний на определенном этапе развития общества и частные их проявления в экспликации сопоставления конкретных референтов.*

Ключевые слова: образное сравнение, предмет сравнения, эталон, основа сравнения.

Key words: simile, tenor, vehicle, ground.

Семантический анализ образных сравнений является непростой задачей, принимая во внимание существование разных подходов к их классификации. Большинство лингвистов описывают художественные сравнения в соответствии с а) предметом сравнения, объединяя их в тематические группы природы, артефакты, антропони́мы, животные и т. д. ([1], [2], [7]); б) предметом и эталоном сравнения ([3], [4], [9], [11]); в) общим значением сравнения, относящимся к определенной сфере внеязыковой реальности, выделяя такие группы, как внешность, действие, характер и т. д. ([8], [10]); г) лексическим значением предмета или эталона сравнения [6].

Семантический анализ образных сравнений должен определенно отражать особенности всех трех его составляющих: предмета, эталона и ос-

новы сравнения. Четвертый, показатель сравнения, не является решающим в этом случае, поскольку является скорее структурным, нежели семантическим элементом. Самый важный вопрос заключается в том, какой элемент сравнения следует использовать в качестве отправной точки семантической классификации. Как нужно расставить приоритеты для предмета и эталона; или же вся классификация должна сосредотачиваться на основе сравнения? Безусловно, все три элемента являются важными, взаимосвязанными и взаимозависимыми, поскольку выбор эталона зависит от характеристики, типичным представителем которой он должен быть. Наличие характеристики зависит от наличия предмета: если нет предмета, нет и характерной черты, которая подчеркивается сравнением. Наконец, четкое и

ясное понимание предмета зависит от выбора эталона: чем стандартнее является эталон как типичный носитель характерного признака, тем яснее, отчетливее и более однозначно подается информация о предмете сравнения.

Авторская позиция заключается в том, что семантическую классификацию образных сравнений есть смысл осуществлять на двух уровнях: на макро- и микроуровне; причем ни один из них не должен рассматриваться как лучше или целесообразнее другого, в то время как их комбинация позволит выявить более последовательную и сложную картину, типологии эмпирического материала [12]. Макроуровневый подход позволит рассмотреть всю панораму образных сравнений с более абстрактной и философской точки зрения, основанной на определенных принципах, в то время как микроуровневый подход будет сосредоточен на частных комбинациях и проявлениях конкретных моделей смысловых пар предмет-эталон. Парадигма макроуровня, естественно, включит в себя несколько микроуровневых парадигм.

Макроуровневая парадигма образных сравнений. Поскольку предмет и эталон имеют одинаковую семантическую ценность и являются двумя основными элементами сравнения, таксономия образных сравнений может быть основана на двух принципах: принцип центризма, фокусирующегося на предмете сравнения, и принцип морфизма, фокусирующегося на эталоне. Причиной классификации с точки зрения принципа центризма явля-

ется тот факт, что при создании сравнения говорящий рассказывает о референте, обозначенном предметом, прибегая к изображению референта, обозначенного эталоном, но не наоборот: цель говорящего состоит в том, чтобы указать, сконцентрировать внимание в большей степени на предмете, а не на эталоне, сделать предмет центром фокуса. Одно из древнеанглийских сравнений, например, сопоставляя уникальный цвет сказочной птицы с цветами павлина, выращенного в радости, рассказывает о Фениксе:

Se fugel is on hiwe æghwæs ænlic, onlicost pean, wynnnum geweaxen, þæs gewritu secgað. ‘Цвет птицы во всех отношениях уникален, наиболее подобен павлину, выращенному в радости, о котором писания повествуют’.

Совершенно очевидно, что речь здесь идет именно о Фениксе, а не о павлине; цель автора состоит в том, чтобы конкретно и красноречиво объяснить специфическое оперение Феникса, по этой причине он использует изображение павлина исключительно как средство для создания красноречивого изображения первого.

Это верно и для любого другого примера, например, когда автор сравнивает поведение четырнадцати премников с поведением голодных львов, он не рассказывает о хищниках:

(2) “*þ his æfterfolgeras feowertiene gear hit sibþan totugon þ totæron þætæglicost þonne seo leo bringð his hungregum hwelpum hwæt to etanne...*” ‘и его четырнадцать последователей год спустя схватили их и порвали их подобно

львице, когда она приносит своим голдным львьятам что-то поесть...'

Внимание читателя здесь акцентируется на чрезвычайно диком поведении людей, в то время как львы – всего лишь вспомогательный образ, помогающий живо описать свирепую и нецивилизованную человеческую натуру. Каждое образное сравнение – это повествование о предмете сравнения, где внимание фокусируется на нем, концентрируется вокруг предмета. Это позволяет говорить о целесообразности применения принципа центризма в процессе исследования художественных сравнений.

С другой стороны, будучи средством объяснения, спецификации, описания и т. т. предмета, эталон не менее семантически важен, чем предмет. Это стандартный носитель черты, которую он объясняет, определяет, описывает и т. д. Именно эталон как носитель искомой характерной черты раскрывает широко распространенные идеи и стереотипы сообщества, это дает нам основание анализировать художественные сравнения, фокусируясь на особенностях эталона. В процессе сравнения предмет сравнения почти приравнивается эталону, он практически «превращается» в эталон. Таким образом принцип морфизма тоже себя оправдывает. В упомянутых выше примерах (1) и (2) Феникс и четырнадцать приемников напоминают павлина и льва соответственно, авторы сопоставляют их, как будто превращая Феникса в павлина, а людей в львов, делая оба предмета зооморфны-

ми. Таким образом, сравнение (1) является зооцентрическим и зооморфным, попадающим в рамки сравнения характеристик внешнего вида, тогда как сравнение (2) является антропоцентрическим и зооморфным, попадающим в область сравнения поведения. Типология сравнений при таком подходе зависит от обоих сопоставляемых элементов экстралингвистической реальности.

Микроуровневая парадигма образных сравнений. Изначальное разделение рассматриваемых сравнений по центрo-морфическому принципу можно конкретизировать дальнейшей классификацией, основанной на корреляции конкретных референтов, используемых для формирования сравнения, объединенного мотивационным признаком, служащим основой сравнения.

Будучи общей чертой предмета и эталона, основа образного сравнения играет объединяющую роль, являясь мотивом для сопоставления этих двух референтов в принципе, поэтому референт, выражен ею, может быть объединяющим элементом для референтов, выраженных предметом и эталоном, классифицируя последние в соответствующие тематические группы. И предмет, и эталон являются семантически равноценными, представляя различные аспекты точек зрения говорящего: предмет – это понятие, о котором говорят, что показывает нам приоритеты и объекты интереса говорящего, в то время как эталон – это явление, с помощью которого говорящий

может доступно конкретизировать свои приоритеты и объекты интереса, таким образом, раскрывая парадигму образов, отражающих коллективное сознание. Только определенная комбинация трех элементов может раскрыть семантику сравнения, как эксплицитную, так и имплицитную.

Какими бы ни были цели и имплицитности сравнения, оно работает путем сопоставления понятий, которые, описывая поведение, функционирование, внешний вид и т. д., передают определенные культурные коды, раскрывающие этническую идентичность, отражающие определенные психические и эмоциональные особенности.

Список использованной литературы

1. Гергель О. В. Образные парадигмы сравнений, характеризующих мужчину и женщину (на материале современной англоязычной женской прозы). Автореф. дис. ... канд. филолог. наук. Уфа, 2014. 21 с.
2. Денисова Г. Л. Когнитивный механизм сравнения в немецком языке. Автореф. дис. ... доктора филолог. наук. Самара, 2009. 36 с.
3. Казаков А. В. Образные средства и парадигматические ряды образов с названиями частей тела в современном английском языке. Автореф. дис. ... канд. филолог. наук. М., 2005. 18 с.
4. Кондакова И. А. Образные средства, содержащие топонимы в английском языке. Автореф. дис. ... канд. филолог. наук. М., 2005. 20 с.
5. Кривенко Г. Л. Зоосемізи в англійській та українській мовах: семантико-когнітивний і функціонально-прагматичний аспекти. Автореф. дис. ... канд. філолог. наук. Київ, 2006. 21 с.
6. Румянцева М. В. Типологические особенности компаративных конструкций (на материале русского и немецкого языков). Автореф. дис. ... канд. филолог. наук. Челябинск, 2007. 22 с.
7. Рябикина Н. Н. Поэтика оценочных значений в произведениях И. А. Бунина. Автореф. дис. ... канд. филолог. наук. М., 2006. 21 с.
8. Талько С. В. Лінгвоаксіологічна семантика антропоцентричних метафор та порівнянь в українській і англійській мовах. Автореф. дис. ... канд. філолог. наук. Київ, 2009. 20 с.
9. Черноусова О. Н. Функционирование образных сравнений в региональной художественной прозе и устной речи диалектоносителей. Автореф. дис. ... канд. филолог. наук. Волгоград, 2014. 21 с.
10. Шевченко А. Е. Сравнение как компонент идиостиля писателя-билингва В. Набокова (на материале русско- и англоязычных произведений автора). Автореф. дис. ... канд. филолог. наук. Саратов, 2003. 23 с.
11. Chudyk, D. Rosyjskie i polskie konstrukcje porównawcze z przymiotnikami nazywającymi barwę zieloną (semantyka i struktura) // Zeszyty naukowe uniwersytetu rzeszowskiego. Seria filologiczna: Głotodydaktyka 4. 2012. Zeszyt 76. C. 9-20.
12. Oleniak Mariana. Old English Simile of Equality: the Highest Degree of Similarity // Research in Language. 2018. Germany. – vol.16, issue 4.- p. 471-493.

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ЯК ОДИН ІЗ КОМПОНЕНТІВ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ

К.В. Котелевець

Викладач кафедри української, російської мови та прикладної лінгвістики
Національного технічного університету
«Харківського політехнічного інституту»

Необхідність підготовки висококваліфікованих офіцерів, які будуть відповідати міжнародним вимогам і стандартам якості, обумовлено стрімким розширенням української армії. Військова діяльність передбачає досконале володіння культурою мовлення, наявність умінь, що забезпечують вирішення задач, які складають сутність професійної діяльності. Майбутній офіцер має бути підготовленим до здійснення мовного впливу на підлеглих. З огляду на демократизацію армії мовний вплив повинен розглядатися командиром як вплив на свідомість, а не напідсвідоме [6, 15]. Отже, серед пріоритетних завдань сучасної військової освіти є не лише забезпечення якісної фахової підготовки, але й формування високого рівня комунікативної компетентності військових фахівців.

Актуальність полягає в тому, що формування культури мовлення фахівця вимагає освітнього рівня, інформаційної культури, розвиненого комунікативно-професійного потенціалу, готовності до мовленнєвої взаємодії [1, 186].

Зміст професійної компетентності офіцера розглядається як: сукупність

знань і вмінь, які визначають результативність професійної праці; комплекс професійних знань і професійних значущих особистісних якостей; прояв єдності професійної та загальної культури. Критерієм оцінювання професійної компетентності майбутнього офіцера є вияв ключових компетенцій, що відображаються в інтелектуальній, комунікативній, інформаційній, суспільно-політичній та особистісній сферах.

Мета дослідження – виявити і проаналізувати особливості процесу формування мовленнєвої культури військовослужбовців; визначити порушення норм літературної мови, що можуть заважати взаєморозумінню між фахівцями і сформулювати аспекти, на які необхідно звернути увагу, щоб уникнути цих незручностей.

Предметом дослідження мовної культури займалися такі мовознавці як: Н. Бабич, Т. Гороховська, А. Коваль, В. Князев, Г. Мацюк, П. Редін. Вони доводять, що досконале володіння культурою мовлення гарантує спеціалістові будь-якого фаху успіх у ділових відносинах. Проблеми професійної освіти: підготовка майбутніх фахівців до про-

фесійного спілкування вивчали – Т. Алексєєва, Л. Барановська, С. Капітанець, М. Криський, В. Кручек, В. Пасинок, Л. Савенкова.

Специфіка професійної діяльності військового фахівця полягає в тому, що вона дуже часто відбувається в особливо важких умовах (ситуації оперативного реагування, екстремальні ситуації, спілкування в умовах агресивного комунікативного середовища тощо). Проте, особливості праці військовослужбовців визначаються не лише реальними умовами, а й системою регламентації, де важливе місце посідають професійні принципи та норми.

Вони базуються на загальнолюдських гуманістичних цінностях, нормативних державних вимогах, цілях і завданнях військової служби, особистісних потребах та інтересах конкретного військовослужбовця.[6, 12]

По-перше, військова професія вимагає вимагає від офіцерів чіткості, точності, узгодженості (під час виконання наказів, розпоряджень тощо); по-друге, військове спілкування ділиться на офіційне і неофіційне. Культура мовлення як основа комунікативної компетенції, що визначається як певний рівень володіння мовними, мовленнєвими і соціокультурними знаннями, уміннями та навичками, які надають людині можливість здійснювати ефективне спілкування в умовах іншомовного середовища, тобто комунікативно припустимо і доцільно варіювати свою мовленнєву поведінку залежно від конкретної

мовленнєвої ситуації та психологічних чинників.

У лінгвістиці використовують два терміни: культура мови та культура мовлення, які, на нашу думку, варто розмежовувати.

Г.П. Мацюк під культурою мови розуміє, що це галузь мовознавства, що займається кодифікацією норм на всіх мовних рівнях.

Т. В. Гороховська у дисертаційному дослідженні дає таке поняття «культури професійного мовлення» – це складова професійної культури, інтегративна якість особистості, що проявляється в досконалому володінні нормами літературної мови та вміннях їх правильного, точного, виразного, комунікативно доцільного застосування у процесі передачі своєї думки у фаховому писемному та усному спілкуванні, позитивному особистісному ставленні фахівця до мовленнєвої діяльності як складової успішної професійної самореалізації» [3, 3].

Висока культура мовлення військовослужбовця полягає в досконалому володінню літературної мови та дотримання всіх правил та норм спілкування. Основними ознаками культури мовлення є правильність, чистота, доречність, логічність, змістовність, багатство, виразність.

Важливим ознаками мовлення є змістовність, яке передбачає глибоке осмислення та повне висвітлення теми; також доречність – в логічності, точності, чистоті та врахуванні мовленнєвої ситуації; багатство, яке досягається завдяки поповненню слов-

никового запасу та вмінню використувати різні мовні засоби; чистота мовлення полягає у дотриманні норм літературної мови та відсутності вживання жаргонізмів, просторіччя, суржику; виразність – забезпечує чітку дикцію, інтонацію.

Отже, формування культури мовлення військовослужбовці полягає в дотриманні всіх норм і правил літературної мови, воно є невід'ємною частиною загальнолюдської культури і є ключовою компетентністю, яка передбачає постійні контакти, співробітництво, спільну діяльність, взаємодію у чітко регламентованих або особливо важких умовах.

Література:

1. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення. – Львів: Світ, 1994. – с. 231.
2. Бодуен де Куртене. Избранные труды по общему языкознанию. – М.: Наука, – 206 с.
3. Гороховська Т.В. Формування культури професійного мовлення майбутніх працівників органів внутрішніх справ. автореф.дис...к.пед.н. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» – К., 2007 – 30с.
4. Мацюк Г.П. Українська мова професійного спілкування: [навч. посібн.] / З. Мацюк, Н. Станкевич. – К.: Каравела, 2005. – 352 с.
5. Мельничук О.С. Мова як суспільне явище і як предмет сучасного мовознавства // Мовознавство. – 1997. – №2 – 3. – С.3 – 19.
6. Павленко, О. О. Формування комунікативної компетенції фахівців митної служби в системі неперервної професійної освіти: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук: спец. 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” /О. О. Павленко. – К., 2005. – 43 с.

ПАРОНІМИ У ПРОФЕСІЙНОМУ МОВЛЕННІ ЮРИСТА

Подворчан А.З.

старший викладач кафедри українознавства та іноземних мов
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Ключові слова: пароніми, паронімія, юридична термінологія, юрист.

За рішенням різноманітних правових питань та проблем люди звертаються в правоохоронні органи або до нотаріуса. Важливо, щоб спілкування в правовій сфері відповідало вимогам правової культури, однією із складових частин якої вчені-юристи вважають культуру мови. Від ступеня культури промови великою мірою залежить ефективність попереднього слідства і цивільних угод, престиж органів правосуддя, виконання юристом його високої суспільної функції.

Важливим питанням для законотворчої і повсякденної правової діяльності є проблема функціонування у мові права паронімічних назв. Уміння їх розпізнавати сприяє точному вираженню думки, а змішування призводить до ускладнення розуміння висловлюваного. Паронімія змушує носіїв мови задуматись над значенням слів, тобто сприяє точності слововживання.

У лінгвістичній літературі існує подвійне трактування розглядуваного явища: у широкому (будь-які близькі за звучанням слова, але різні за значенням) й вузькому (тільки близькі за звучанням семантично пов'язані

спільнокореневі слова) розумінні. Проте в термінознавстві послуговуються загальномовним визначенням. Пароніми (від *дав.-гр. παρώνυμος* – «близька назва») – це слова, а також фразеологічні одиниці й синтаксичні конструкції, подібні за звучанням, але різні за значенням. Часто вони мають один корінь, відрізняються лише суфіксом, префіксом, закінченням, наявністю чи відсутністю частки *-ся*. Цілеспрямоване використання паронімів – ефективний засіб посилення виразності, підвищення дієвості тексту художньої літератури, публіцистики, усного публічного мовлення.

Для паронімів характерні: а) часткова структурна подібність, б) семантична відмінність, в) належність до одного лексико-граматичного класу слів (частин мови): афект – короткочасний, максимальний за ефективністю емоційний стан, ефект – дія, результат чого-небудь; осудність – нормальний стан психічно здорової людини, що дістає вияв у здатності усвідомлювати свої дії і керувати ними, підсудність – розподіл між судами справ, що підлягають розгляду в першій інстанції. Різниця у мові паронімів призводить до трудно-

щів у їх засвоєнні та до помилок, зокрема до неправильної заміни одного слова іншим.

Виокремимо такі типи паронімів:

1) за *ступенем звукової близькості*: максимальні (різняються однією звуковою одиницею): *дізнання* – діяльність, яка полягає у проведенні оперативнорозшукових заходів для виявлення ознак злочину та осіб, що його вчинили, *пізнання* – зрозуміння; самопізнання; упізнання, розпізнання; мінімальні (різняються кількома звуковими одиницями): *затримання* – у кримінальному процесі – короткочасний захід примусу, що застосовується до особи, яка підозрюється у вчиненні злочину, для виявлення причетності затриманого до злочину і вирішення питання про застосування до нього запобіжного заходу – взяття під варту, утримання – дія за значенням означає утримувати;

2) за *сферою функціонування*: зовнішньосистемні (міжсистемні), в яких юридичний термін паронімізується із загальноживаним словом або терміном іншої галузі (*підозрюваний* – особа, яка затримана за підозрою у вчиненні злочину або до якої застосовано запобіжний захід до винесення постанови про притягнення її як обвинуваченого, *підозрілий* – який викликає підозру; внутрішньосистемні, в яких паронімічна пара (або ряд) формується у межах терміносистеми чи її тематичної групи (*нідсудний* – обвинувачений, відданий до суду постановою судді про призначення справи до судового розгляду, *осудний* – пов'язаний із осудністю;

3) за *звуковою відмінністю/подібністю*, що пов'язано з особливостями фонетичної структури й творення: на початку, у середині або в кінці слова, (*дослідувати* – розслідувати, *варта* – вахта, *статут* – статус, *дисциплінарний* – дисциплінований);

4) за *частиномовним вираженням* (у межах різних частин мови): іменники (*подання* – надання, *допит* – запит), прикметники (*підслідний* – підслідний, *головний* – головующий), дієслова (*допитувати* – опитувати, *обишукуваний* – розшукуваний);

5) за *походженням*: автохтонні (*загроза* – погроза збігаються у значенні «обіцянка заподіяти яке-небудь зло, неприємність», проте загроза різниться значенням «реальна небезпека»); запозичені (статус (лат.) – правове становище осіб тощо, *статут* (середньолатинська) – збірник основних засад, положень про що-небудь, зведення правил);

6) за *характером смислових зв'язків* пароніми поділяють на кілька груп: синонімічні (*важкий* – тяжкий, *привабливий* – принадливий), антонімічні (*еміграція* – імміграція, *адресат* – адресант), семантично близькі (*вирізнатися* – відрізнатися, *витрати* – затрати), тематичні (*абонемент* – абонент, *пам'ятка* – пам'ятник).

Семантичні зв'язки між паронімами можуть бути різними – синонімічними, антонімічними, іноді це слова з близьким, суміжним значенням або члени однієї тематичної групи. Основну групу паронімів становлять слова, що семантично пов'язані між собою,

частково збігаються за морфемним складом, близькі за походженням.

Наведемо деякі приклади паронімічних слів, які використовуються в діловому українському мовленні і неправильне вживання яких може докорінно змінити зміст документа:

Банкрут і банкрот. У суспільно-політичній лексичі сьогодення досить часто використовують слово *банкрут* (*банкрот*) та похідні від нього. Уживані вони не тільки в прямому значенні «комерсант, підприємець, що став неспроможним боржником», а й (навіть частіше) у значенні переносному – стосовно невдалих політиків, розвінчаних ідеологів, скомпрометованих теорій тощо. Різні лексикографічні джерела фіксують ці слова як із звуком [у], так і з [о] в другому складі. Засоби масової інформації України віддають перевагу формам з [о], під впливом російської мови, де такі форми тепер є єдино можливими: *банкрот*, *обанкрутиться* тощо. В українській мові обидві форми досить довго співіснували, проте в останні десятиліття виявляється тенденція віддавати перевагу утворенню з [у].

Військовий і воєнний. Ці однокореневі слова в сучасній українській мові мають досить виразну значеннєву відмінність: *військовий* стосується війська, а *воєнний* пов'язане з війною. Насправді ж слід говорити *військова доктрина*, *військова таємниця*, *військовий кореспондент*, *військовий лікар*, *військовий округ*, *військовослужбовець*, *але воєнні дії*, *воєнний період* тощо.

Свідोцтво і свідчення. Звукова близькість цих слів призводить до того, що їх помилково вживають одне замість одного (наприклад: Дільничному інспекторові не пощастило знайти переконливих *свідоцтв* про високу культуру батьків підлітка). У цьому реченні доречне слово *свідчення*, оскільки йдеться про факт, річ, обставину, які підтверджують щось, а *свідоцтво* – це офіційний документ.

Здебільшого паронімічними відношеннями поєднуються два слова, проте трапляються і паронімічні ряди: *нагляд* (за засудженим) – *огляд* (місця події) – *догляд* (за недієздатною особою) – *розгляд* (досудовий розгляд кримінального провадження); *обшук* (квартири) – *розшук* (правопорушника) – *пошук* (інформації).

В українській мові дуже багато однокореневих слів, близьких за звучанням, таких, як: *довіра* – *довірливість*, *знаходить* – *знаходиться*, *підписатися* – *розписатися*, *єднання* – *єдність*, *захворюваність* – *захворювання*, *гуманізм* – *гуманність та інші*. Справді, слова залучити – захопити, підписатися – розписатися розрізняються префіксами. *Єднання* – *єдність*, *гордість* – *гординя*, *індивідуальність* – *індивідуалізм*, *збір* – *збірка* відрізняються один від одного суфіксами. Іноді звукова відмінність між словами буває настільки незначною (наприклад, *оступитися* – *відступитися*, *ступати* – *вступати*, *ожити* – *віджити*), що люди вживають одне слово замість іншого. Однак змішання однокореневих слів призводить до спотворення змісту

висловлення, породжує двозначність, тому що ці слова відрізняються один від одного значенням.

Пароніми потрібно чітко розмежовувати, особливо при використанні в юридичних текстах. Для того, щоб уникати невластивого слову вживання, необхідно: знати лексичне значення кожного з паронімів, його стилістичну забарвленість; визначити сферу вживання в мовленні (слід окреслити множини контекстів, ситуацій, у яких цей паронім може бути використаний). Допоможе диференціювати значення паронімів і добір синонімічних (*важкий – тяжкий*) та антонімічних (*еміграція – імміграція*) назв, а у разі потреби фаховий тлумачний словник або словник-довідник.

Отже, пароніми – однокореневі слова, які належать до однієї частини мови, мають схожість у звучанні, але розрізняються своїми значеннями або відтінками значення. Слова, що становлять паронімічний ряд, співвідносні між собою в логічному і семантичному плані. Паронімія – наявність паронімів в мові – природне явище, пов'язане з розвитком мови, з появою нових однокореневих слів, що позна-

чають будь-які найтонші відтінки значення.

Юристу дуже важливо говорити грамотно, дохідливо, переконливо. Престиж судової гілки влади набагато зросте, якщо юристи будуть говорити не тільки по-діловому, а й образно, експресивно.

Література

1. Словник паронімів української мови / Д. Г. Гринчишин, О. А. Сербенська. – Київ: Рад. шк., 1986. – 218 с.
2. Тлумачний словник сучасної української мови: [А–Я]: Близько 50000 сл. / Укладач І. М. Забіяка. – К.: Арій, 2007. – 510 с.
3. Тлумачний словник української мови / Уклад. Ковальова Т. В., Коврига Л. П. – Х., 2005. Тлумачний словник української мови / Укл. Ковальова Т. В., Коврига Л. П.– Харків: Синтекс, 2002. – 672 с.
4. Чулінда Л. І. Українська правничка термінологія: Навчальний посібник. -- К.: Магістр -XXI сторіччя, 2005. – 112с.
5. Юридичні терміни. Тлумачний словник/ В.Г. Гончаренко, П.П. Андрушко, Т.П. Базова та ін.; за ред. В.Г. Гончаренка. – 2-ге вид., стереотипне.– К.: Либідь, 2004. – 320 с.
6. Юридический словарь: 8250 терминов / Авт.-сост. А.Н. Азрилян, А.Н. Азрилияна; Институт новой экономики. – М.: Институт новой экономики, 2007. – 1152 с.

VERSE TRANSLATION: PRAGMATIC ASPECT

Iryna Svider

PhD, Senior Lecturer

Kamianets-Podilskyi Ivan Ohiienko National University

The article deals with the problem of transferring the integrity of meaning and form in the translations of poetic works, taking into consideration pragmatic factor. Attention is drawn to the problem of the equivalence of translation, the main translation aspects of humorous poetry are observed.

Key words: verse, translation, transformation, equivalence, pragmatic, limerick.

The verse, as a work of fiction, has the most complex, well-formed structure and rules of writing, since its author aims to present his idea, translating it into a specific set of peculiarities of the organization of the poetry language. Each verse, like any artwork, is unique, and it is its clear and unchanging structure that distinguishes it from others. Conversion or change of the minimum unit of the structure of the verse will cause the violation of the rhythmic principle determined for this verse [9, p. 168].

Among the main scholars of poetry translation theory L. Barkhudarov, S. Goncharenko, V. Komisarova, L. Retzker, A. Fedorov, I. Alekseyev, P. Bech, M. Dudchenko, L. Kolomiets, A. Mishustin, O. Cherednychenko and others are to be mentioned. As for foreign investigators we should point out P. Flynn, J. Jarniewicz, A. Lefevere, F. R. Jones, E. Honig. But, it is obvious that at the present stage of the development of translation studies still there is no holistic theory of translation of the verse, which would fully consider the specifics of poetry translation.

The aim of this article is to solve the complex issue of preserving the unique-

ness of the poem in the translation process, taking into consideration pragmatic factor, thus the translation involves not just replacing the words of one language with another, but also the complete transformation of the structure of the verse and influence on the reader.

Poetry translation may be defined as relaying poetry into another language. Poetry's features can be sound-based, syntactic or structural or pragmatic in nature. Apart from transforming text, poetry translation also involves cognition, discourse, and action by and between human and textual actors in a physical and social setting.

Seeing genre as communication implies that poetry translation involves not only transforming text but also cognition, discourse, and action by and between human and textual actors in a physical and social setting [2]. Poetry translators are typically concerned to interpret a source poem's layers of meaning, to relay this interpretation reliably, and/or to "create a poem in the target language which is readable and enjoyable in its own right, with merit as an independent, literary text" [11, p. 23-24; 1, p. 25-26].

In poetry, however, surface semantics and underlying imagery are often so closely and complexly bound with linguistic form that it is notoriously difficult to interpret these relationships and reproduce them in a foreign-language text that meets Phillips's quality demands. This has inspired a popular discourse of poetry translation as loss. Some lament the loss of source-text reproduction, as in Lefevere's view that "most poetry translations are unsatisfactory renderings of the source text" because they fail to capture its totality [7, p. 99]. Others lament the loss of target-text quality, as in Robert Frost's reputed saying that "poetry is what is lost in translation" [5]. E. Etkind emphasizes: "The art of poetry translation to a large extent is the art of allowing losses and making transformations. Without deciding on the loss and transformation, one can not be engaged in martial art with foreign-language poetry. And the most important thing for the translator of poetry is to know in every concrete case, what kind of loss can be allowed and in which direction the text should be converted" [4, p. 68]. At the same time Mehrach holds the opinion that equivalence is "an impossible aim in translation". He affirms that no two languages share the same linguistic structures and social or cultural aspects and gives definition for "appropriate" translation, that is, "a translation that has achieved the required optimal level of interlanguage communication under certain given conditions" [10, p. 14]. It goes without saying that we definitely can not translate the verse without

transformations, which in most cases influence the quality of translation.

As the modern researcher in the poetry translation R. Tchaikovsky notes, the phenomenon of poetry possessing the properties of figurativeness, rhythmicity, delicacy, is the strongest complex or imaginative influence on the human psychics: the uniqueness of the structure of poetry works powerfully emotionally influences the reader, stimulates his imagination and creative energy [12]. At the same time, the aforementioned features and advantages of poetry determine the need for more effective methods and techniques for the verse translation.

So, we encounter the impossibility of an ideal translation. In many cases, the translator donates a form for the sake of content, since the level of awareness of the translator of the personality and author's picture of the world, reflected in the verse, depends on whether he can reproduce the mood that originated from the readers of the original. This phenomenon is tightly connected with the concept of equivalence.

Translation equivalence is a principal concept in Western translation theory. It is a constitutive feature and the guiding principle of translation. As Catford points out, "the central problem of translation-practice is that of finding TL equivalents. A central task of translation theory is that of defining the nature and conditions of translation equivalence" [3, p. 20]. Actually, since the fifties of the twentieth century, many translation theorists have involved and elaborated translation equivalence in their respective theories. Howev-

er, the concept of translation equivalence is sometimes distorted, and, perhaps, this is why some people deny its validity and necessity.

As far as languages are concerned, there are no two absolute synonyms within one language. Quite naturally, no two words in any two languages are completely identical in meaning. As translation involves at least two languages and since each language has its own peculiarities in phonology, grammar, vocabulary, ways of denoting experiences and reflects different cultures, any translation involves a certain degree of loss or distortion of meaning of the source text [6]. That is to say, it is impossible to establish absolute identity between the source text and the target text. Therefore, we can say that equivalence in translation should not be approached as a search for sameness, but only as a kind of similarity or approximation, and this naturally indicates that it is possible to establish equivalence between the source text and the target text on different linguistic levels and on different degrees. In other words, different types of translation equivalence can be achieved between the source text and the target text such as phonetic equivalence, phonological equivalence, morphological equivalence, lexical equivalence, syntactical equivalence and semantic equivalence.

The most illustrative example of conveying pragmatic meaning we can find in translating of limerick, a comic verse, containing five anapestic (unstressed/unstressed/stressed) lines, in which the first, second, and fifth lines are longer, rhyme together, and follow three metrical feet.

The third and fourth lines rhyme together, are shorter, and follow two metrical feet. However, sometimes it may vary, and amphibrachic (unstressed/stressed/unstressed) form can replace anapestic. In fact, it is a bawdy, humorous, or nonsensical verse written in the form of five anapests, with an *aabba* rhyme scheme [8].

An adequate translation of limerick is transmitting both the letter and the spirit, that is, both their form and nonsense (meaningless, irrational) content and the same communicative pragmatic effect on the Ukrainian reader as the English limericks on the English reader.

Here lies a young salesman named Phipps

Who married on one of his trips
A widow named Block,
Then died of the shock
When he saw there were six chips.
Тут спочиває юний продавець,
У шлюбах він далеко не знавець.

Бо відшукав собі вдову,
Що мала діточок юрбу,
Страшний спіткав його кінець (переклад Л. Головацької)

In the Ukrainian translation we may observe the main translation aspects of the reproduction of humorous poetry, in particular compulsory observance of the rhyme (adjacent and frame), the number of rows and the transmission of the main stylistic devices. Traditionally, the last line shows the effect of false expectations expressed by hyperbole, irony or antithesis. Transformations in translation may include the replacement of proper names or geographical names sometimes even their omission, which are rather notional.

In the example below the translator faces the problem of translating nonsense, because lexical nonsense belong to the nonequivalent vocabulary and they do not have and can not have consistent matches in the target language.

On the top of the *Crumpetty Tree*

The *Quangle Wangle* sat,

But his face you could not see,

On account of his Beaver Hat. (E. Lear,
The *Quangle Wangle's Hat*)

As we see the translator used onomatopoeia *хрум-хрум*, which imitates the sound of cracking when chewing food, interpreted the author's nonsense, based on the lexical unit *crump* and its value to crunch, and added the adjective *хрумкий* to intensify the influence on the reader. The name of the main character *Ху-трун* appeared as a result of the font and punctuation deformation of the lexeme *хумпуй*. Obviously, such a counterpart was formed on the basis of the second component of the author's *Quangle Wangle*, that means *хумпуй*. *Ху-трун* – is an eloquent tip to the Ukrainian reader about the traits of the main character; here the translator completely transmitted the pragmatic intention of the author of the original text, he described the main character, notified the author's attitude towards him, but, unfortunately, didn't reproduce the author's effect of echo repetition.

На верхечку **хрум-хрума** хрумкого
Жив старенький **Хи-Трун**.

Та бачили тільки бриля от-такого –
Вміщався під ним весь Хи-Трун.
(Бриль старого Хи-Труна, пер.
О. Мокровольський)

Consequently, the search/creation of the adequate counterpart in target language demands skillful implementation of stylistic devices, as well as the enhancement of translator's creative potential, his ability to create artistic text in the language of translation.

In each particular case of the formation of the adequate counterpart in target language, the translator uses non-standard creative approaches, carefully selecting the language means. But in many cases the translator prefers transcoding in order to preserve the author's pragmatic intent – to allow the reader to feel the atmosphere of an imaginary world, a strange one, that differs from the reality that surrounds readers in everyday life.

Thus, a poetic text is a special text, in which structural elements, including sound instrumentation, come to the fore. Being emotionally charged, poetic texts produce a certain emotional effect on the recipient due to a special sound organization. In a detailed analysis of poetic works, one can note the use of the phenomena of onomatopoeia and phonaesthesia, as well as other techniques that make a certain impression on the recipient of the poetic text and cause certain emotions. When translating a verse, it is necessary to consider the peculiarities of the sound layout of the original, otherwise your translation might be inadequate in terms of pragmatics. That means that the translated text will not cause the same emotions among recipients of another language environment as the original text. It is also important for the reader to have extra-linguistic experience, some background knowledge

that may influence the acceptance or rejection of information or text.

REFERENCES

1. Boase-Beier J. Knowing and not knowing: style, intention and the translation of a Holocaust poem. *Language and Literature*. 2004. V. 13 (1). P. 25–35.
2. Buzelin H. Unexpected allies: how Latour's network theory could complement Bourdieusian analyses in translation studies. *Translator*. 2005. V. 11 (2). P. 193–218.
3. Catford John C. *A Linguistic Theory of Translation: an Essay on Applied Linguistics*. London: Oxford University Press, 1965. 110 p.
4. Etkind E. *Poetry and translation*. Leningrad, 1963. 431 p.
5. Frost R. *A Backward Look*. Washington, DC: Library of Congress, 1964. P. 29
6. Le Meiyun. *Linguistics and Theory of Translation*. *Journal of Foreign Languages*, № 5. 1989. P. 36-41.
7. Lefevere A. *Translating Poetry: Seven Strategies and a Blueprint*. Assen: Van Gorcum, 1975. 127 p.
8. *Literary devices: Definition and examples of literary terms*. <https://literarydevices.net/limerick/>
9. Lotman Y. M. *About poets and poetry*. St. Petersburg: Art-St. Petersburg, 1996. 846 p.
10. Mehrach M. *Towards a Text-Based Model for Translation Evaluation*. Ridderkerk: Ridden print, 1997. 44 p.
11. Phillips P. Dethroning the dictionary. *Perspectives: Studies in Translatology*. V.9.(1), 2001. P. 23–32.
12. Tchaikovsky R. R. Ethics of artistic translation in the aspect of multiculturalism. *Bulletin of the Moscow State Linguistic University*, 2013. № 15 (675). P. 229-243.

TA'LIMDA ZAMONAVIY METODLARNI TADBIQI. "O`RIK GULI" METODINI TA'LIMG A JORIY ETISH ISTIQBOLLARI

Abdusamatova Shaxodat Xojiakbar qizi, O`ktamova Shohista Rustamovna, Pardaboyev G'iyosjon Shuhratjon o`g`li

MUHAMMAD AL XORAZIMIY nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti AKT sohasida kasb ta'lim yo`nalishi 2-bosqich talabalari

Annotatsiya

Ushbu maqolada talim jarayonida talabalarni yanada ko`proq fikirlashga undaydigan metod orqali o`rganilyotgan mavzuni o`ziga noma'lum bo`lgan tomonlarini bilib oladi va yangi bilimlarini ko`rgazmaliy tarzda ifodalab berish talabalar uchun tushunarli va qiziqarli bo`lish masalalari keltirilgan

Annotation

This article will examine the aspect of the subject than will be used in the learning process to gain more insight into the unknown aspects of the subject, and to expose students to the expressive knowledge of the subject matter, is listed below

Аннотация

В это статье будут рассмотрены аспекты предмета, которые будут использоваться в процессе обучения, чтобы лучше понять неизвестные аспекты предмета и познакомить учащихся с выразительными знаниями предмета, указан ниже.

Tayanch tushunchalar: o`rik guli, zamonaviy metod, o`rik mevasi, g`oyalarning shakilanilish, ta`li jarayoni, mustaqil fikirlash, yangi bilimlar, kafotlangan natija

Kun sayin taraqqiy etib borayotgan davlatimizda ta'lim sohasi va yoshlarning bandligi masalalariga katta e'tibor qaratilmoqda, jumladan muhtaram Prezidentimiz takidlaganidek "Biz yoshlarga doyr davlat siyosatini hech og`ishmasdan, qat'iyat bilan davom ettiramiz. Nafaqat davom ettiramiz, balki bu siyosatni eng ustuvor vazifamiz sifatida bugun zamon talab qilayotgan yuksak darajaga ko'taramiz. Yoshlarimizning mustaqil fikrlaydigan, yuksak intellektual va ma'naviy salohiyatga ega bo`lib, dunyo miqyosida o`z tengdoshlariga hech qaysi sohada bo'sh kelmaydigan insonlar bo`lib kamol topishi, baxtli bo`lishi uchun davla-

timiz va jamiyatimizning bor kuch va imkoniyatlarini safarbar etamiz".¹ Yuqoridagi g`oyalarning amalga oshirish maqsadida ta'limjarayonini yanada isloh qilish va unda turliq metod va usularni qo`lash bo`yicha turliq ishlar olib borilmoqda va quyidagi maqolada ta'lim jarayonida qo`laniladigan metod haqida fikir yuritamiz.

Hozirgi kunda ta'lim jarayonida yanada yuksaltirish va ta'lim sifatini yaxshilash maqsadida zamonaviy metodlardan keng

1 [Shavkat Mirziyoyev "Erkin va farovon, demokratik o'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz" O'zbekiston Respublikasi Prezidenti lavozimiga kirishish tantanali marosimiga bagiitangan Oliy Majlis palatalarining ko'shma majlisidagi nutqi Toshkent - «O'zbekiston» - 2016]

foydalanilmoqda. Bu kabi metodlar o'quvchi talabalar va mustaqil o'rganuvchilar qiziqarliy qulay va eng muhimi natija kafolatlangan bo'ladi. Ta'lim jarayonida ayni bir mavzuni yoritish yoki mustaqil o'rganuvchilar uchun guruh bo'lib yoki yakka tartibda shug'illanish uchun juda qulay va samaraliy yechimdir. Fan texnika rivojlangan hozirgi zamonda an'anaviy dars o'tishdan chekingan holda noan'anaviy tarzda ta'lim jarayonini tashkil qilish hozirgi kun talabi bo'lib qoldi². Shu boyisdan ta'lim jarayonida ko'plab zamonaviy metodlardan foydalanib kelinmoqda, Shu kabi metodlardan "O'rik guli" metodidir.

"O'rik guli" - bu talabalarni mavzu yuzasidan yanada ko'proq fikirlashga, o'zlar ustida ishlab mavzu yuzasidan turli muammoliy vaziyatlarni yaratib uning yechimlarini o'zlari topishga, o'z fikirlarini qisqa va aniq ifodalashga undaydigan metod. Bu metodning boshqlaridan farqliy tomoni unda talaba barcha bilimlarni kitobdan o'rganmaydi balki o'zi bilganlari va yangi o'rganganlari bilan birgalikda tahlil qilib o'z fikrini qisqa va aniq tarzda bayon qilishga imkon beradi. Shu bilan birga turli muammoliy vaziyatlarni ham o'rganib uni ham alohida yozib boradi va uning yechimini ham alohida chizmada ifodalashi o'z bilimlarini yanada bir bor tegshirishiga zamin yaratadi. Quyida "O'rik guli" metodidan foydalanib dars jarayonida foydalani jarayoni tashkil qilish jarayoni keltirilgan:

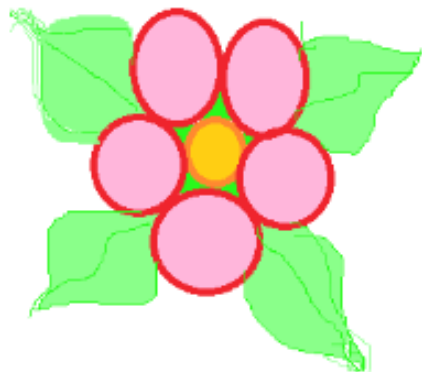
Birinchi navbatda pedagog o'qituvchi talabalarga bu metod va undan qanday

foydalanish kerakligini aytib o'tadi va ularga yakka tartibda yoki guruhlariga bo'lingan holda "O'rik guli" metodi uchun tayyorlangan grafik chizma (1-rasm)ni tarqatadi (bunda metod uchun berilgan grafik tasvir turliy ko'rinishda yoki talqinda bo'lishi mumkin va shuni ham eslatish keraki chizmani talabalarining o'zlari ham o'z g'oyalari asosida chizishlari mumkin bo'ladi, lekin vaqtdan yutish va talabalarining grafik chizmaga chalg'imaslik uchun pedagog tomonidan tarqatilgani maqul). Bu chizma 1-chizma bo'lib unga mavzu, undagi o'rganish kerak bo'lgan sohalar, undagi turliy muammolar yoziladi, uning bariglariga esa shu o'rganilgan sohalar va muammolarning yechimlari yoziladi. Bu meodda 2-chizma ham bo'lib uning grafik tasviri o'rik mevasi hisoblanadi unga mavzu yuzasidan barcha xulosalar yoziladi. Shu kabi ma'lumotlar o'qituvchi pedagog tomonidan aytiladi va talabalar o'rganilyotgan mavzu yuzasidan avvalo mavzuni chuqur o'rganib so'ngra yakka tartibda yoki guruh bo'lib ish boshlashadi.

Talaba guruh bo'lib yoki yakka tartibda berilgan chizma³ (yoki uni o'zi hosil qilib) chizmaani to'ldirishni boshlaydi. Birinchi navbata gul markazidagi doiraga o'rganilyotgan mavzuni yozadilar, gulbariglariga esa unda o'rganilishi kerak bo'lgan sohalar birin ketin yozib chiqadilar, shu asosida o'rganilgan sohalar va muammolarning yechimlari yozib chiqadilar. barcha ma'lumotlar qayta ko'rib chiqilib shu asosida 2-chizmaga umumiy xulosa yoziladi.

2 [D.A.Zaripova "Ta'lim Texnologiyalari" Fanidan Laboratoriya Mashg'ulotlari (Uslubiy Ko'rsatma)]

3 "O'rik guli" metodi uchun tayyorlangan chizma

1-rasm. “O`rik guli “metodining 1-chizmasi

2-rasm “O`rik guli “metodining 2-chizmasi

Endi yuqorida keltirilgan metoddan metodni “Dars jarayonida bume-rang texnologiyasini qo`lash “ mavzusiga talqin qiladigan bo`lsak quyidagicha ko`rinish oladi:

Gul markaziga yuqorida keltirilgan gulbarig-lariga esa quyidagilar yoziladi: o`rganilishi kerak bo`lgan sohalar: texnologiyani mavzularga talqini, uning ta`lim samaradorligiga tasiri, texnologiyani qo`lash uchun kerak bo`ladigan ilmiy texnik baza va boshqalar kerak bo`ladi. Bariglariga esa quyidagilaryoziladi: Mazkur texnologiya bir mashg`ulot davomida o`quv materialini chuqur va yaxlit holatda o`rganish, ijodiy tushunib yetish, erkin egallashga yo`naltirilgan.,bu texnologiya ko`p ilmiy texnik baza talab qilmaydi va shu kabilarr yoziladi. Metod so`ngida esa so`ngi xulosa o`rik mevasiga yoziladi masalanquyidagicha: «Bumerang» texno-

logiyasi tanqidiy fikrlash, mantiqni shakllantirishga imkoniyat yaratadi; xotirani, g`oyalarni, fikrlarni, dalillarni yozma va og`zaki shakllarda bayon qilish ko`nikmalarini rivojlantiradi. Shu tariqa “O`rik guli“ metodi orqali mavzuni o`rganish yakunlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Shavkat Mirziyoyev “Erkin va farovon,demokratik o`zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz” O`zbekiston Respublikasi Prezidenti lavozimiga kirishish tantanali marosimiga bagiitangan Oliy Majlis palatalarining ko`shma majlisidagi nutqi Toshkent – «O`zbekiston» – 2016
2. D.A. Zaripova “Ta`lim Texnologiyalari” Fanidan Laboratoriya Mashg`ulotlari (Uslubiy Ko`rsatma)
3. “Pedagogika Psihologiya” darslik Ibragimov X.I., Yo`Ldoshev U.A., Bobomirzayev X. O`zbekist0n faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti Toshkent 2009

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПРОЕКТНОЙ РАБОТЫ В ПРЕПОДАВАНИИ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Даминова Гулбахор Ойбековна, Азимов Рафужон Козимович,
Преподаватели,
Андижанский государственный медицинский университет

***Аннотация:** считается, что основная идея проектной работы основана на обучении студентов через исследовательскую деятельность и стимулировании их личного интереса. Еще одна особенность успешного преподавания коммуникативной речи – это деятельность, в которой учащиеся ставятся в центр действия, где они используют язык и практикуют коммуникативную речь.*

Ключевые слова: проектная работа, самодисциплина, ответственность, сотрудничество.

USING A PROJECT WORK IN TEACHING ENGLISH

Daminova Gulbahor Oybekovna, Azimov Rafukjon Kozimovich

***Abstract:** The main idea of project work is considered to be based on teaching students through research activities and stimulating their personal interest. Another peculiarity in successful teaching of a communicative speech is an activity where the students are put in the center of the action, where they use the language and practice communicative speech.*

Key words: project work, self-discipline, responsibility, collaboration, research and study skills

Project work is one of the most effective methods of teaching and learning a foreign language through research and communication, different types of this method allow us to use it in all the spheres of the educational process. It involves multiskilling activities, which focus on a theme of interest rather than of specific language tasks and helps the students to develop their imagination and creativity. Nevertheless, teachers are not keen on the idea of providing project work into their lessons because of the disadvantages this method has. The main idea of project work is considered to be based on teach-

ing students through research activities and stimulating their personal interest. Another peculiarity in successful teaching of a communicative speech is an activity where the students are put in the center of the action, where they use the language and practice communicative speech. It is the project work, its purpose is to encourage the learners to work things out for themselves. It is an extended language activity, focusing on the topics, themes. The project work is a means of communication and enjoyment. The learners can experiment with the language as something real. It is a highly adaptable meth-

odology; it is useful as a means of generating positive motivation, because it is very personal. The students tell about their own lives, their own research into topics that interest them. This work helps them to understand that they can use English to talk about their own world; it improves their ability to think.

Project work allows students to consolidate the language that they have learnt and encourages them to acquire new vocabulary and expressions. In addition, it gives learners integrated skills practice. Throughout project work students have extensive practice of the skills of reading, writing, listening and speaking. Using projects with classes provides excellent opportunities for cross-curricular work. The topics should be carefully chosen and have to be presented in a lively and up-to-date manner. It is important to present a new project in an enthusiastic way and encourage the class activity in a discussion about the key topic. The more students are engaged in to a project, the more likely that the project will be a success. The teacher tries to encourage learners to think of their own ideas, to produce something new of their own. Before setting up a project it is essential to explain the final outcome, this will help them to understand what they are doing and why. The teacher explains the students that at the end of the project they will write or design a small leaflet on the topic, a wall display, a poster... Learners' uses of language as they negotiate plans, analyze, and discuss information and ideas are determined by genuine communicative needs. At the school level, project work

encourages imagination and creativity, self-discipline and responsibility, collaboration, research and study skills, and cross-curricular work through exploitation of knowledge gained in other subjects. Successful use of project work will clearly be affected by such factors as availability of time, access to authentic materials, receptiveness of learners, the possibilities for learner training, and the administrative flexibility of institutional timetabling. Project work leads to purposeful language use because it requires personal involvement on the part of the students from the onset of a project, students, in consultation with their instructor, must decide what they will do and how they will do it, and this includes not only the content of the project, but also the language requirements. So from this point project work emerges as a practical methodology that puts into practice the fundamental principles of a communicative approach to language teaching.

Lastly, project work gives a clear sense of achievement. It enables all students to produce a worthwhile product. This feature of project work makes it particularly well suited to the mixed ability class, because students can work at their own pace and level. The brighter students can show what they know, unconstrained by the syllabus, while at the same time the slower learners can achieve something that they can take pride in, perhaps compensating for their lower language level by using more photos and drawings.

Learners' use of language as they negotiate plans, analyze, and discuss information and ideas is determined by genu-

ine communicative needs. At the school level, project work encourages imagination and creativity, self-discipline and responsibility, collaboration, research and study skills, and cross-curricular work through exploitation of knowledge gained in other subjects. Successful use of project work will clearly be affected by such factors as availability of time, access to authentic materials, receptiveness of learners, the possibilities for learner training, and the administrative flexibility of institutional timetabling.

Project work leads to purposeful language use because it requires personal involvement on the part of the students from the onset of a project, students, in consultation with their instructor, must decide what they will do and how they will do it, and this includes not only the content of the project, but also the language requirements. Learners often get help from parents for project work thus involving the parent more in the child's learning. If the project is also displayed parents can see it at open days or when they pick the child up from the school. Teachers are often afraid that the project classroom will be noisier than the traditional classroom and that this will disturb other classes in the school, but it does not have to be noisy. Students should be spending a lot of the time working quietly on their projects:

reading, drawing, writing, and cutting and pasting. In these tasks, students will often need to discuss things and they may be moving around to get a pair of scissors or to consult a reference book, but this is not an excuse to make a lot of noise. Indeed, it is useful to realize that the traditional classroom has quite a lot of noise in it, too. Students are not just receiving and producing words, they are: collecting information; drawing pictures, maps, diagrams, and charts; cutting out pictures; arranging texts and visuals; coloring; carrying out interviews and surveys; possibly making recordings, too.

Lastly, project work gives a clear sense of achievement. It enables all students to produce a worthwhile product. This feature of project work makes it particularly well suited to the mixed ability class, because students can work at their own pace and level. The brighter students can show what they know, unconstrained by the syllabus, while at the same time the slower learners can achieve something that they can take pride in, perhaps compensating for their lower language level by using more photos and drawings.

Список литературы

1. Patsy. M. Lightbown. 2007. How languages are learned. Oxford university press.
2. Haines S. Projects for the EFL Classroom: Resource materials for teachers. – Walton-on-Thames: Nelson, 1991

РАЗВИТИЕ СЛОВАРНОГО ЗАПАСА РАСПОЗНАВАНИЯ ЧЕРЕЗ КОНТЕКСТУАЛИЗАЦИЮ

Исроилова Дилбарой Икромовна,

Преподаватель, Андижанский государственный медицинский университет

***Аннотация:** Опытные преподаватели английского как второго языка прекрасно знают, насколько важен словарный запас. Они знают, что студенты должны выучить тысячи слов, которые используют говорящие и писатели английского языка.*

Ключевые слова: словарь, компонент, контекстуализация, рецептивный словарь

DEVELOPMENT OF RECOGNITION VOCABULARY THROUGH CONTEXTUALIZATION

Isroilova Dilbaroy Ikromovna

(Republic of Uzbekistan) Andijan State medical institute

***Abstract:** Many language learners are concerned that they are not learning enough words. True, they are learning words incidentally in almost every activity that takes place in the second language classroom. However, students still need a time set aside for vocabulary study when words can be presented to them thoroughly and systematically.*

Key words: vocabulary, component, contextualization, receptive vocabulary

Learning a foreign language, especially English, begins with realizing the vocabulary of this target language. Even we know the grammar rules of the language, if we do not have sustainable word bank, surely we will fail while exchanging ideas in a foreign language. Words serve different purpose when we read, write and speak. A reader needs to recognize words and assign meaning to them, whereas a writer and a speaker must choose correct words to convey ideas. A person with limited vocabulary will have difficulty expressing opinions and understanding them.

Experienced teachers of English as a second language know very well how important vocabulary is. They know that students must learn thousand of words that speakers and writers of English use. As

a good English Language teacher, they are never annoyed to help their students to learn vocabulary.

Limited vocabulary could prevent a student from comprehending a text. Most teachers of English, researchers and experts agree that arrangement of giving correct definitions, discussions about words and their parts and meanings as well as supporting reading in the target language more are the best ways to help students develop vocabulary. Developing vocabulary recognition through contextualization is a vital issue in learning a foreign language.

There are several strong reasons for which the vocabulary component of a language course needs to be carefully planned.

Firstly, since different vocabularies give greatly different returns for learning, it is

important to make sure that the learners have good control of the high frequency words of the language before moving on to the less frequent vocabulary. In addition, the focus of teaching for high frequency vocabulary is different from the focus of teaching for low frequency vocabulary. A good vocabulary learning program should therefore focus on the appropriate level of vocabulary for the learners and should do this in an appropriate way.

Secondly, most language teaching courses make vocabulary learning more difficult than it should be as a result of the way vocabulary in the course is sequenced. Grouping opposites, synonyms, and items in a lexical set together causes interference that result in confusion for learners. It is simple matter to avoid this problem.

Thirdly, vocabulary learning opportunities and the quality of vocabulary learning can be greatly increased through the careful design of both vocabulary and other skill activities.

Many language learners are concerned that they are not learning enough words. True, they are learning words incidentally in almost every activity that takes place in the second language classroom. However, students still need a time set aside for vocabulary study when words can be presented to them thoroughly and systematically. Students need a sense of measurable growth in their vocabulary knowledge and this is what the vocabulary lesson can achieve.

This does not mean that the vocabulary lesson should occur in isolation. On the contrary, a set of vocabulary items can be taught as the precursor of the follow-up to

any number of activities: discussions, situational dialogs, reading and listening tasks.

In teaching vocabulary it is suggested that the items selected for the lesson come from the same lexical domain – e.g., words relating to marriage, words of size and shape, adjectives of happiness and sadness, verbs describing ways of looking. There are several advantages to this. First, by learning items in sets, the learning of one item can reinforce the learning of another. Second, items that are similar in meaning can be differentiated. Third, students may more likely feel a sense of tangible progress in having mastered a circumscribed lexical domain. Finally, follow-up activities can be more easily designed that incorporate the items.

At first sight this seems to run counter to common sense, although some reading theorists would predict that this should happen. Providing glosses and pre-teaching vocabulary “may encourage word – by – word reading and consequently prevent the ESL reader from the development of the skill of processing syntax and context in sampling and confirming meaning” [2, p. 503-516].

Rather than pre – teach vocabulary, research seems to suggest that a more effective approach is to provide pre – reading activities that build the student’s general background knowledge of the topic of the text [3, p. 553-574]. Following these activities, the students should be allowed to read the text and confront the difficult vocabulary in context, searching for clues, using guessing strategies, and thereby working out meaning for themselves. It is argued that such a process aids retention, since

“any meanings the pupils work out for themselves will be better remembered than any one they are given” [4, p. 111-117].

This is a good technique for helping students to use context to guess meanings; however, there is the danger that your example may be followed by confused silence when students fail to understand the item either because the context chosen by the teacher is unclear to the students or because the student has a listening problem. It is probably advisable to use this technique with sentences that the students can read, thus having adequate time to process them.

Using context to teach the meaning of the word is termed as “contextualization”.

Using contextualization to understand the meaning of unfamiliar words will help students in several ways:

a) It will save their time when reading. Learners will not have to stop to look up words in the dictionary. Of course, they will not always be able to understand a word from its context, so students should always have a dictionary nearby as they read.

b) After students figure out the meaning of the same word more than once through its context, it may become a part of their working vocabulary. Learners will therefore add to their vocabulary simply by reading thoughtfully.

c) Students will get a good sense of how a word is actually used, including any shades of meaning it might have.

In terms of language pedagogy, what is meant by “knowing a word” is a matter

which is open to discussion. It is more than just being able to provide a definition or having a vague understanding of its semantic field. In fact, there are numerous related facets of knowledge that can be regarded as “knowing a word”. According to Nation [5, p. 27], form, meaning and use are the necessary domains of vocabulary for a learner in order to claim that he/she has complete knowledge of a word (see Table 1). In addition, there is also a distinction between the lexicon that language learners possess, which is often referred to as receptive vocabulary, and the lexicon used in written or spoken language, which is referred to as productive vocabulary.

One of the most notable implications which can be inferred from this study is that since a good knowledge of vocabulary has a great effect on the learners’ improvement of other aspects of language such as reading comprehension, listening comprehension, speaking and writing, specially at beginning levels, more attention should be paid to choosing and implementing appropriate vocabulary teaching learning techniques in language classes.

Список литературы

1. Hudson T. 1982, The effects of induced schemata on the “short circuit” in L2 reading, p. 1-31
2. P. Johnson, 1982, Effects on reading comprehension of building background fluency, p. 503-516
3. Carrell P. & Eisterhold J., 1983, Schema theory and ESL reading pedagogy, p. 553-574
4. Madden J.F.1980, Developing pupil’s vocabulary-learning skills, p. 111-117
5. Nation, I. S. P. (2001). Learning vocabulary in another language. Cambridge: CUP. p. 27

РАЗНЫЕ РОЛИ УЧИТЕЛЕЙ

Какилова Угилхон Бедиёровна,

(Республики Узбекистан) Учительница,
Андижанской области Булакбашинского района
в 10-общеобразовательной школе

***Аннотация:** В статье рассматриваются несколько ролей для учителей во время интерактивных уроков. Учитель полностью отвечает за класс, что делают ученики, что они говорят и как они это говорят. Учитель берет на себя эту роль, когда вводится новый язык требуются точные методы воспроизведения и сверления.*

Ключевые слово: репетитор, контролер, организатор, оценщик.

DIFFERENT ROLES OF TEACHERS

Kakilova Ugilxon Bediyorovna

(Republic of Uzbekistan)
Teacher Andizhan region Bulakboshi district School №10

***Abstract:** The article discusses several roles for teachers during the interactive lessons. The teacher is in complete charge of the class, what students do, what they say and how they say it. The teacher assumes this role when a new language is being introduced and accurate reproduction and drilling techniques are needed. Regardless of the roles they assume, teacher's shape the culture of their classrooms, improve student learning, and influence practice and production.*

Keywords: tutor, controller, prompter, assessor, organizer.

It is clear that the 21st-century classroom needs are very different from the 20th-century ones. In this century classroom, teachers are facilitators of student learning and creators of productive classroom environments, in which students can develop the skills they might need at present or in future [1, 5].

However, before we begin to understand the evolving role of an ESL teacher, now here some of the most popular teacher roles. Harmer, J. states that 'it makes more sense to describe different teacher roles and say what they are useful for,

rather than make value judgments about their effectiveness.' So there are some of the most common teacher roles:

Firstly, the Controller. The teacher is in complete charge of the class, what students do, what they say and how they say it. The teacher assumes this role when a new language is being introduced and accurate reproduction and drilling techniques are needed. In this classroom, the teacher is mostly the center of focus, the teacher may have the gift of instruction, and can inspire through their own knowledge and expertise, but, does this role re-

ally allow for enough student talk time? Is it really enjoyable for the learners? There is also a perception that this role could have a lack of variety in its activities [1, 2].

Secondly, the Prompter. The teacher encourages students to participate and makes suggestions about how students may proceed in an activity. The teacher should be helping students only when necessary. When learners are literally 'lost for words', the prompter can encourage by discreetly nudging students. Students can sometimes lose the thread or become unsure how to proceed; the prompter in this regard can prompt but always in a supportive way. then, the Resource. The teacher is a kind of walking resource center ready to offer help if needed, or provide learners with whatever language they lack when performing communicative activities. The teacher must make her/himself available so that learners can consult her/him when (and only when) it is absolutely necessary. As a resource the teacher can guide learners to use available resources such as the internet, for themselves, it certainly isn't necessary to spoon-feed learners, as this might have the downside of making learners reliant on the teacher [2].

Next one is the Assessor: The teacher assumes this role to see how well students are performing or how well they performed. Feedback and correction are organized and carried out. There are a variety of ways we can grade learners, the role of an assessor gives teachers an opportunity to correct learners. However, if it is not communicated with sensitivity and support it could prove coun-

ter-productive to a student's self-esteem and confidence in learning the target language [3].

The Organizer is next one of the most important role of teachers. Perhaps the most difficult and important role the teacher has to play. The success of many activities depends on good organization and on the students knowing exactly what they are to do next. Giving instructions is vital in this role as well as setting up activities. The organizer can also serve as a demonstrator, this role also allows a teacher to get involved and engaged with learners. The teacher also serves to open and neatly close activities and also give content feedback [3, 4].

The last but not the least one is the Tutor. The teacher acts as a coach when students are involved in project work or self-study. The teacher provides advice and guidance and helps students clarify ideas and limit tasks. This role can be a great way to pay individual attention to a student. It can also allow a teacher to tailor make a course to fit specific student needs. However, it can also lead to a student becoming too dependent or even too comfortable with one teacher and one method or style of teaching [1].

Facilitating learning is empowering for both the learner and the teacher and frees the teacher from many of the burdens that having to be an 'expert' might entail. It would traditionally have been seen as a weakness for a teacher to say 'I don't know, let's find out' or 'I don't know, do any of you students know the answer?' But, times have changed and so must the role of the ELS teacher.

Regardless of the roles they assume, teacher's shape the culture of their classrooms, improve student learning, and influence practice and production

Here we can easily say that the teacher is welcomed in this new generation with future luck!

Список литературы

1. A decree 18/75 "On measures to further improve foreign language learning system" on December 10, 2012.
2. Brown H.D., 2000. Principles of language learning and teaching. New York, NY: Longman.
3. Broussard S.C. and Garrison M.E. B., 2004. The relationship between classroom motivation and academic achievement in elementary school-aged children.
4. Guay F., Chanal J., Rattelle C.F., Marsh H.W., Larose S. and Boivin M., 2010. Intrinsic, identified, and controlled types of motivation for school subjects in young elementary school children. British Journal of Educational Psychology.

ИСТОРИЯ ЖАНРА ФЭНТЕЗИ В УЗБЕКСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ

Каримова Сабина,

Магистрант,

Элмуродов Юсуф,

Студент,

Кучимов Улугбек,

Преподаватель,

Узбекский государственный мировых языков университет

Аннотация: В статье рассматриваются история фантазии в узбекской литературе, умение узбекских авторов освещать эмоциональные переживания человека, важность изучения произведений искусства в аспекте сравнительной литературы, а также роль Тохира Малика.

Ключевые слова: художественная литература, гипотеза, героизм, литературный жанр, уфология, генетика.

HISTORY OF THE FANTASY GENRE IN UZBEK LITERATURE

Karimova Sabina, Elmurodov Yusuf, Ko'chimov Ulug'bek,

Abstract: The article deals with history of the fantasy in Uzbek literature, and Uzbek authors' skill in the illumination of human emotional experiences, the importance of studying works of art in the aspect of comparative literature, as well as the role of fantasy writers Tokhir Malik, Hojiakbar Shaykhov common and distinctive properties were investigated in the following article.

Keywords: Fiction, Artistic creativity, Hypothesis, Comparative Literature, Heroism, Creative Personality, Literary genre, Uphology, Genentics

Uzbek literature has always enlightened the most important issues of society. This was especially accomplished after independence. The main reason why we look at today's literature is that we see the diversity of new trends, styles and genres. This is, in turn, connected with the democratic processes taking place in our country, and most importantly, the freedom of expression of artistic creativity. In this article, In the 20th century, especially after the Second World War, science and technology be-

gan to play a huge role in the development of society. This, in turn, has led to the rapid growth of science fiction. Historical events like the management of atomic and nuclear processes, electronics, cybernetics, genetics, uphology, and the advent of the universe testify to the fact that science fiction is right. The scientific assumptions in it correctly define the main directions of science and technology development. It should be noted that science fiction is now out of the reach of science and technology and cov-

ers social and philosophical issues.¹ Today, the culture and spiritual potential of our people is growing. We realize our self-esteem, restore our national and spiritual-cultural values, and seek to find a worthy place in the world community. In the richness of the spiritual world, the role and place of literary literature is incomparable. Since literature genres and genres are varied, the vital issues facing them are also common. This is due to the originality of each literary genre and genres, the image size and content, the plot and the composition. One of these interesting events in Uzbek literature is the birth of a Fantasy fiction. The concept of “fantasy” itself is very wide and complex, but also relative. The width of this concept is related to the diversity of species. When we talk about it, we understand science, art, and fantasy. In fact, the role of the fictional elements in artistic writing is determined by the outlook, genre, ideological aesthetic factors, as well as the way and nature of the writer’s intentions. Hence, Fantasy fiction has the ability to portray images of human beings as far as possible, known as the unthinking universe, possibly near or far from the great ocean, the boundless galaxies.² Today, the Fantasy-fiction genre is developed not only for the developed European and American literature, but also in the Uzbek, Karakalpak, Kazakh, and Kyrgyz literature, which had never before such an independent genre. The scientific and technological revolution of

the formation of the fantasy fiction genre in these publications is developing in the century, and also under the influence of the world fantasy fiction. Today, the authors of fantasy writers like T.Malik, X. Shaykhov, M.Makhmudov, B. Hoshimhujayev and M. Khidir in Uzbek literature are being created and written by them. Despite the fact that well-known writers are the first fantasy, the Uzbek fantasy has not emerged from space. After all, the elements of science in the Uzbek literature have existed from the earliest times, in particular folklore, and have an ancient and rich history. It is one of the most pressing issues in our literary criticism to discover, analyze and expose the artistic abilities of this genre.

In recent years, there have been many different interpretations in Uzbek literature, in particular the philosophy of life and death, the prevailing tendencies of researching the world of psychology, which can be attributed to literary and artistic investigations and the realities created by existing social conditions. However, it is important to remember that any kind of novelty can be taken from the oldest to the “fetus”. The word is, the essay is outdated, but the expression is new. From this point of view, under the guise of non-traditional principles, our writers write works that reflect the spiritual condition of the individual, the characters of which are unconformable with any doctrines, unconventional rules, distorting the essence of the universe, is the result of the reflection of the expression. Even though the writer’s ability to work in a new direction has been a bit of a disad-

1 <https://en.wikipedia.org/wiki/Fantasy>

2 Edward James and Farah Mendlesohn, Cambridge Companion to Fantasy Literature, ISBN 0-521-72873-8

vantage, he says that this approach to literary works does not prevent the development of literary criticism within the framework of the artistic law. The concept of human fate, its essence, the philosophy of life and death lies in human life, on the basis of any interpretation and perception. The main task of the literature is to conduct a humanistic study of man and his existence. In the works of creators who create their own expression in the new Uzbek literature, the philosophy of life is understood but the interpretation of the moments of human mentality. The secret of the expression-style, the conclusions of literary works that led to extraordinary literary debates, is the unusual method of presentation by scholars. The true appearance of a person defines psychological suffering. Troubles affect the heart of the reader. Naturally, as a result of these effects, the heart is tasted. The call for law is the basis of literary literature. That is

why it is in harmony with the heartwarming literature. In summary, the fictional genre in Uzbek literature began with the earliest period of written literature and developed over the centuries, and nowadays it is influenced by world literature trends. If to say that the 60th anniversary of literary Uzbek fantasy was born, nowadays the Uzbek literatures are fictional writers such as T.Malik, X.Shaykhov, M.Makhmudov, B.Hoshimxujayev, M. Khidir pencil is moving.³ Even though these writers are the first fantasy writers, the Uzbek fantasy has not emerged as a space.

Список литературы

1. <https://en.wikipedia.org/wiki/Fantasy>
2. Edward James and Farah Mendlesohn, Cambridge Companion to Fantasy Literature, ISBN 0-521-72873-8
3. Journal of World literature, 2001. December, №12. – P. [167]

³ Journal of World literature, 2001. December, №12. – P. 167.

THE INVALUABLE TIPS RAISED FOR “ ADVANTAGE AND DISADVANTAGE” ESSAY AND SENSIBLE APPROACHES TO DO WELL AT IT

Gulira’no Masharipova

The abstract

The article elucidates some valuable information of “ Advantage and disadvantage” essay and puts forward the ways how to hone your skill on this sort of essay

Key words:

Identities, Task 2, opinion essay, for and against essay, charts, diagrams, a particular situation, to enhance, structure, introduction, main body, conclusion, topics of essay, general statement, paraphrasing, thesis, transition

Today, a great number of human beings are keen on moving overseas. However, conquering this stage, they have to face up to some pre-requisites such as taking a range of exams or the aspect of finance. But, for most of students taking an IELTS exam is the most paramount one. Among 4 skills, identities find it a bit taxing job to cope with problems coming out from writing. In accordance of writing in IELTS, 2 tasks are given for every individual and they are required to write them in a hour without squandering their time. Task 1 usually stands for describing charts, diagrams, elucidating them with necessary words. In task 2, you are given a particular situation and a task what you should do with this given task. According to task, we can see the main 3 types of essay on task 2:

Opinion essay

For and against (Advantages and disadvantages)

Problem and giving solution

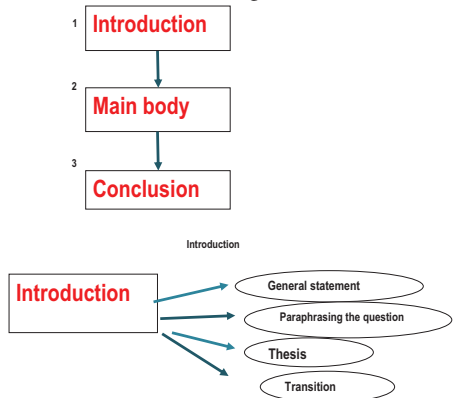
Today, we focus on how to enhance writing skill on the type of essay called

“advantage and disadvantage “.

Commonly, in this type of essay, we are presented a situation and required to discuss bad and good sides of it.

Let’s discuss the structure found as proper for “For and against”

As you know, a typical essay should be written in the following structure:

In introduction part, just you make a way to the topic.

General statement is something related to your argument which is being discussed or we can call this statement an implication. On the ground that stating

general statement, we alert our audiences on which topic you are about to speak today.

It is highly assessed if you alter the question with your own words-synonyms. In this part, you say exactly which topic is being discussed in the essay. This process is called paraphrasing.

Thesis is used to refer to which side you are going to support in the essay.

Transition is utilized before starting the main body to show that is the end of introduction and what a candidate is writing in the next paragraphs.

However, it is not so compulsory to write a general statement. While some candidates prefer to start from paraphrasing the question straightly rather than putting extra info before it, the rest part would like to give additional statement to explain more clearly.

For instance(no general statement)

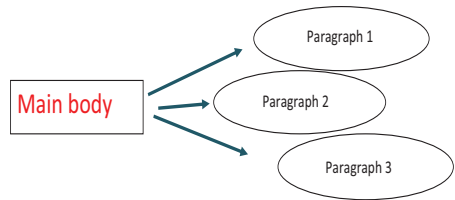
“ These days, more and more people are going to other countries for significant period of time either to find a job or a study. There are clearly more benefits to doing this, but people who live abroad can also face some difficulties.

Discuss the advantages and disadvantages of living and working abroad”

Nowadays, taking a year out to live or study abroad is becoming increasingly popular. For many people, especially young adults, the chance to spend an extended period of time overseas is an attractive one. However, there are both pros and cons to deciding to do this(paraphrasing). In this essay, I will discuss some of the reasons why moving abroad is so popular and some of

the challenges to be overcome. (transition)

MAIN BODY

Main body is reliant on the question of the essay and the thesis given in the introduction. If you are asked to discuss the pros and cons of something, you should give paragraphs for both sides equally. If you are given the question like: Does the pros outweigh its drawbacks? – you can support your side with 2 paragraphs and one paragraph is for the opposite side.

Structures:

- P 1 + P 1 +
- P 2 + or P 2 +
- P 3 – P 3 –
- P 4 –

!!! It is better to support your statements with examples. It is the main factor to get high mark.

Just answer the following questions:

- What?
- Why?
- For example?

Conclusion

The conclusion is the end of your work. In this part you put together all the discussed views and summarize them. It is essential to restate your point with synonyms if you have told which side you want to do protect in the introduction. If you have not told, it is time to state this.

Here are some examples to start your conclusion part:

- To sum up
- All the things considered
- In conclusion
- As you see
- To conclude
- In a nutshell
- As has been shown
- Having discussed the pros and cons of

All the things considered,one can conclude that it is better to follow the structures and rulers required in the exam. For and Against essay is also considered as one of both the most challenging and gripping types of essay on the ground that you have to discuss minuses and pluses of something thinking globally or coming from

your own experience(when it is worthy stating and suitable to all). The exclusive thing is to practice a lot. As the name suggests, practice is a key to everything.

Reference

1. "Crucial Conversations: Tools for Talking When Stakes Are High" by Kerry Patterson, Joseph Grenny, Ron McMillan, Al Switzler.
2. "The Official Cambridge Guide to IELTS" by Paulina Cullen, Amanda French, Vanessa Jakeman
3. "IELTS Graduation " by Mark Allen, Debra Powell, Dickie Dolby
4. "Boost your vocabulary 3" (Penguin English Guides)
5. "Just Listen: The Secret to Getting Through to Absolutely Anyone" by Mark Goulston
6. "How to talk to anyone" by Leil Lowndes
7. "IELTS Advantage Writing Skills" by Richard Brown, Lewis Richards

ДРУГИЕ ПРОБЛЕМЫ В ПРЕПОДАВАНИИ АНГЛИЙСКОГО КАК ИНОСТРАННЫЙ ЯЗЫК В ШКОЛАХ

Обиджанова Шохиста Бахтияровна
(Республики Узбекистан) Учительница,
Андижанской области Булакбашинского района
в 10-общеобразовательной школе

***Аннотация:** В статье есть посчитанный об общих проблемах преподавания Английского в школах. Мы пытаемся перевозить несколько решений других проблем в преподавании Английского в школах и в немного полезное преподавание методов продукта, которое может помочь школьным Английским учителям. А также есть проанализированные проблемы кульминации иностранного языка, учащегося в школах.*

Ключевые слово: проблемы классной комнаты, правил класса, наказания, сверлящие материалы, мотивацию, языковые способности.

DIFFERENT PROBLEMS IN TEACHING ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE AT SCHOOLS

Obidzhonova Shohista Bahtiyorovna
(Republic of Uzbekistan) Teacher
Andizhan region Bulakboshi district School №10

***Abstract:** In article there are considered about common problems of teaching English at schools. We try to convey several solutions of different challenges in teaching English at schools and to product some useful teaching methods that can help to school English teachers. As well as there are analyzed culmination problems of the foreign language teaching at schools.*

Key words: classroom problems, class rules, punishment, boring materials, motivation, language skills.

An English as a Second Language teacher must learn to constantly adapt to pupils' needs. This means dealing with a variety of problems in the classroom., many of them are too common occurrences.

A good English as a Second Language teacher must be able to recognize these common problems and to find their solutions.

Sometimes powerless in your teaching methods can help to create a more pro-

ductive result for both teacher and pupils. Therefore the following tips are analyzed to help how to solve the classroom problems in teaching ESL at school.

1. Pupils become subordinated by the teacher, namely pupils will automatically look to the teacher for correct answer instead of trying themselves. If the teacher encourages them to focus on giving information about target theme before the lesson, it will help to make pupils more

comfortable and more willing to be active at the lesson.

2. Unclear instruction. Pupils unclear what to do when they do tasks that are given by teacher. The fact is, it's the fault of a teacher. In order to avoid such kind of problems, it's important to make sure your instruction is clear. Use body language, namely, mime, eye contact, gestures and short concise statements. Teacher should speak clear and strong. Particularly, we should use models and examples of the activity and to model the entire activity exactly what you want the pupils to do it.[1]

3. Using of mother tongue during the lesson. As an ESL teacher, it's significant to encourage pupils to use only English at the lesson. Besides many pupils make sentences in their mind before speaking, then translate them into English. In my opinion it is waste time. So good ESL teacher should encourage pupils to think in English directly. If pupils speak in their first language at the class to establish a set of a punishment system for them. For instance, when someone uses the first language three times, have them to tell a joke in English in front of the class or he/she must repeat a tongue twister many times. It seems very interesting for pupils and it helps them to gain fear at the class. It is tested at the lesson.

4. The superiority of strong pupils. Every pupil has different abilities and language skills. Some of them are stronger than others. So a good ESL teacher should focus on calling on weaker pupils in the class to answer questions, encourage, but gently deflect some answers from the

strong pupils and give production time to other not-so-strong members of the class.

5. Tedious lesson. Pupils are bored, inattentive and unmotivated at such kind of lesson. As we know, it's the teacher's fault that class is boring. Because it shows the defect of teacher's proficiency. This problem is also solved. ESL Teacher has to approach the lesson creatively. Choose juicy materials which connected to the theme at the lesson. This will automatically give them some motivation and interest. So design your course according to your pupils' need.

6. "Overdue visit". To be late to the lesson not only rude, it can be distracting and disruptive to other pupils' attention on the class. If tardiness becomes a problem for members of the class, make sure they are disciplined. Set rules about tardiness and punishments for breaking them. [2]

7. The fear losing control. In group work, learners perform a learning task through small-group interaction. It is a form of learner activation that is of particular value in the practice of oral fluency: learners in a class that is divided into five groups get five times as many opportunities to talk as in full-class organization. It also has other advantages it fosters learner responsibility and independence, an improve motivation and contribute to a feeling of cooperation and warmth in the class. These potential advantages are not, however, always realized, Teachers fear they may lose control, that there may be too much noise, that their pupils may over-use their mother tongue, do the task badly or not at all: and their fears are often well founded. Some people – both learners and

teachers – dislike a situation where the teacher cannot constantly monitor learner language. The success of group work depends to some extent on the surrounding social climate, and on how habituated the class is to using it; and also, of course, on the selection of an interesting and stimulating task whose performance is well within the ability of the group. But it also depends, more immediately on effective and careful organization. Some guidelines on organizing group work are given here: presentation, process, ending, feedback. You might like to use the task as a way of studying them. [1]

8. Running out of time. Individualized learning demands on more time at the lesson, so ESL teachers fear losing time on their class. The concept of 'individualization' in education is sometimes identified with the provision of a self-access centre, or even a full self-access learning program. Materials of various kinds are made available, and the learners choose which to work on: the organization of these choices may be in the hands of either teacher or learner, and learners may be working on their own or in groups or pairs. I would, however, define the term

more modestly as a situation where learners are given a measure of freedom to choose how and what they learn at any particular time (implying less direct teacher supervision and more learner autonomy and responsibility for learning), and there is some attempt to adapt or select tasks and materials to suit the individual. [2]

We try to convey several solutions of different challenges in teaching English at schools and to product some useful teaching methods that can help to school English teachers in our work. We hope that the article is useful for new ESL teachers at schools.

REFERENCES/

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Willis Jane. Teaching English through English. Oxford University press. 1980.
2. Otkir Tolipov. Pedagogik Texnologiyalarning Tadbiqiy Asoslari. Tashkent, 2006.
3. Otkir Tolipov. O'qituvchi va o'quvchi faoliyati. Ta'lim, 2000.
4. Douglas Brown. Teaching by Principles. Pearson education. USA, 1996.
5. Jeremy Harmer. How to teach English. Malasia, 2001.
6. Saidahmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar. Toshkent, 2003.

